

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica

PROGRAM STAROSTLIVOSTI
CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE POIPLIE
2016 - 2045

November 2015

1. Základné údaje

1.1. Kód územia: SKCHVU021

1.2 Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000

1.3. Kategória a názov územia

Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000

Kód územia: SKCHVU021

Kategória: Chránené vtáčie územie

Názov územia: Poiplie

1.4. **Platný právny predpis:** Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 20/2008 Z. z. zo 7. 1. 2008, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Poiplie, účinná od 1. 2. 2008

1.5 Celková výmera územia a výmera podľa funkčných plôch

Celková rozloha CHVÚ Poiplie stanovená vyhláškou je 8 062,9 ha. Spracovávaná výmera na základe vrstvy GIS ŠOPSR je 7968,5 ha. Po zapracovaní CHVÚ do databáz C - registra katastra nehnuteľností (KN), na ktorom ŠOPSR pracuje, bude možné zosúladiť GIS vrstvu s parcelným stavom.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov.

Kod pozemku	druh pozemku	výmera v ha	Zastúpenie v %
2	orná pôda	4942,74	62,03
4	vinica	0,00	0,00
5	záhrada	7,13	0,09
6	ovocný sad	0,00	0,00
7	TTP	2110,55	26,49
10	lesný pozemok	14,35	0,18
11	vodná plocha	356,54	4,47
13	zastavaná plocha a nádvorie	138,03	1,73
14	ostatná plocha	399,08	5,01
	Spolu	7968,43	100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1.5.2015.

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVU Poiplie sa nachádza na juhu strednej časti SR, v Banskobystrickom kraji v okresoch Veľký Krtíš a Lučenec a Nitrianskom kraji v okrese Levice.

CHVU predstavuje úzky pás územia nadväzujúci na vodný tok Ipeľ v úseku medzi mestom Šahy a obcou Nitra nad Ipľom. V úseku od Šiah po Veľkú nad Ipľom, kde je Ipeľ hraničným tokom, tvorí južnú hranicu CHVU vodný tok a zároveň hranica s Maďarskom. Východnú časť ohraničujú z juhu obce Kalonda, Rapovce, Trebeľovce, Filákovské Kováče. Severná hranica v západnej časti je vedená prevažne cestou č. II/527 v úseku Šahy - Záhorce, v strednej časti cestou 3. triedy medzi sídlami Vrbovka a Muľa – Hámor, smerom na východ pokračuje cestou II/585 po južný okraj Lučenca.

Prístup do územia je možný cestnou sieťou zo západu od mesta Šahy, zo severu z Lučenca a z východu od Filákova. Východnú časť CHVU križuje cesta č. I/71 Lučenec – Filákov a železničné trate Lučenec – Maďarsko a Lučenec – Filákov.

Klíma

CHVU je súčasťou teplej klimatickej oblasti, teplého, suchého okrsku s miernou zimou s teplotou v januári do -3°C , s počtom letných dní nad 50. Priemerná ročná teplota vzduchu je $9 - 10^{\circ}\text{C}$, priemerný ročný úhrn zrážok predstavuje 550 – 600 mm. Počet dní so snehovou prikrývkou je 40 – 60 vo východnej časti územia a 20 – 40 v západnej časti. Územie patrí k priemerne inverzným polohám. Podľa údajov najbližšej meteorologickej stanice Boľkovce prevláda juhovýchodné prúdenie vzduchu o rýchlosti 3,3 až 4,3 m/s, menej západné a severovýchodné prúdenie o rýchlosti cca 3 až 4 m/s.

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass, 1988) je CHVU súčasťou oblasti Vnútrohorské panvy a kotliny, jednotky Juhoslovenská panva, podjednotiek Ipeľská kotlina a Lučenecká kotlina.

Podložie prevažnej časti územia CHVU tvorí neogén – sivé vápnité prachovce (lučenské súvrstvie), v západnej časti sivé a pestré vápnité prachovce, ílovce, pieskovce, zlepenice, štrky, evapority. Územie CHVU priečne pretínajú viaceré zlomové línie.

V nadloží územia sa uplatňujú fluviálne sedimenty, prevažne nívne humózne hliny alebo hlinito-pieščité až štrkovito-pieščitú hliny dolinných nív.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí CHVU do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, oblasti Lučensko-košickej zníženej, celku Juhoslovenská kotlina, podcelku Ipeľská kotlina.

Geomorfologické pomery CHVU charakterizujú výrazne negatívne morfoštruktúry priekopových prepahlín v rámci morfoštruktúry lučensko-košickej zníženej. Prevláda reliéf rovín a nív. Nadmorská výška stúpa smerom na východ od 122 m pri Šahách po 170 m pri Veľkej nad Ipľom.

Z hľadiska výskytu geodynamických javov ide o stabilné územie, náchylnosť k svahovým poruchám sa udáva slabá, v centrálnej a východnej časti CHVU stredná. Na území CHVU nie sú zaznamenané lokality zosuvov a svahových deformácií. Makroseizmická intenzita dosahuje nízke hodnoty (6 °MSK-64).

Hydrologické pomery

Územie CHVU predstavuje vrchovinno-nížinnú oblasť s dažďovo-snehovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch december – január, vysokou vodnatosťou vo februári až apríli, maximom v marci a minimom v novembri. Územie CHVU spadá do povodia Ipľa. Rieka Ipeľ tvorí kostru územia CHVU, pričom zo severu priberá pravostranné prítoky, vo východnej

časti CHVU aj ľavostranné. Tvorí hraničný tok v pomerne dlhom úseku hranice s Maďarskom až po ústie do Dunaja pri obci Chľaba.

V území sa nenachádzajú väčšie prirodzené vodné plochy, alúvium toku sa však vyznačuje výskytom mokradí a močarísk. Vo východnej časti územia boli povrchovou ťažkou štrkopieskov vytvorené umelé vodné plochy.

Územie CHVU patrí do hydrogeologického regiónu: Kwartér Ipľa s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti. Hydrogeologické pomery charakterizuje prevažne vysoká prietočnosť a hydrogeologická produktivita, v juhovýchodnej časti územia mierna.

Pôdy

V území CHVU prevládajú fluvizeme glejové, sprievodné gleje; z karbonátových a nekarbonátových aluviálnych sedimentov.

Z hľadiska zrnitosti prevládajú pôdy hlinité a ílovito-hlinité, lokálne ílovité, bez skeletu.

Pôdy sú mierne vlhké v západnej časti a mierne suché vo východnej časti územia, so strednou až veľkou retenčnou schopnosťou a strednou priepustnosťou. Potenciálna vodná erózia sa uvádza žiadna alebo len slabá.

Flóra

Rastlinne spoločenstva prítomné na Poipli aj v súčasnosti sa začali formovať približne pred 10 tisíc rokmi. V preboreáli (pred 10–8 tis. rokmi) prevládali bezlesné stepne oblasti. V boreálnom období (pred 8–7,5 tis. rokmi) sa v teplejších oblastiach rozšírili duby (dub plstnatý *Quercus pubescens*, cer *Quercus cerris*), alebo drieň *Cornus mas*. V atlantickom období (pred 7,5–4,5 tis. rokmi) sa ešte viac šírili dub plstnatý, cer, a iné mediteránne druhy stromov a bylín. Z tohto obdobia sa porasty cerov v okolí Poiplia zachovali len na niekoľkých lokalitách, z ktorých jedno je napríklad lokalitou Natura 2000 (SKUEV Dedinska hora). V subboreálnom období (pred 4,5–2,8 tis. rokmi) s teplejšou, ale suchou klímou sa rozšírili bučiny a hrabiny na úkor dubín. Okrem klímy začína na stav vegetačného krytu pôsobiť výrazne aj človek. V subatlantickom období (pred 2,8 tis. rokmi až po súčasnosť) došlo k ochladeniu a degradácii pod zásahmi človeka. Počas tohto obdobia sa teplomilne druhy udržiavali najmä na južných svahoch a v kotlinách.

Vegetácia Poiplia spadá do matranskej podoblasti (Matricum) panónskej flóry (Pannonicum). Väčšina uzemia je odlesnená. V údolných nivách Ipľa sa rozprestierajú lužne lesy, kde prevláda jelša lepkavá,

topole, a vrbý. Na vyvýšeninách, kde nebol porast nahradený ornou pôdou, sa nachádzajú dubovohrabové lesy, s dubom zimným *Quercus petraea*, cerom, dubom plstnatým, hrabom *Carpinus betulus*, javorom tatárskym *Acer tataricum*, a jaseňom manovým *Fraxinus ornus*. Pri Slovenských Ďarmotách sa vyskytujú aj krovinaté lesy lipy stopkatej *Tilia petiolaris* a lipy červenej *Tilia rubra* a lesostepi s dubom plstnatým a viacerými druhmi kostravy *Festuca* spp. a kavyľa *Stipa* spp. Klimaxové rastlinné spoločenstva na Poipli predstavujú lesné spoločenstvá, teplomilné spoločenstvá skál a skalných stepí, spoločenstvá vôd a močarísk, a v malej miere aj spoločenstvá slanísk, slatín, rašelinísk a pieskov. Z hľadiska CHVU Poiplie je najvýznamnejší lesný vegetačný stupeň riečnych nív a spoločenstvá vôd a močiarov. Vo vegetačnom stupni riečnych nív sa nachádzajú spoločenstvá slatinno-jelšových lesov, vrbovo-topolových lužných lesov, dubovobrestovo-jaseňových lužných lesov, a jaseňovojelšových lužných lesov. Rastlinne spoločenstvá vôd a močiarov sa nachádzajú najmä v strednej a západnej časti CHVU. V močiaroch sa vyskytuje hodne žaburinka *Lemna minor*, bublinatka obyčajná *Utricularia vulgaris*, kotvica plávajúca *Trapa natans*, pálka širokolistá *Typha latifolia*, pálka úzkolistá *Typha angustifolia*, trst' obyčajná *Phragmites communis*, iskerník veľký *Ranunculus lingua*, šachor tmavý *Cyperus fuscus*, sitina žabia *Juncus bufonius*, ostrica pašachor *Carex pseudocyperus*, alebo kosatec žltý *Iris pseudacorus*. Z močiarov krovín su zastúpené vrbá popolava *Salix cinerea*, krušina jelšová *Frangula alnus*, alebo jelša lepkavá *Alnus glutinosa*. Z hľadiska významných ľudských vplyvov na vegetačne spoločenstva je nutne spomenúť aj introdukciu

cudzokrajného agátu bieleho *Robinia pseudoacacia*, ktorý bol aktívne vysádzaný na odlesnených plochách v rámci zalesňovania počnúc rokom 1720.

Fauna

Dokazy o prítomnosti živočíchov pochádzajú z územia Poiplia zo skamenelín riečnych sedimentov a sopečného materiálu datovaných z dôb treťohôr a štvrtohôr. Územie Poiplia spadá zo zoogeografického hľadiska do stepnej zóny palearktiskej oblasti. Nachádzajú sa v nej zložky: kozmopolitka (napr. myš domova *Mus musculus*), holarktická (napr. štika obyčajná *Esox lucius*), palearktická (napr. rosnička zelená *Hyla arborea*), európsko-sibírska (napr. jašterica živorodá *Lacerta vivipara*), sarmatská (napr. chrček roľný *Cricetus cricetus*), ponticko-panónska (napr. fúzač čierny *Dorcadion aethiops*), mediteránna (napr. včelárík zlatý *Merops apiaster*), atlantická (napr. králik divý *Oryctogalus cuniculus*), a boreálna (napr. chochláč severský *Bombycilla garrulus*). Z hľadiska biotopov je pre CHVU najvýznamnejším spoločenstvo lužných lesov a spoločenstvo vôd. Okrem vtákov spoločenstvo lužných lesov a vôd je dôležité pre množstvo ďalších stavovcov a bezstavovcov. Z bezstavovcov sa tu vyskytujú ulitníky (napr. slimák obyčajný *Helix pomatia*), lastúrniky (napr. korýtko riečne *Unio crassus*), roztoče (napr. kliešť lužný *Haemaphysalis concinna*), či hmyz (napr. ohniváčik veľký *Lycaena dispar*, pestroň vlkocový *Zerynthia polyxena*, klinovka hadia *Ophiogomphus cecilia*, hadovka obyčajná *Caleopteryx virgo*, potápnik obrúbený *Dytiscus marginalis*). Stavovce zastupujú ryby (hrúzy *Gobio albipinnatus* a *G. kessleri*, kolok vretenovitý *Zingel streber*), obojživelníky a plazy (napr. hrabavka škrvnitá *Pelobates fuscus*, kunka červenobruchá *Bombina bombina*, skokan štihly *Rana dalmatina*, rosnička zelená *Hyla arborea*, užovka fľákaná *Natrix tessellata*, jašterica krátkohlavá *Lacerta agilis*), a cicavce (napr. vydra riečna *Lutra lutra*, dulovnica väčšia *Neomys fodiens*, ondatra pižmová *Ondatra zibethica*, alebo bielozúbky *Crocidura suaveolens* a *C. leucodon*). Vplyv človeka na rozšírenie a početnosť živočíšnych druhov a spoločenstiev je na Poiplí veľmi citelný. Významný pre CHVU je najmä vplyv na vodný režim ľpľa a jeho prítokov (stavba prehradení, vysušovanie mokradi, erózia pôdy, introdukcia nepôvodných druhov), čo ovplyvnilo tak spoločenstva ryb, plazov alebo obojživelníkov, ako aj spoločenstvá vtákov viac alebo menej viazaných na vodu (Krištín 2005).

Čo sa týka vtáctva spolu bolo v CHVÚ Poiplie v rokoch 1989-2010 zistených 232 druhov vtáctva (Mojžiš et al. 2011), z čoho bolo 119 hniezdičov, z toho 98 pravidelne hniezdiacich druhov, 8 nepravidelne a 13 vzácných hniezdičov.

Okrem druhov, ktoré sú dnes predmetom ochrany dnes v území hniezdia aj významné populácie kačice chrapačky, kalužiaka červenonohého a chrapkáča poľného. Okrem týchto druhov je však Poiplie aj významnou migračnou zastávkou pre rôzne sťahovavé druhy vtáctva. Spomedzi nich je napríklad dôležitá hus bieločelá, ktorá v území spĺňa početnosťou kritéria pre zaradenie medzi predmety ochrany, keďže jej početnosť tu presahuje pravidelne viac ako 1 % príslušnej biogeografickej populácie.

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Hniezdnymi biotopmi bociana bieleho sú intravilány obcí a miest v blízkosti s otvorenou krajinou a močiarimi alebo oblasti v rozvoľnených údoliach podhorských tokov, ktoré hraničia s územiami s dostatočnou potravnou ponukou (hmyz, obojživelníky, plazy, vtáky a drobné cicavce) (Fulín 2002). Vo svete hniezdi v oblastiach s ľudskými stavbami alebo s rozvoľnenými stromami, kde si stavia hniezdo. Vyhýba sa hustým porastom a lesom. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti v otvorenej krajine (suché aj vlhké biotopy). Podmienkou je nízky porast, ktorý umožňuje lov veľkých bezstavovcov a malých stavovcov (Elliott et al. 2014). Na Slovensku je bocian biely viazaný na intravilány obcí, kde vyhľadáva vyvýšené miesta na hniezdenie (elektrické stĺpy). V minulosti hniezdil na solitérnych stromoch v inundačných územiach dolných tokov riek. Regulácie riek, meliorácie a ničenie lužných lesov zapríčinili presun bociana bieleho do ľudských sídel (hniezda na kostoloch, stodolách a

komínoch). S elektrifikáciou vidieka sa stal najčastejším hniezdnym biotopom druhu elektrický stĺp vysokého napätia alebo samostatné stĺpy s umelou hniezdnou podložkou (až 47,9% hniezd na podložke za r. 2013) (Fulín a Gúgh 2014). V rámci CHVÚ Poiplie hniezdi bocian biely najmä v blízkosti mokradí, menej v okolí agroecénóz. Väčšina z párov hniezdila v intravilánoch obcí na umelých hniezdných podložkách (na osobitých stĺpoch alebo na stĺpoch elektrického vedenia). V obciach Balog nad Ipľom, Koláre, Veľká Čalomija a Vrbovka hniezdil druh aj na komínoch budov (Mojžiš a kol. 2011). Bociany biele tiahnu územím CHVÚ, využívajú ho ako ťahový a potravný biotop. Vyhľadávajú najmä zaplavované časti lúk, mokrade a extenzívne obhospodarované pasienky.

Hniezdnymi biotopmi kane močiarnej sú rôzne typy mokradí so stojatou alebo pomaly tečúcou vodou a porastami trsti, páľky alebo aspoň ostríc (Karaska et al. 2002). Vo svete obýva druh vodné biotopy so sladkou alebo brakickou vodou; napr. močiare, bažiny, a lagúny s hustým porastom ostríc a páľky. Menej sa vyskytuje v oblastiach bez vodných plôch alebo len v blízkosti mokradí; napr. v okolí pasienkov a iných plôch s nízkou vegetáciou, ryžové a iné obilné polia. Ako potravný biotop využíva poľnohospodársku krajinu; preferuje krmoviny (napr. lucerna), spravidla neďaleko mokradí. Počas migrácie sa vyskytuje aj v atypických biotopoch, napr. preletuje ponad lesnú krajinu a pohoria (zaznamenaná vo výške 3000 m n.m v západnom Kamerune) (Orta et al. 2015). Na Slovensku hniezdi kaňa močiarna v rovinatých oblastiach a kotlinách južného Slovenska. Menej obýva širšie údolia riek v predhorí Karpát alebo vnútrokarpatské kotliny. Viazanosť na rovinaté oblasti vyplýva zo špecifických nárokov druhu na hniezdný biotop – preferuje najmä močiare, brehy rybníkov, mŕtvych ramien a štrkoviská. Vzácnejšie hniezdi aj na suchej zemi (vyschnuté močiare s trstou alebo páľkou) a v poľnohospodárskej krajine (obilné lány) (Karaska et al. 2002). Okrem umiestnených hniezd nad vodou ojedinele hniezdi aj v kríkoch (Východoslovenská nížina, Matušík in litt.). Lovnými biotopmi na Slovensku sú územia s mozaikou mokradí a poľnohospodársky obrábanej pôdy (Karaska et al. 2002). Hniezdnym biotopom v CHVÚ Poiplie bol najčastejšie močiarny porast trstiny, ale hniezdne pokusy boli registrované aj v poraste trstiny nad čerpacou stanicou vo Veľkej Vsi nad Ipľom, na Pažiti medzi Vrbovkou a Malým Kiarovom a v poraste trstiny štrkovisk pri Veľkej nad Ipľom. Hniezdne pokusy v sledovanom období boli negatívne poznačené deštrukciou porastu trstiny snehom v zime, jarnými záplavami, ale aj suchom, čo vyústilo do celkovo slabého reprodukčného úspechu (Mojžiš a kol. 2011). Väčšina územia CHVÚ je optimálnym potravným a migračným biotopom, ktorý intenzívne využívajú aj vtáky maďarskej časti Poiplia.

Hniezdnymi biotopmi bučičika močiarného sú močiare, rybníky a vodné nádrže, porastené trstou, páľkou a pobrežným krovím (Danko a Balla 2002). Vo svete obýva najčastejšie sladkovodné mokrade s porastami trstiny a iných druhov vodnej vegetácie (*Scirpus*, *Typha*, *Phragmites*, *Baumea* a *Juncus*), najmä s prímiesou krovín a stromov (*Melaleuca*, *Muehlenbeckia*). Obýva aj okraje jazier, vodných nádrží, rašeliniská, oázy, zalesnené močiare, zarastené brehy potokov a riek, vlhké lúky, pasienky a ryžové polia. Častý je aj v mangrovových porastoch a okrajoch slaných lagún. Počas migrácie sa vyskytuje na otvorených vodných plochách, v urbanizovanej krajine, ako aj v suchých oblastiach (obilné polia, cukrová trstina) (Martínez-Vilalta et al. 2014). Na Slovensku obýva bučičik močiarny nížiny a kotliny celej južnej časti štátu. Hniezdnymi biotopmi sú najmä rybníky s hustými brehovými porastami, močiare a husto zarastené brehy pomaly tečúcich vôd (Danko a Balla 2002). V rámci CHVÚ Poiplie hniezdi bučičik močiarny iba v biotopoch s relatívne stabilnou hladinou vody, akými sú štrkoviská a rybníky s dostatočnou plochou trstiny na pobreží (Mojžiš a kol. 2011).

Hniezdnymi biotopmi strakoša kolesára sú oblasti v otvorenej krajine s roztrúsenými krovinami a stromami vrátane parkov a sadov. Vyskytuje sa predovšetkým v nížinách a teplejších oblastiach (Šťastný a Hudec 2011). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru – najmä otvorenú krajinu s roztrúsenými stromami alebo ich skupinkami, menej kroviny. Hniezdne biotopy v Európe zahŕňajú oblasti s extenzívne obhospodarovanými

sadmi, malými políčkami (melóny, repa, zemiaky), ďalej tabakové polia, vinice a pasienky. Podmienkou hniezdenia je prítomnosť vyšších stromov a dostatočná potravná ponuka (väčšie druhy hmyzu) (Yosef 2008). Na Slovensku hniezdi strakoš kolesár v otvorených, bohato štruktúrovaných habitatoch s množstvom roztrúsene rastúcich vysokých stromov (ovocné dreviny, topole) s výškou približne nad 8 m. Typickými hniezdnymi biotopmi sú oblasti so starými sadmi, obklopené pestrou mozaikou biotopov (políčka, pasienky, záhrady a hospodárske dvory). Potravné biotopy predstavujú miesta s dostatkom veľkých druhov hmyzu (kobyľky, svrčky, bystrušky) (Krištín 2002a). V rámci CHVÚ Poiplie sú hlavnou skupinou biotopov strakoša kolesára topoľové aleje a okraje starých záhrad a sádov priamo v obciach alebo v extravilánoch. Hniezdi na vysokých topoľoch, menej na ovocných stromoch (hruška, jabloň, orech). Hniezdo je umiestnené pomerne vysoko (nad 9 m) na periférnych vetvách, chránených pred zemnými predátormi. Potravné teritórium predstavuje pestrú mozaiku biotopov, napr. sady, skupiny alebo aleje stromov, obnažená pôda, kosené trávne porasty striedané s poliami a záhradkami, ktoré poskytujú dostatok potravy – veľkých druhov hmyzu (>20 mm), napr. svrčkov, rovnokrídlovcov, chrobákov, bystrušiek, chrústov, atď.

Hniezdnymi biotopmi chriašťa malého sú okraje stojatých vôd (rybníky, vodné nádrže) a rozľahlejšie močiare s porastami trstiny, pálky a ostrice (Trnka 2002b). V Európe hniezdi v hustých porastoch sladkovodných mokradí, vrátane okrajov jazier, riek a v zaplavených lesoch. Preferuje jednodruhové alebo zmiešané porasty tráv a bylín, akými sú rody *Scirpus*, *Typha*, *Carex*, *Sparganium* a *Phragmites*, ktoré sú zložené zo živej, ale aj mŕtvej biomasy stebiel. Takéto biotopy sa nachádzajú v trvalej prítomnosti vody a zahŕňajú aj popadané horizontálne steblá, ktoré tvoria mosty. V porovnaní s chriašťom bodkovaným (*Porzana porzana*) preferuje hlbšie zaplavené biotopy. Mimo dobu hniezdenia sa vyskytuje aj na zaplavených pasienkoch a v iných menej typických biotopoch (Taylor 1996). Na Slovensku obýva biotopy podobného charakteru; napr. plytké stojaté vody a ich okraje husto porastené močiarnou vegetáciou, ďalej okrajové plochy rybníkov, tiež rozsiahlejšie močiare a staré riečne ramená s porastami trstiny, pálky a ostríc, premiešané s napr. s prasličkami, kosatcom žltým a puškvorcom (Hudec a Šťastný 2005). V rámci CHVÚ Poiplie hniezdil chriašť malý na lokalitách močiarného biotopu s rozsiahlejším porastom trstiny, ale iba počas rokov s relatívne bohatými jarnými zrážkami (PR Kiarovský močiar v roku 2010) alebo počas rokov s nižším množstvom zrážok, ale bez výrazných poveternostných výkyvov (močiar Béter v roku 2011). Optimálnymi hniezdnymi biotopmi druhu sú močiare, kde je stála vodná hladina počas celého hniezdného obdobia s vysokým podielom submerznej vegetácie, napr. trstiny, pálky alebo ostrice. Potravné biotopy zahŕňajú nevysychajúce močiare, rybníky alebo štrkoviská s úsekmi pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením.

Hniezdnymi biotopmi chriašťa bodkovaného sú plytké močiare, okraje rybníkov, vodných nádrží a melioračných kanálov s porastami ostríc, chrastnice, prasličky a trstiny (Trnka 2002a). Vo svete obýva najmä mokradné oblasti s hustým porastom trstiny, ostrice, tráv a iných emergentných bylín; občas v kombinácií s porastami stromov (napr. rody *Acacia*, *Sesbania*, *Betula*, *Salix*, *Alnus*). Často obýva aj oblasti s vlhkým blatistým substrátom alebo mokrade zaplavené ca. do 15 cm. Vyskytuje sa v močiaroch, slatinách, rybníkoch, jazerách, na okrajoch vodných nádrží a v mŕtvych ramenách riek (Taylor 1996). Podobného charakteru sú hniezdiská aj na Slovensku. Chriašť bodkovaný obýva mokrade zarastené vysokou vegetáciou akými sú ostrice s riedkymi kríkmi, prípadne riedko porastené ostricou alebo pálkou. Dôležitá je prítomnosť stojatej vody, ktorá je hlboká aspoň niekoľko cm. Obsadzuje aj menšie vodné nádrže s plytkými brehmi husto zarastenými litorálnou vegetáciou. Hniezdne lokality môžu mať len niekoľko árov (Karaska a Cichocki 2014). V rámci CHVÚ Poiplie sú hniezdnymi biotopmi chriašťa bodkovaného močiarné oblasti. Tokajúce samce sa najpočetnejšie ozývali v PR Cúdeninský močiar, PR Ryžovisko, na Surdockých lúkach (mokrad' V od Tešmaku) a v ruderálnom poraste podmočeného poľa / lúk medzi Tešmakom

a Šahami (Mojžiš a kol. 2011). Od Ipeľského Predmostia po Trenč boli samce registrované v podmočenom lúčnom biotope pri kanáloch a hrádzach (Rároš, Selešťany), mokradiach (Pažiť pri Vrbovke, mokrad' SV od Kirti, mokrade medzi Kováčovcami a Peťovom, mokrad' SV od Bušiniac) a počas suchých rokov aj v močiaroch (PR Ipeľské hony a PR Kiarovský močiar). Potravné biotopy zahŕňajú nevysychajúce močiare, rybníky alebo štrkoviská s úsekmi pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením.

Hniezdnymi biotopmi rybárika riečneho sú oblasti s kolmými hlinitými alebo piesčitými stenami (vyhrabávanie nôr) a čistými stojatými alebo tečúcimi vodami s dostatkom potravy (rybky) (Karaska a Slobodník 2002). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru; napr. stojaté alebo pomaly tečúce rieky s dostatkom vhodnej potravy (malé ryby) a brehmi pre vyhrabávanie nôr. V tropických oblastiach je aj v dolných tokoch riek, často s husto porastenými brehmi, v mangrovových porastoch, vlhkých pasienkoch a veľkých záhradách. Hniezdna nora môže byť umiestnená aj 250 m od loviska (rieka) (Woodall 2001). Na väčšine územia Slovenska druh hniezdi pri pomaly tečúcich vodách od najnižších polôh až po 800 m n.m. Podmienkou je prítomnosť kolmých hlinito-piesčitých, alebo štrkovo-piesčitých stien, kde vyhrabáva hniezdne nory. Menej často hniezdi na stojatých vodných plochách – napr. na rybníkoch, štrkoviskách, pieskovniach a rybníčných sústavách alebo v lesných porastoch neďaleko lovisk (napr. v koreňových vývratoch). Ak nemá možnosť hniezdiť v blízkosti vôd, vyhľadáva aj ťažobne štrko-pieskov, hlíny, ale aj kolmé zárezy lesných a poľných ciest vzdialené niekoľko sto metrov od lovisk. V prípade nedostatku potravy na vodnom toku, kde hniezdi, preletuje na lov na inú vodnú plochu. Zvolenému hniezdisku je obyčajne verný viac rokov, pokiaľ je zachovaná kolmá stena a dostatok potravy v blízkosti. Zimuje pri nezamrzajúcich častiach vodných tokov (napr. pod priehradami) (Hudec a Šťastný 2005; Karaska a Cichocki 2014). V rámci CHVÚ Poiplie je rybárik riečny registrovaný každoročne v celom úseku rieky Ipeľ, ale aj na prítokoch, prilahlých štrkoviskách, pieskovniach, močiaroch a vodných kanáloch (vrátane úsekov v intravilánoch obcí, napr. Kosihy nad Ipľom). Hniezdne biotopy predstavujú hlinité brehy Ipľa, menej brehy štrkovísk a rybníkov (Veľká nad Ipľom) a pieskovní (Kováčovce) (Mojžiš a kol. 2011). V zriedkavých prípadoch zahniezdil aj v čerstvo vykopaných jamách (napr. pri výstavbe kanalizácie a vodovodného potrubia vo Vrbovke).

Hniezdnymi biotopmi d'atľa hnedkavého je kultúrna krajina v nížinách a pahorkatinách do 600–800 m n.m so solitérnymi drevinami, stromoradiami, záhradami, sadmi a menšími lesíkmi (Pavlík 2002). Vo svete obýva otvorenú krajinu so zalesnenými oblasťami, častý je v plantážach všetkých druhov, vrátane olivových hájov, v pekanových (*Carya*) a avokádových plantážach v južných častiach Európy a vo viniciach strednej Európy. Hniezdi aj v stromových alejách pozdĺž ciest, v skupinkách stromov, často v blízkosti ľudských sídel. Častý je aj v nížinných ihličnatých lesoch Turecka (Winkler et al. 2014). Na Slovensku je viazaný na nížinnú kultúrnu krajinu, hniezdi predovšetkým v intravilánoch miest a obcí, kde obsadzuje dreviny v parkoch, záhradách a cintorínoch (Pavlík 2002). Hniezdne biotopy d'atľa hnedkavého v rámci CHVÚ Poiplie zahŕňajú brehové porasty pri Ipľi na okrajoch obcí, napr. cintoríny, sady a aleje. V porovnaní s d'atľom veľkým, d'ateľ hnedkavý preferuje najmä redšie stromové porasty s výskytom starých alebo odumretých stromov. Počas zimných mesiacov sa druh zdržoval v stromovej vegetácii priamo v intravilánoch obcí.

Hniezdnymi biotopmi včelárika zlatého sú umelé (pieskovne, tehelne, smetiská, zárezy ciest, terasy vinogradov, výkopy a pod.) alebo prirodzené hlinito-piesčité steny (brehy vodných tokov, zosuvy, sprašové steny a pod.) (Darolová a Slobodník 2002). Vo svete obýva najmä široké riečne údolia, pasienky, ornú pôdu s pozdĺžnymi terasami a roztrúsenými stromami, lúky, členité stepi, ďalej dubové lesy, olivové háje, ryžové polia a v Stredomorí macchie. V Afrike tiež savany, pobrežie jazier a poľnohospodársku krajinu (Fry a Boesman 2014). Na Slovensku hniezdi v kolóniách najmä v južnejších a teplejších častiach. Obýva otvorenú zvlhčenú krajinu s jednotlivými stromami alebo ich skupinami, častý je napr. v sadoch,

terasovitých viniciach a v okolí kvetinových kultúr s dostatkom kolmých stien (hlinité, sprašové) (Hudec a Šťastný 2005). Okrem kolmých stien bolo hniezdenie zistené aj v horizontálnom teréne – na lúke alebo poli (Viktora ex Darolová a Slobodník 2002, Darolová unpubl.). V rámci CHVÚ Poiplie hniezdi včelárík zlatý hlavne v umelých, človekom premenených biotopoch. Aktívne hniezdne nory boli registrované napr. v bývalom a aktívnom lome juho-západne od Slovenských Ďarmôt a v opustenom pieskovom lome severne od Selešťan. Hniezdi aj v stenách pivníc a terasách viníc, napr. v terasách bývalých viníc medzi Selešťanmi a Vrbovkou, ďalej v pieskovej jame pri bývalých kasárňach východne od Vrbovky, či v pieskových odkryvoch juho-východne od Kováčoviec. Pokus o hniezdenie bol pozorovaný aj v jame skládky na západnom okraji Ipeľského Predmostia. Potravné biotopy zahŕňajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy v okolí hniezdných nôr.

Hniezdnymi biotopmi výrika lesného sú teplé, nízko položené oblasti – nížiny, kotliny a ich lemujúce pahorkatiny s mozaikovitou štruktúrou krajiny a s hojným výskytom veľkých druhov hmyzu (Danko a Sárossy 2002). Vyhýba sa súvislým lesom a extenzívne využívannej krajine. Vo svete hniezdi v otvorenej alebo čiastočne zalesnenej krajine s porastami listnatých stromov, vrátane parkov, sadov a plantáží. Vyskytuje sa aj v kultúrnej krajine s hájmi, vo veľkých záhradách, lužných lesoch, alejách a v malých lesných plochách miest. V Rusku obýva zmiešané alebo rozvoľnené ihličnaté lesy a borievkové porasty (*Juniperus*). V Pakistane borievkové kroviny a porasty duba cezmínového (*Quercus ilex*) v suchej, kamenitej krajine. V afrických zimoviskách preferuje zalesnenú savanu a oblasti s vysokou trávou a krovinami alebo krovitú krajinu (akáciové porasty v suchých riečnych korytách, v hustom bambusovom poraste (Senegal) (Holt et al. 1999). Na Slovensku hniezdný biotop výrika lesného tvoria okraje riedkych lesov lemované extenzívne obrábanými poľnohospodárskymi plochami, ďalej staré sady, parky, vinice a pasienky so solitérnymi stromami. Často obýva aj záhrady v intravilánoch obcí s dostatkom búľtavých stromov (Danko a Sárossy 2002). Hlavnou skupinou biotopov výrika lesného v CHVÚ Poiplie sú staré parky a rozvoľnené lesíky, staré sady a okraje starých sadov a záhrad v intravilánoch obcí alebo v ich okolí. Hniezdi v stromových dutinách, vzácné i v ponúknutých búdkach. Potravné biotopy zahŕňajú pestrú mozaiku biotopov, napr. sady, kosené trávne porasty a pasienky, ktoré ponúkajú dostatok veľkých druhov hmyzu (>20 mm) – svrčkov, rovnokrídlavcov, chrobákov, bystrušiek, chrústov atď.

Hniezdnymi biotopmi penice jarabej sú krovité porasty na južne exponovaných stráňach a rovinách v teplých nížinných a podhorských oblastiach (Krištín 2002). V Európe a Ázii druh obýva biotopy podobného charakteru. Obýva kroviny a krovinné formácie, od lesných okrajov, hustých trnitých krovín, čistín s hustým podrastom po mladé porasty plantáží, húštiny pri riekach, živé ploty pozdĺž ciest, pasienky, lúky, parky a sady (Aymí et al 2015). Druh častejšie hniezdi v suchých oblastiach, ale vo vhodných porastoch môže byť aj v blízkosti vody. Obsadzuje aj svetlé listnaté lesy a ihličnaté lesy s podrastom (Šťastný & Hudec 2011). Na zimoviskách v Afrike sa vyskytuje v suchej otvorenej krajine s krovinami, kde dominujú akáciové porasty (*Acacia*) a porasty *Commiphora* a v suchej savane (Aymí et al. 2015). Na Slovensku hniezdi v otvorenej krajine so skupinami alebo pásmi hustých trnitých krovín. Spravidla vyžaduje prítomnosť aspoň jednotlivých stromov alebo vyšších kríkov, ktoré využíva ako miesto pre spev (Šťastný & Hudec 2011). Obýva napr. strelnice v bývalých vojenských priestoroch (Lešť), mladé topoľové porasty v spoločenstve *Asparago-Crataegetum* (Podunajsko, Bohuš ex Krištín 2002) a agátové lesíky (Krištín 2002). Preferuje aj sekundárne biotopy, napr. zarastajúce výsyvky, sady, pasienky s krovinami, okraje viníc a svetlých lesov.

Pôvodnými biotopmi prepelice poľnej sú stepi a lesostepi. V súčasnosti sú hniezdnymi biotopmi druhu najmä oblasti v otvorenej poľnohospodárskej krajine, napr. obilné polia, krmoviny, menej okopaniny, lúky a pasienky (Demko 2002). Vo svete obýva najmä otvorenú kultúrnu krajinu, roviny alebo miesta s mierne zvlňeným povrchom. Podmienkou hniezdenia je prítomnosť hustej vegetácie, ktorá však nie je vyššia ako 1 m. V severo-východnej

Tanzánií sa vyskytuje aj v menej narušených pasienkoch. Vyhýba sa holej pôde (McGowan et al. 2013). V podmienkach Slovenska hniezdi prepelica poľná najmä v agroceenózach. Vyskytuje sa napr. v obilných a repkových poliach, kde obzvlášť preferuje miesta s podrastom tráv, burín alebo krmovín. Najpočetnejšia je na lúkach, ktorými vystupuje až do horských polôh (napr. Hruštínska hoľa, cca 1100 m n. m., Kubínska hoľa, cca 1300 m n. m.). Zriedkavejšie ju možno zastihnúť aj v suchších častiach slatinných rašelinísk, vo väčších ruderaloch. Uprednostňuje otvorenejšiu krajinu. Menším plochám v lesoch sa vyhýba. Na druhej strane bola zastihnutá aj na rozľahlejších rúbaniach v rannom štádiu zarastania. Ďalej obsadzuje aj zaplavované a suché lúky, neobrábané trávnaté plochy (úhory), okraje mokradí, ruderalne biotopy a letiská. Počas migrácie sa vyskytuje aj v mestách; často ju možno počuť ozývať sa zo striech domov (Demko 2002; Hudec a Šťastný 2005; Karaska a Cichocki 2014). Pipíška chochlatá hniezdi v otvorených urbánnych a suburbánnych biotopoch (Krištín 2002b). Vo svete je druh typickým obyvateľom suchej otvorenej krajiny so sporou vegetáciou. Pôvodnými biotopmi boli pravdepodobne oblasti v polopúštiach a stepiach, sekundárne hniezdi v človekom premenenej krajine. Biotopy zahŕňajú otvorenú poľnohospodársku krajinu v severnom Stredomorí, kavyľové stepi (*Stipa tenacissima*), púšte v severnej Afrike a na Strednom východe, piesky polopúští a suchých agroceenóz v Indii a savany v afrotropickej oblasti. Vyžaduje vysoký podiel obnaženej pôdy, mal by pokrývať až 50% povrchu. Takéto suché miesta zahŕňajú aj oblasti pozdĺž ciest a železničných násypov (de Juana a Suárez 2004). Na Slovensku je pipíška výhradne synantropným druhom. Typickými hniezdnymi biotopmi sú medze a okraje ciest v nížinách a kotlinách. Ďalej hniezdi aj v poľnohospodárskych dvoroch, kde preferuje najmä aktívne družstvá s extenzívnym pasením dobytka. Obýva aj neobrobené alebo čiastočne obrábané pozemky. Hniezdnym prostredím sú aj intravilány miest, napr. trávnaté plochy sídlisk, letiská, okolie väčších podnikov a panelových štvrtí (Krištín 2002b).

Hniezdnymi biotopmi brehule hnedej sú strmé hlinité alebo štrkovo-piesočnaté brehy stojatých alebo tečúcich vôd. Obýva aj objekty antropogénneho pôvodu z podobných materiálov ako prirodzené brehy; napr. tehelne, ťažobne štrko-pieskov, vzácne aj v betónových stenách nad vodou, s dutinami s úzkymi vchodmi (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva brehuľa hnedá prevažne nížinnú otvorenú krajinu, najmä v blízkosti vôd. Hniezdi v brehoch riek, potokov, jazier a nádrží, niekedy v blízkosti alebo priamo v intravilánoch obcí. Obsadzuje dočasné hniezdné biotopy. Vhodnosť biotopov závisí od miery erózie, ktorá vytvára nové, ale zároveň ničí už existujúce hniezdiská. Preferuje tiež novovytvorené brehy bez prítomnosti starých nôr. Potravné biotopy zahŕňajú vodné toky, lúky a pasienky, poľnohospodársku krajinu, príležitostne loví aj v zalesnenej krajine. Často nocuje a odpočíva v trstine (Turner 2004). Na Slovensku hniezdi brehuľa hnedá v antropogénnych a prírodných biotopoch, kde sa nachádzajú vhodné kolmé hlinité, hlinito-piesočnaté alebo pieskovité steny; napr. brehy vôd, ťažobne hliny, štrko-pieskov a steny pri väčších zemných prácach. Zriedkavo hniezdi aj v skládke trosky a v dierach silážnych žľabov (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi pŕhľaviara čiernoohlavého sú suchšie travinné porasty, často s podielom voľných plôch alebo riedkou vegetáciou a s rozptýlenými krovinami. Ďalej hniezdi aj v rôznych typoch sekundárnych biotopov (ruderalne plochy, strelnice, skládky, tankodromy) (Šťastný a Hudec 2011). Vo svete obýva podobné oblasti v otvorenej krajine. V Európe preferuje otvorenú krajinu s rôznou výškou krovín alebo umelé biotopy, akými sú kamenné múry, ploty a vedenia. Častý je aj v oblastiach so zvlneným terénom a bylinným porastom rôznej výšky (vysokohorské planiny, vresoviská, zatrávenené časti pohorí, suché roviny, krovité pasienky, vždyzelené kroviny) (Collar 2005). Podobné biotopy obýva druh aj na Slovensku. Jeho typickým prostredím je trávnatá bezlesá krajina s rozptýlenou drevinnou vegetáciou a s vysokými bylinami. Obvykle sa vyskytuje na suchých teplých, na juh orientovaných stanovištiach; napr. železničné násypy, skládky odpadov, väčšie staveniská s riedkou vegetáciou často s obnaženou pôdou, zaburinené areály poľnohospodárskych družstiev, ruderalizované stanovištia s vysokými bylinami, často je aj v priekopách pozdĺž ciest, v medzihrádzových priestoroch a nivách riek. Ojedinele obýva aj okraje rašelinísk a

zamokrené lúky s vysokými bylinami (Krištín 2002c, Karaska a Cichocki 2014).

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Chránené vtáčie územie Poiplie bolo vyhlásené za účelom zabezpečenia ochrany a priaznivého stavu ociana bieleho, strakoša kolesára, chriašťa malého, chriašťa bodkovaného, rybárika riečneho, d'atľa hnedkavého, včelárika zlatého, výrika lesného, penice jarabej, pipíšky chochlatej, prepelice poľnej, pŕhľaviara čiernohlavého, brehule hnedej, kane močiarnej, bučiačika močiarného.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe dát z monitoringu z rokov 2010-2015. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami ako bol hodnotený ich stav v roku 2010-2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu v kapitole 1.6.3.1.

Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavov predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2. a stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

1.6.3.1.1. *Definovanie priaznivého stavu bociana bieleho (Ciconia ciconia) v Chránenom vtáčom území Poiplie*

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

V období rokov 2010 – 2012 bolo registrované pravidelné hniezdenie druhu prakticky na celom území CHVÚ, avšak koncentrácie boli vyššie v blízkosti mokradí ako v krajine s prevahou polí. Najväčšie hniezdne hustoty druh dosahoval v obciach Tešmak, Ipeľské Predmostie, Balog nad Ipľom, Kováčovce, Bušince, Mikušovce a Rapovce. V predmetnom období celková hniezdna populácia kolísala medzi rokmi od 32 do 48 takých párov, ktorým sa vyliahlo aspoň jedno mláďa. Na prilahlej maďarskej strane Ipľa sa pre CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 až 2010 zistilo hniezdenie 30 až 47 párov (Mojžiš a kol. 2011). Hniezdna početnosť a najmä úspešnosť hniezdenia bola determinovaná v tomto období najmä poveternostnými podmienkami (najmä v netypicky chladnom a daždivom roku 2010). Väčšina z párov hniezdila v intravilánoch obcí na umelých hniezdných podložkách (na osobitých stĺpoch alebo na stĺpoch elektrického vedenia). V obciach Balog nad Ipľom, Koláre, Veľká Čalomija a Vrbovka hniezdil druh aj na komínoch budov (Mojžiš a kol. 2011). Bocian biely územím tiahne, využíva ho ako ľahový potravný biotop, ale počas hniezdnej sezóny v ňom boli zaznamenané aj vysoké koncentrácie nehniezdiacich jedincov (r. 2010 v okolí Vrbovky).

Definovanie stavu:

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV	NEPRIAZNIVÝ STAV
---------------------	----------------	------------------

		A	B	C
		dobrý	priemerný	dobrý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 50 párov	35 až 50 párov	menej ako 35 párov
	1.2. Populačný trend	nárast o vyše 5% párov za 5 rokov	stabilizovaná populácia za 5 rokov, resp. oscilácia v rozsahu $\pm 10\%$	pokles počtu párov za 5 rokov o vyše 10 %
	1.3. Veľkosť areálu	viac ako 80 % katastrálnych území je obsadených aspoň jedným párom	60 až 80 % katastrálnych území je obsadených aspoň jedným párom	menej ako 60 % katastrálnych území je obsadených aspoň jedným párom
	1.4. Areálový trend	zvýšenie obsadenia za 5 rokov aspoň o jedno katastrálne územie	za 5 rokov výkyvy v rozmedzí $\pm 5\%$ katastrálnych území	zníženie obsadenia za 5 rokov o viac ako 5 % katastrálnych území
	1.5. Hniezdna úspešnosť	priemerne viac ako 2,9 vyvedených mláďat / pár / rok	priemerne 1,3 – 2,9 vyvedeného mláďaťa / pár / rok	priemerne menej ako 1,3 vyvedených mláďat / pár / rok
biotop	2.1. Hniezdny biotop	prírastok aspoň 2 umelých hniezdných podloží za 5 rokov a údržba obsadzovaných hniezdných stanovišť	údržba a úprava pravidelne obsadzovaných hniezdných stanovišť	degradácia a likvidácia pravidelne obsadzovaných hniezdných stanovišť
	2.2. Potravný biotop	prírastok zaplavovaných plôch, mokradí, lúk a pasienkov, a ich tradičné využívanie (maloplošné hospodárenie, mozaikovitosť, netechnické plodiny, nízka mechanizácia a chemizácia, pasenie)	zachovanie mokradí a tradičných poľnohospodárskych činností (maloplošné hospodárenie, mozaikovitosť, netechnické plodiny, nízka mechanizácia a chemizácia, voľné pasenie)	úbytok mokradí, lúk a pasienkov, a prírastok intenzívnych veľkoplošných vysokých technických poľnohospodárskych kultúr (kukurica, repka, sľečnica) na ornej pôde
	2.3. Migračné biotopy ¹	ako potravný biotop, ponechanie solitérnych starých stromov a prirodzených vyvýšených objektov (napr. stohy) v otvorenej krajine (na nocovanie / odpočinok)	ako potravný biotop	ako potravný biotop, odstraňovanie solitérnych starých stromov v otvorenej krajine
ohrozenia	3.1. Populácia	postupná eliminácia „stĺpov smrti“, pozemných elektrovodov a iných umelých vertikálnych konštrukcií (napr. antény, stožiare, vysielacie)	zisťované prípady kolízií na elektrovodoch a iných umelých vertikálnych konštrukciách; poranení jedinci sú rehabilitovaní	zisťované prípady ničenia hniezd; počet „stĺpov smrti“ neredukovaný; častejšie a vážnejšie poranenia na elektrovodoch a iných umelých vertikálnych konštrukciách

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobrý	priemerný	dobrý
3.2. Hniezdny biotop	údržba existujúcich bezpečných a tvorba nových hniezdných stanovišť na samostatných stĺpoch mimo elektrického vedenia	slabá údržba bezpečných a zriedkavé nahrádzanie menej bezpečných hniezdných stanovišť	hniezdne stanovištia bez údržby a nahrádzania odstránených, resp. nevyhovujúcich hniezdných stanovišť (na stĺpoch elektrického vedenia)
3.3. Potravný a migračný biotop	renaturácia mokradí, zakladanie TTP a ich kosenie a pasenie, intenzívna chemizácia na menej ako 30 % vhodných potravných biotopov, redukcia pozemných elektrovodov a umelých vertikálnych objektov v potravnom biotope a nocoviskách	rozorávanie TTP, intenzívna chemizácia na 30 až 60 % vhodných biotopov, nízky počet kolízií s elektrovodmi a umelými vertikálnymi konštrukciami v otvorenej krajine	odvodňovanie mokradí, zarastanie TTP drevinami, zastavanie alebo rozorávanie TTP a intenzívna chemizácia na viac ako 60 % vhodných biotopov, časté kolízie s elektrovodmi alebo inými umelými vertikálnymi konštrukciami v otvorenej krajine

¹ Kritérium adaptované podľa Antczak a Dolata (2006)

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie / hustota	3	3	9
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	3	3	9
	areálový trend	2	3	6
	hniezdna úspešnosť	3	3	9
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	3	6
	migračný biotop	3	2	6
O	populácia	3	3	9
	hniezdny biotop	3	3	9
	potravný a migračný biotop	2	2	4
Dosiahnutá hodnota spolu:				79
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				93

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
85 %		

Zhodnotenie

Druh vykazuje v CHVÚ za sledované obdobie priaznivý a populačne a areálovo stabilný stav. Aj napriek pokračujúcemu úbytku mokraďových alebo podmáčaných biotopov majú hniezdne páry dostatok potravy a hniezdna úspešnosť je determinovaná dominantne poveternostnými podmienkami (teplota, zrážky, vietor) počas hniezdnej doby. Konflikt medzi bocianom bielym a obyvateľmi obcí (znečistenie okolia hniezd, narušenie statiky a funkcie komínov budov, resp. riziko požiarov budov) neohrozuje populáciu bociana, ale potenciálne negatívne môže v blízkej budúcnosti pôsobiť vyššia chemizácia v poľnohospodárstve a vyššia miera pestovania vysokých technických a ekonomických plodín (kukurica, repka). Zásadný negatívny vplyv na druh by mala stavba umelých vertikálnych konštrukcií (elektrovody, veže, stožiare, antény) v otvorenej krajine, ktorú druh využíva ako potravný a migračný biotop.

1.6.3.1.2. Definovanie priaznivého stavu kane močiarnej (*Circus aeruginosus*) v Chránenom vtáčom území Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

Počas rokov 2010 – 2012 boli zaznamenané hniezdne pokusy na týchto lokalitách: močiar pri Tešmaku, močiar v PR Cúdenina, PR Ipeľské hony, mokraď pri Veľkej Vsi nad Ipľom, mokraď medzi Vrbovkou a Malým Kiarovom, PR Kiarovský močiar, PR Dálovský močiar, štrkovisko pri Veľkej nad Ipľom a močiar Béter pri Lučenci (posledná lokalita patrí do VVÚ). Na jednotlivých lokalitách hniezdili 1 až 3 páry / rok, pričom viac ako 1 pár / rok bol registrovaný iba v PR Kiarovský močiar (1 až 3 páry) a močiari Béter (1 až 2 páry). Celkovo bolo v CHVÚ, resp. VVÚ, Poiplie registrovaných 6 až 10, resp. 7 až 12 párov. Na prilahlej maďarskej strane sa pre CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 až 2010 udáva hniezdenie 11 až 15 párov (Mojžiš a kol. 2011). Hniezdnym stanovišťom bol najčastejšie močiarny porast trstiny, ale hniezdne pokusy boli registrované aj v mokraďovom poraste trstiny nad čerpacou stanicou vo Veľkej Vsi nad Ipľom, na Pažiti medzi Vrbovkou a Malým Kiarovom a trstinovom poraste štrkovísk pri Veľkej nad Ipľom. Hniezdne pokusy v sledovanom období boli negatívne poznačené deštrukciou porastu trstiny snehom v zime, jarnými záplavami, ale aj suchom, čo vyústilo do celkovo slabého reprodukčného úspechu (Mojžiš a kol. 2011). Väčšina územia CHVÚ je optimálnym potravným a migračným biotopom, ktorý intenzívne využívajú aj vtáky maďarskej časti Poiplia.

Definovanie stavu:

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobry	priemerny	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 10 teritórií	5 – 10 teritórií	menej ako 5 teritórií
	1.2. Populačný trend	počet teritórií za 5 rokov stúpol o vyše 20 %	počet teritórií za 5 rokov je stabilný s osciláciou ± 20 %	počet teritórií za 5 rokov klesol o viac ako 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	počet obsadených hniezdných lokalít je viac ako 10 lokalít	počet obsadených hniezdných lokalít je 5 až 10 lokalít	počet obsadených hniezdných lokalít je menej ako 5 lokalít
	1.4. Areálový trend	počet obsadených lokalít sa za 5 rokov zvýšil o vyše 20 %	počet obsadených lokalít za 5 rokov je stabilný s osciláciou ± 30 %	početnosť obsadených lokalít za 5 rokov klesol o viac ako 30 %

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
biotop	2.1. Hniezdny biotop	na viac ako 50 % hniezdných lokalít je permanentná vodná plocha s plochou trstiny viac ako 2 ha	na 20 až 50 % hniezdných lokalít je permanentná vodná plocha s plochou trstiny viac ako 2 ha	na menej ako 20 % hniezdných lokalít je permanentná vodná hladina s plochou trstiny menej ako 1 ha
	2.2. Potravný biotop ¹	v okruhu 4 km od hniezdných stanovišť sa nachádza viac ako 1500 ha mokradí a lúk	v okruhu 4 km od hniezdných stanovišť sa nachádza viac ako 1000 ha mokradí, lúk, alebo polí s nízkymi plodinami	v okruhu 4 km od hniezdných stanovišť sa nachádza menej ako 1000 ha lúk a polí s nízkymi plodinami
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie ¹	v CHVÚ sa nachádza viac ako 10 lokalít s plochou mokradí a lúk väčšou ako 1500 ha / lokalitu	v CHVÚ sa nachádza 5 až 10 lokalít s plochou mokradí a lúk väčšou ako 1500 ha / lokalitu	v CHVÚ sa nachádza menej ako 5 lokalít s plochou mokradí a lúk väčšou ako 1500 ha / lokalitu
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	hniezdne stanovišťa nie sú vyrušované návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi	menej ako 50 % hniezdných stanovišť je vyrušovaných návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi	viac ako 50 % hniezdných stanovišť je vyrušovaných návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	aktívne hniezdne lokality nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, pobrežných drevín, odvodňovanie)	menej ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)	viac ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)
	3.3. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	migračné biotopy druhu nie sú počas júla až októbra ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami (plošné odstraňovanie trstiny a vysokých bylenných porastov)	menej ako 50 % migračných biotopov druhu je počas júla až októbra ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (plošné odstraňovanie trstiny a vysokých bylenných porastov)	viac ako 50 % migračných biotopov druhu je počas júla až októbra ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (plošné odstraňovanie trstiny a vysokých bylenných porastov)

¹ Kritérium adaptované podľa Buczek a Keller (1994)

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	1	3	3
	veľkosť areálu	3	3	9
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	3	3	9

	biotopy zimovania, migrácie a transl.	3	2	6
O	ohrozenia druhu	2	3	6
	hniezdny biotop	3	3	9
	biotopy migrácie a zimovania	3	2	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				63
Maximálna možná hodnota ($\sum \text{váh} \times 3$):				84

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	75 %	

Zhodnotenie

Druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ priaznivý stav, ale s populačne značne oscilujúcim až negatívnym trendom. V rámci CHVÚ existujú dva odlišné hniezdne biotopy (mokrade a štrkoviská), na ktorých panujú rozdiely v početnosti, hniezdnej úspešnosti ale najmä v pravidelnosti hniezdenia. Druh vykazuje negatívne trendy práve na pôvodných biotopoch, ktorými sú mokrade a močiare, čo súvisí s čoraz väčším vysušovaním týchto lokalít počas hniezdnej doby. Aj napriek stále pomerne vysokému počtu hniezdných teritórií iba malý podiel párov vyvedie mláďatá. Bez ľudského zásahu a regulovania vodnej hladiny na močiarnoch sa dá postupne očakávať opúšťanie hniezdenia druhu najmä na lokalitách s močiarnym biotopom. Na štrkoviskách môže negatívne v blízkej budúcnosti pôsobiť zvyšujúca sa intenzita lovu rýb rybármi, a z toho plynúce rušenie hniezdiacich vtákov. Zásadným negatívnym vplyvom najmä pre močiarny biotopy sú poveternostné a klimatické vplyvy, ktoré by bolo možné odstrániť, resp. zmierniť reguláciou vodnej hladiny a rozšírením plochy trstín.

1.6.3.1.3. Definovanie priaznivého stavu bučičika močiarného (*Ixobrychus minutus*) v Chránenom vtáčom území Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

Druh ako hniezdič bol počas predmetného obdobia registrovaný pravidelne iba na troch, resp. štyroch, lokalitách východnej časti CHVÚ, resp. VVÚ. Ide o štrkovisko a rybníky vo Veľkej nad Ipľom, rybník pri Rapovciach, PR Kiarovský močiar a močiar Béter pri Lučenci (posledne menovaná lokalita patrí do VVÚ Poiplie, nie do CHVÚ). Na každej zo zmienovaných lokalít boli v sledovanom období zaznamenané nula až dve teritória / rok. V závislosti od množstva jarých zrážok hniezdilo v CHVÚ, resp. VVÚ, počas jednotlivých rokov 2010 až 2012 jeden až šesť, resp. osem párov. V priľahlom CHVÚ Ipoly völgye na maďarskej strane Ipľa bola pre roky 2005 až 2010 hniezdna početnosť odhadovaná na 11 až 16 párov (Mojžiš a kol. 2011). Medziročný hniezdny výskyt druhu fluktuuje najviac v močiarnom biotope, kde odráža výraznú sezónnu fluktuáciu vodného režimu. Bez umelej regulácie vody, aj napriek dostatočnej ploche trstinového porastu, nie je tento typ biotopu každoročne vhodný na hniezdenie druhu. Pravidelne naopak druh hniezdi iba v biotopoch s relatívne stabilnou hladinou vody, akými sú štrkoviská a rybníky s dostatočnou plochou trstiny na pobreží (Mojžiš a kol. 2011). Aj napriek intenzívnemu akustickému a vizuálnemu monitoringu druh v predmetnom období nebol registrovaný v potenciálne vhodnom biotope močiarnov v západnej časti CHVÚ (PR Ipľské hony, močiar pri Tešmaku).

Definovanie stavu:

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV	NEPRIAZNIVÝ STAV
---------------------	----------------	------------------

		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 8 teritórií	2 až 8 teritórií	menej ako 2 teritória
	1.2. Populačný trend	počet teritórií vzrástol za 5 rokov o viac ako 10 %	počet teritórií za 5 rokov je stabilný alebo kolíše v rozmedzí ± 30 %	počet teritórií za 5 rokov klesol o viac ako 30 %
	1.4 .Areálový trend	počet hniezdných lokalít sa za 5 rokov zväčšil o 1 hniezdu lokalitu	počet hniezdných lokalít je stabilný alebo kolíše v rozmedzí ± 30 %	počet hniezdných lokalít za 5 rokov klesol o viac ako 30 %
biotop	2.1.Hniezdny biotop ¹	na viac ako 50 % hniezdných lokalít (močiare, štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdného obdobia s pobrežným porastom trste, pálky a krovín širším ako 4 m	na 20 až 50 % hniezdných lokalít (močiare, mŕtve ramená, melioračné kanále a štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdného obdobia s pobrežným porastom trste, pálky a krovín širším ako 4 m	na menej ako 20 % hniezdných lokalít (močiare, mŕtve ramená, melioračné kanále a štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdného obdobia s pobrežným porastom trste, pálky a krovín širším ako 4 m
	2.2. Potravný biotop ²	na viac ako 50 % lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s pobrežným bylinným porastom rastúcim vo vode s hĺbkou 0 – 90 cm	na 20 až 50 % lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s pobrežným bylinným porastom rastúcim vo vode s hĺbkou 0 – 90 cm	na menej ako 20 % lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s pobrežným bylinným porastom rastúcim vo vode s hĺbkou 0 – 90 cm
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	hniezdne stanovišťa nie sú vyrušované návštevníkmi, rekreatntmi, rybármi alebo fotografmi	menej ako 50 % hniezdných stanovišť je vyrušovaných návštevníkmi, rekreatntmi, rybármi alebo fotografmi	viac ako 50 % hniezdných stanovišť je vyrušovaných návštevníkmi, rekreatntmi, rybármi alebo fotografmi
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	aktívne hniezdne lokality nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, pobrežných drevín, odvodňovanie)	menej ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)	viac ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)

¹ Kritérium adaptované podľa Trnka a kol (2010)

² Kritérium adaptované podľa Cempulik (1994)

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť a hustota populácie	2	3	6
	populačný trend	1	3	3
	areálový trend	2	2	4

B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	2	4
O	stupeň ohrozenia druhu	1	3	3
	stupeň ohrozenia biotopu	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				29
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				57

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		51 %

Zhodnotenie

Druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ nepriaznivý stav. Podobne ako pre druh *Porzana parva* je najväčším negatívnym vplyvom nestabilná vodná hladina a vysychanie vodných plôch počas hniezdnej doby. Tento stav panuje na väčšine potenciálnych hniezdných lokalít, vrátane takých, kde bol druh v minulosti považovaný za hniezdiča (PR Ipeľské hony, močiar pri Tešmaku, viď Mojžiš a kol. 2011). Existujú reálne predpoklady, že momentálny nepriaznivý stav sa klimatickými zmenami a zvýšenými poveternostnými výkyvmi (záplavy a suchá) počas hniezdného obdobia bude zhoršovať. Najúčinnjším riešením sa javí umelá regulácia vodnej hladiny aspoň na najvýznamnejších prirodzených močiarnych biotopoch, ktorými sú PR Kiarovský močiar a PR Ipeľské hony, kde je potenciál pre hniezdenie viacerých hniezdných párov na lokalitu. Menej závažným negatívnym vplyvom môže byť z dôvodu vyrušovania hniezdiacich vtákov pre všetky potenciálne hniezdné lokality zvyšujúca sa intenzita rekreačného lovu rýb.

1.6.3.1.4. Definovanie priaznivého stavu strakoša kolesára (*Lanius minor*) v Chránenom vtáčom území Poiplie

Rozšírenie, početnosť a hlavné biotopy výskytu druhu v CHVÚ Poiplie: druh je rozšírený ostrovčekovite, hniezdi v topoľových alejach a starých sadoch v polootvorenej krajine. V porovnaní s populáciou v CHVÚ Poľana hniezdi na Poiplí takmer výlučne v blízkosti intenzívne obhospodarovovaných agroecénóz. V lučeneckej časti severne od Peťova hniezdi druh každoročne, ale s výkyvmi (napr. 2007 2 páry, 2009 a 2010 6 párov, 2011-2013: 2-4 páry), od Peťova po Tešmak je mierne početnejší. Vylúčenie obcí z CHVÚ znížilo jeho početnosť v porovnaní s populáciou vo VVÚ. Ako nezriedkavý druh ho uvádza už Salaj (1987). V posledných desaťročiach však došlo v celom európskom areáli k negatívnym populačným i areálovým trendom.

Podmienkou úspešného hniezdenia je dostatok vysokých stromov na hniezdenie, aktívne farmárčenie s dostatkom hydiny, kosených trávnych porastov a v hniezdnom období obnaženého substrátu na lov hmyzu.

Rozšírenie v jednotlivých častiach územia sa mení v 3-5 ročných intervaloch, podobne ako prebieha generačná obmena. Pred 15-20 rokmi bolo pravidelné a bežné hniezdenie v okolí Ipeľského Predmostia, Veľkej Čalomije, Kolárov, Kováčoviec, Peťova, Kalondy, Rapoviec, Panických Draviec, Holiše, Filákovských Kováčov. Dnes je tam známe len roztrúsené a nepravidelné hniezdenie a hniezdenie na sever od Peťova je už raritné. Skupinky 2-3 párov do 100 - 200 m od seba môžeme nájsť len vzácne, naposledy napr. 30.6.2008 pri obci Koláre.

Druh hniezdi najčastejšie solitérne, v max. hustote 2-3 hniezda na 1 km², ale početnosť v posledných 15-20 rokoch klesá. Zatiaľ čo v rokoch 1998-2008 sme registrovali

v území 20-30 párov (z toho dnes kvôli vyradeniu obcí z CHVÚ 6-8 párov je mimo CHVÚ) a dnes tam predpokladáme hniezdenie maximálne 8-14 párov. Tieto páry hniezdia samozrejme aj v nižšej hustote, čo môže viesť v dohľadnom čase k postupnému znižovaniu, prípadne až zániku lokálnej populácie kvôli nedostatku voľných jedincov a vhodných habitatových ník na hniezdenie, a to aj v priľahlom území Maďarska.

Hlavnou skupinou biotopov druhu v CHVÚ Poiplie sú topoľové aleje a okraje starých záhrad a sádov v obciach a pri nich. Tam hniezdi na vysokých stromoch, prevažne topoľoch, menej ovocných (hruška, jablň, orech), a to pomerne vysoko (nad 9 m) na periférnych vetvách, chránených pred zemnými predátormi. V hniezdnom teritóriu je potrebná mozaika biotopov – sad, skupiny a aleje stromov, obnažená pôda, kosené trávne porasty striedané s poliami a záhradkami. Intenzita hospodárenia a zrejme aj chemizácia ornej pôdy nezaručuje veľký dostatok potravy – veľkých druhov hmyzu (>20 mm) – svrčkov, rovnokrídlovcov, chrobákov, bystrušiek, chrústov, atď., čo tiež prispieva k ohrozeniu druhu v tomto CHVÚ.

Definovanie stavu: *Lanius minor*

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A	B	C	
	dobry	priemerny	nepriaznivý	
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ > 25 párov	V CHVÚ 15-25 párov	V CHVÚ < 15 párov
	1.2. Populačný trend	V priebehu 5 ročného obdobia stúpla početnosť o viac ako 20 %	V priebehu 5 ročného obdobia je populácia stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do ± 20 %)	V priebehu 5 ročného obdobia poklesla početnosť populácie o viac ako 20 %
	1.3. Areálový trend	V priebehu 5 ročného obdobia sa na monitorovaných tranzektoch výskyt zvýšil o viac ako 20 %	V priebehu 5 ročného obdobia na monitorovaných tranzektoch je výskyt stabilný, prípadne mierne kolíše (do ± 20 %)	V priebehu 5 ročného obdobia sa na monitorovaných tranzektoch výskyt znížil o viac ako 20 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Pestrá mozaika biotopov – sady a aleje s dostatkom starých stromov (min. 30/10 ha), záhrady s tradičnou formou hospodárenia	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa nezmenšili viac ako 10%, nedošlo k prevahe neobhospodarovaných pozemkov. V území sa stále tradične hospodári.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa zmenšili viac ako 10%, došlo k prevahe neobhospodarovaných pozemkov. V území sa stále menej tradične hospodári a málo kosí.
	2.2. Potravný biotop	Pestrá ponuka biotopov zabezpečuje pestrou potravnú ponuku veľkých druhov hmyzu, svrčkov, kobyliiek a chrobákov.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa nezmenšili viac ako 10%. V území sa stále tradične hospodári a nepoužívajú sa pesticídy.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa zmenšili viac ako 10%. V území sa stále menej tradične hospodári, používajú sa aj pesticídy a zreteľný je tým aj úbytok veľkých druhov hmyzu.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na hniezdnych lokalitách nie je človekom úmyselne vyrušovaný a nedochádza k vypíľovaniu hniezdnych stromov.	Na hniezdnych lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdnych stromov v menej ako 20%.	Na hniezdnych lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdnych stromov vo viac ako 20%.
	3.2. Deštrukcia hniezdnych /potravných biotopov	Hniezdny/potravný biotop na lokalitách nie je ohrozený vypíľovaním hniezdnych stromov, intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou, ani zanechaním pasenia a kosenia	Vypíľovanie stromov, intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasenia a kosenia sa vyskytuje na < 20 %	Vypíľovanie stromov, intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasenia a kosenia sa vyskytuje na > 20 %

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
	areálový trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	3	6
O	druhu	1	3	3
	hniezdného a potravného biotopu	1	3	3
Dosiahnutá hodnota spolu:				24
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				63

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): **38 %**

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		38%

Zhodnotenie:

Podľa zadefinovaných kritérií hodnotenia stavu populácie, biotopu a ohrozenia, zaradujem strakoša kolesára v CHVÚ Poiplie v zmysle celkového hodnotenia do stavu nepriaznivého „C“ s hodnotou 38 %.

Vzhľadom na doterajší vývoj a súčasný stav populácie boli hodnotenia negatívne. V CHVÚ stavy druhu klesajú asi od r. 2000, intenzívne po r. 2008, zvlášť intenzívne dochádza k minimalizácii tradičného hospodárenia a k likvidácii tradičných hniezdných stromov a alejí. Počet známych hniezd sa výrazne znížil a v súčasnosti dosahuje maximálna hustota lokálnej populácie 1-2 hniezda/100 ha. V súčasnej dobe zanikajú aj celé lokálne hniezdné populácie (Kalonda – Panické Dravce), negatívny dopad má aj celkovo negatívny populačný a areálový trend v Európe.

Hniezdny biotop je ohrozený hlavne zmenou hospodárenia a vypilovaním tradičných hniezdných stromov a alejí.

Pri hodnotení potravného biotopu je zatiaľ situácia priemerná. Dostatok svrčkov a veľkých druhov hmyzu je lepší ako slovenský priemer.

Priame ohrozenie posledných párov v CHVÚ vzniká aj v dôsledku nárastu početnosti a rozšírenia jeho hniezdných predátorov, najmä strák, ale aj mačiek, kún, ktoré ohrozujú vyletujúce mláďatá, ktoré nevedia ešte dobre lietať.

1.6.3.1.5. Definovanie priaznivého stavu chriašťa malého (*Porzana parva*) v Chránenom vtáčom území Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

Druh bol v sledovanom období rokov 2010 – 2012 zriedkavým a nepravidelným hniezdičom, aj to iba vo východnej časti CHVÚ Poiplie (Mojžiš a kol. 2011). Hniezdné pokusy druhu boli zaregistrované iba v PR Kiarovský močiar (CHVÚ) a na močiari Béter pri Lučenci (VVÚ), pričom ani na jednej z týchto lokalít hniezdenie nebolo registrované každý rok a úspešnosť hniezdenia nebola potvrdená ani pre jednu lokalitu s hniezdnym výskytom. V celom CHVÚ, resp. VVÚ, Poiplie bolo v sledovanom období registrovaných 0 až 2, resp. 0 až 3 páry. Viac ako dve teritória (dvaja tokajúci samci) / rok / lokalita bol registrovaný iba v PR Kiarovský močiar v roku 2010. Druh tiahne celým územím CHVÚ / VVÚ a výskyt migrujúcich jedincov bol okrem vyššie spomínaných lokalít registrovaný aj na jazierku na SZ okraji Tešmaku a jazierku Martonka na V okraji Tešmaku. Druh hniezdil na lokalitách močiarného biotopu s rozsiahlejším porastom trstiny, ale iba počas rokov s relatívne bohatými jarnými zrážkami (PR Kiarovský močiar v roku 2010) alebo počas rokov s nižším množstvom zrážok, ale bez výrazných poveternostných výkyvov (močiar Béter v roku 2011). Na príľahlej maďarskej strane sa pre CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 až 2010 odhaduje hniezdná populácia 10 až 15 párov / volajúcich samcov (Mojžiš a kol. 2011).

Definovanie stavu:

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C

		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 5 teritórií	2 až 5 teritórií	menej ako 2 teritórií
	1.2. Populačný trend	populácia za 5 rokov stúpila o viac ako 30 %	populácia je za 5 rokov stabilná alebo kolíše v rozmedzí $\pm 30\%$	populácia klesla za 5 rokov o viac ako 30 %
	1.3. Veľkosť areálu	viac ako 5 hniezdných lokalít	3 až 5 hniezdných lokalít	menej ako 3 hniezdné lokality
	1.4. Areálový trend	areál sa zväčšil za 5 rokov o viac ako 1 hniezdnú lokalitu	areál je za 5 rokov stabilný alebo kolíše v rozmedzí $\pm 30\%$	areál sa za 5 rokov zmenšil o viac ako 30 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop ¹	na viac ako 60 % hniezdných lokalít (močiare, rybníky, štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdného obdobia s vysokým podielom porastu trste, pálky alebo ostrice	na 30 až 60 % hniezdných lokalít (močiare, rybníky, štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdného obdobia s vysokým podielom porastu trste, pálky alebo ostrice	na menej ako 30 % hniezdných lokalít (močiare, rybníky, štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdného obdobia s vysokým podielom porastu trste, pálky alebo ostrice
	2.2. Potravný biotop ²	na viac ako 60 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s úsekmi pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením	na 30 až 60 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s úsekmi pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením	na menej ako 30 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s úsekmi pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie, zimovania a translokácie	na viac ako 80 % katastrálnych území zachovalé bylinné brehové porasty rybníkov, štrkovísk, močiarov, melioračných kanálov a riek	na 50 až 80 % katastrálnych území zachovalé bylinné brehové porasty rybníkov, štrkovísk, močiarov, melioračných kanálov a riek	na menej ako 50 % katastrálnych území zachovalé bylinné brehové porasty rybníkov, štrkovísk, močiarov, melioračných kanálov a riek
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu	hniezdné lokality nie sú vyrušované návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi	menej ako 50 % hniezdných lokalít je vyrušovaných návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi	viac ako 50 % hniezdných lokalít je vyrušovaných návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	aktívne hniezdné lokality nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)	menej ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)	viac ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
3.3. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	na viac ako 80 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu, úprave a vyhrňovaniu brehov rybníkov, melioračných kanálov a riek	na 50 až 80 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu, úprave a vyhrňovaniu brehov rybníkov, melioračných kanálov a riek	na menej ako 50 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu, úprave a vyhrňovaniu brehov rybníkov, melioračných kanálov a riek

¹ Kritérium adaptované podľa Kloskowski a kol. (2010)

² Kritérium adaptované podľa Snow a Perrins (1998)

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	1	2	2
	veľkosť areálu	1	3	3
	areálový trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	2	4
	biotopy migrácie a transl.	3	1	3
O	druhu	3	1	3
	hniezdného biotopu	1	3	3
	migračného biotopu	3	2	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				36
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				69

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		52 %

Zhodnotenie

Druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ nepriaznivý stav. Podobne ako pre druh *Ixobrychus minutus* je najväčším negatívnym vplyvom nestabilná vodná hladina a vysychanie vodných plôch počas hniezdnej doby. Tento stav panuje na väčšine potenciálnych hniezdných lokalít, vrátane takých, v ktorých bol druh v minulosti považovaný za hniezdiča (PR Ipeľské hony, močiar pri Tešmaku, PR Cúdeninský močiar, viď Mojžiš a kol. 2011). Existujú reálne predpoklady, že momentálny nepriaznivý stav sa klimatickými zmenami a zvýšenými poveternosťnými výkyvmi (záplavy a suchá) počas hniezdného obdobia bude v budúcnosti zhoršovať. Najúčinnjším riešením sa javí umelá regulácia vodnej hladiny aspoň na najvýznamnejších prirodzených močiarnych biotopoch, ktorými sú PR Kiarovský močiar a PR Ipeľské hony, kde je potenciál pre hniezdenie viacerých hniezdných párov druhu na lokalitu. V porovnaní s bučiacikom močiarnym je stabilizovanie vodnej hladiny pre chriašťa malého ešte dôležitejší, keďže celoročná prítomnosť vody je predpokladom zachovania

rozľahlého porastu vysokej bylinnej vegetácie, ktorú chriašť malý na hniezdnej lokalite vyžaduje.

1.6.3.1.6. *Definovanie priaznivého stavu chriašťa bodkovaného (Porzana porzana) v Chránenom vtáčom území Poiplie*

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

V období rokov 2010 – 2012 boli hniezdne teritóriá (tokajúci samci) pravidelne registrované od Šiah po Trenč, kým vo východnej časti CHVÚ druh nebol pravidelne registrovaný. Koncentrácia tokajúcich samcov v CHVÚ medzi rokmi fluktovala, ale pravidelne bola najvyššia v úseku od Šiah po Ipeľské Predmostie, kde bolo v roku 2010 registrovaných 19 (> 50 %) tokajúcich samcov (pozn. v roku 2013 to bolo na rovnakom úseku 18 samcov). V tejto časti CHVÚ sa druh najpočetnejšie ozýval v PR Cúdeninský močiar, PR Ryžovisko, na Surdockých lúkach (mokrad' V od Tešmaku), a v ruderálnom poraste podmočeného poľa / lúk medzi Tešmakom a Šahami (Mojžiš a kol. 2011). Od Ipeľského Predmostia po Trenč boli samce registrované v podmočenom lúčnom biotope pri kanáloch a hrádzach (Rároš, Selešťaň), mokradiach (Pažiť pri Vrbovke, mokrad' SV od Kirti, mokrade medzi Kováčovcami a Peťovom, mokrad' SV od Bušiniec) a počas suchých rokov aj v močiarioch (PR Ipeľské hony, PR Kiarovský močiar). Počas poveternostne značne odlišných rokov 2010 – 2012 bolo celkovo registrovaných v CHVÚ 7 až 34 teritórií (tokajúcich samcov) / rok. Počas migrácie je druh pravidelne registrovaný v močiarnom biotope. Na priľahlej maďarskej strane sa pre CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 až 2010 odhaduje hniezdna populácia 16 až 20 párov / volajúcich samcov (Mojžiš a kol. 2011).

Definovanie stavu:

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 30 tokajúcich samcov	10 až 30 tokajúcich samcov	menej ako 10 tokajúcich samcov
	1.2. Populačný trend	populácia stúpla za 5 rokov o viac ako 10 %	populácia za 5 rokov je stabilná alebo kolíše v rozmedzí ± 30 %	populácia za 5 rokov klesla o viac ako 30 %
	1.3. Veľkosť areálu	viac ako 20 hniezdných lokalít	5 až 20 hniezdných lokalít	menej ako 5 hniezdných lokalít
	1.4. Areálový trend	areál sa za 5 rokov zväčšil o viac ako 10 %	areál je za 5 rokov stabilný, resp. kolíše v rozmedzí ± 30 %	areál sa za 5 rokov zmenšil o viac ako 30 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop ¹	na viac ako 80 % hniezdných lokalít nevysychajúce alebo periodické plytké močiare a mokrade, podmočené ostricové lúky, okraje rybníkov, vodných nádrží a melioračných kanálov s výškou vodnej hladiny 0 až 10 cm	na 50 až 80 % hniezdných lokalít nevysychajúce alebo periodické plytké močiare a mokrade, podmočené ostricové lúky, okraje rybníkov, vodných nádrží a melioračných kanálov s výškou vodnej hladiny 0 až 10 cm	na menej ako 50 % hniezdných lokalít nevysychajúce alebo periodické plytké močiare a mokrade, podmočené ostricové lúky, okraje rybníkov, vodných nádrží a melioračných kanálov s výškou vodnej hladiny 0 až 10 cm

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A	B	C	
	dobrý	priemerný	nepriaznivý	
2.2. Potravný biotop ¹	na viac ako 60 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, mokrade alebo podmočené lúky s úsekmi plytkej a pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením	na 30 až 60 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, mokrade alebo podmočené lúky s úsekmi plytkej a pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením	na menej ako 30 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, mokrade alebo podmočené lúky s úsekmi plytkej a pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením	
2.3. Biotopy dôležité počas migrácie, zimovania a translokácie	na viac ako 80 % katastrálnych území močiare, mokrade, podmočené lúky alebo zachovalé brehové porasty rybníkov, melioračných kanálov a vodných nádrží	na 50 až 80 % katastrálnych území močiare, mokrade, podmočené lúky alebo zachovalé brehové porasty rybníkov, melioračných kanálov a vodných nádrží	na menej ako 50 % katastrálnych území močiare, mokrade, podmočené lúky alebo zachovalé brehové porasty rybníkov, melioračných kanálov a vodných nádrží	
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu	hniezdne lokality nie sú vyrušované návštevníkmi, rekreatantmi, rybármi alebo fotografmi	menej ako 20 % hniezdných lokalít je vyrušovaných návštevníkmi, rekreatantmi, rybármi alebo fotografmi	viac ako 20 % hniezdných lokalít je vyrušovaných návštevníkmi, rekreatantmi, rybármi alebo fotografmi
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	aktívne hniezdne lokality nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny v močiaroch a mokradiach, kosenie lúk a brehov melioračných kanálov, odvodňovanie močiarov, mokradí a lúk)	menej ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozovaných negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny v močiaroch a mokradiach, kosenie lúk a brehov melioračných kanálov, odvodňovanie močiarov, mokradí a lúk)	viac ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozovaných negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny v močiaroch a mokradiach, kosenie lúk a brehov melioračných kanálov, odvodňovanie močiarov, mokradí a lúk)
	3.4. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	na viac ako 80 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu na močiaroch, mokradiach, lúkach alebo brehoch melioračných kanálov	na 50 až 80 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu na močiaroch, mokradiach, lúkach alebo brehoch melioračných kanálov	na menej ako 50 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu na močiaroch, mokradiach, lúkach alebo brehoch melioračných kanálov

¹ Kritérium adaptované podľa Snow a Perrins (1998)

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	2	4

	veľkosť areálu	3	3	9
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	3	2	6
	biotopy migrácie a transl.	3	1	3
O	druhu	2	1	2
	hniezdného biotopu	3	3	9
	migračného biotopu	3	2	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				57
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				69

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
83 %		

Zhodnotenie

Druh vykazuje v CHVÚ za sledované obdobie priaznivý stav, aj keď populačné stavy medziročne značne fluktuujú v závislosti od aktuálnych poveternostných podmienok. V porovnaní s chriaštom malým alebo bučiacikom močiarnym nehrozí druhu v blízkej budúcnosti zásadný negatívny populačný alebo areálový trend, keďže na hniezdnom stanovišti nevyžaduje stabilnú vodnú hladinu. Stabilizácia vodnej hladiny na močiároch by však mala pozitívny vplyv aj pre chriašťa bodkovaného, najmä počas tzv. suchých rokov, a to kvôli zlepšeniu trofických podmienok na plytkých okrajoch nevysychajúcich močiarov. Zásadný negatívny vplyv by malo znižovanie plochy podmočených bylinných porastov v CHVÚ a úprava vysokého bylinného porastu melioračných kanálov. Neznáme sú vplyvy pasenia dobytku a obdobia kosenia ostricových lúk na kľúčových hniezdných lokalitách medzi Tešmakom a Ipeľským Predmostím.

1.6.3.1.7. *Definovanie priaznivého stavu rybárika riečneho (Alcedo atthis) v Chránenom vtáčom území Poiplie*

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

Druh bol v CHVÚ Poiplie v rokoch 2010 až 2012 zistený každoročne v celom úseku rieky Ipeľ, ale aj na prítokoch, priľahlých štrkoviskách, pieskovniach, močiároch a vodných kanáloch (vrátane úsekov v intravilánoch obcí, napr. Kosihy nad Ipľom). Hniezdenie sa potvrdilo dominantne v hlinitých brehoch Ipľa. V menšej miere hniezdil aj v brehoch štrkovísk a rybníkov (Veľká nad Ipľom) a pieskovní (Kováčovce) (Mojžiš a kol. 2011). V zriedkavých prípadoch zahniezdil aj v čerstvo vykopaných jamách (napr. pri výstavbe kanalizácie a vodovodného potrubia vo Vrbovke). Počas mapovania v rokoch 2010 – 2012 bolo v CHVÚ zistených 34 teritórií a celková hniezdna početnosť je odhadovaná na 30 až 40 teritórií / rok v závislosti od intenzity predchádzajúcej zimy a rozvodnenosti Ipľa počas hniezdného obdobia. Populácia s veľkosťou 25 až 40 párov sa odhaduje aj pre priľahlú maďarskú stranu Ipľa na území CHVÚ Ipoly völgye (Mojžiš a kol. 2011), pričom treba zdôrazniť, že oba národné odhady vo vysokej miere odzrkadľujú početnosť spoločnej populácie druhu hniezdiacej na oboch brehoch Ipľa. Rozmiestnenie teritórií v CHVÚ nie je rovnomerné. Najväčšia hniezdna hustota (> 50 % teritórií) je v úsekoch Ipľa medzi Šahami a Veľkou Vsou nad Ipľom (15 teritórií) a medzi Vrbovkou a Čelármí (10 teritórií). Najnižšia koncentrácia je naopak v úseku medzi Nitrou nad Ipľom a Trenčom (4 teritória), kde druh pravidelne hniezdi aj v brehoch

štrkovísk a rybníkov. Druh v CHVÚ pravidelne zimuje, pričom sa tam vtedy koncentruje populácia aj z okolia CHVÚ (Mojžiš a kol. 2011).

Definovanie stavu:

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 40 teritórií	25 až 40 teritórií	pod 25 teritórií
	1.2. Populačný trend	populácia za 5 rokov stúpla o viac ako 20 %	populácia za 5 rokov je stabilná s kolísaním v rozmedzí ± 20 %	populácia za 5 rokov klesla o viac ako 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	90 % a viac riečnych kilometrov Ipl'a v CHVÚ	60 až 90 % riečnych kilometrov Ipl'a v CHVÚ	menej ako 60 % riečnych kilometrov Ipl'a v CHVÚ
	1.4. Areálový trend	druh hniezdi na 80 až 100 % riečnych km Ipl'a v CHVÚ, areál je za 5 rokov stabilný alebo sa zväčšil	druh hniezdi na 60 až 80 % riečnych km Ipl'a v CHVÚ, areál za 5 rokov pulzuje v rozmedzí ± 20 %	druh hniezdi na menej ako 60 % riečnych km Ipl'a v CHVÚ, areál sa za 5 rokov zmenšil o viac ako 20 %
	1.5. Význam medzidruhových interakcií ¹	viac ako 100 rýb do veľkosti 10 cm / 1 km toku Ipl'a / deň počas hniezdnej doby	viac ako 100 rýb do veľkosti 10 cm / 2 km toku Ipl'a / deň počas hniezdnej doby	viac ako 100 rýb do veľkosti 10 cm / 4 km toku Ipl'a / deň počas hniezdnej doby
biotop	2.1. Hniezdny biotop ²	kolmé brehy (min 1,5 m nad priemernou úrovňou hladiny) Ipl'a na viac ako 80 % riečnych km	kolmé brehy (min 1,5 m nad priemernou úrovňou hladiny) Ipl'a na viac ako 60 % riečnych km	kolmé brehy (min 1,5 m nad priemernou úrovňou hladiny) Ipl'a na menej ako 60 % riečnych km
	2.2. Potravný biotop ³	viac ako 100 rýb do veľkosti 14 cm / 1 km toku Ipl'a / deň roka na viac ako 80 % riečnych km nezamrznutého Ipl'a	viac ako 100 rýb do veľkosti 14 cm / 1 km toku Ipl'a / deň na viac ako 60 % riečnych km nezamrznutého Ipl'a	viac ako 100 rýb do veľkosti 14 cm / 1 km toku Ipl'a / deň na menej ako 60 % riečnych km nezamrznutého Ipl'a
	2.3. Biotopy dôležité počas zimovania	viac ako 20 rýb do veľkosti 14 cm / 1 km toku Ipl'a / deň na nezamrznutom toku Ipl'a	viac ako 20 rýb do veľkosti 14 cm / 2 km toku Ipl'a / deň na nezamrznutom toku Ipl'a	viac ako 20 rýb do veľkosti 14 cm / 4 km toku Ipl'a / deň na nezamrznutom toku Ipl'a
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	v hniezdnom teritóriu nedochádza k rušeniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat	v hniezdnom teritóriu dochádza k rušeniu (plavci, člnkári, rybári) v miere bezprostredne neohrozujúcej odchov mláďat	v hniezdnom teritóriu dochádza k rušeniu (plavci, člnkári, rybári) v miere bezprostredne ohrozujúcej odchov mláďat
	3.2. Deštrukcia hniezdného biotopu	bez zásahu negatívnymi antropickými vplyvmi	zásah negatívnych antropických vplyvov je obmedzený na 10 až 30 % riečnych km Ipl'a	zásah negatívnych antropických vplyvov na viac ako 30 % riečnych km Ipl'a

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobry	priemerny	nepriaznivý
3.3. Deštrukcia potravných biotopov	viac ako 90 % riečnych km toku Ipl'a spĺňa odporúčané hodnoty kvality povrchových vôd vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb podľa aktuálne platných zákonov	60-80 % riečnych km toku Ipl'a spĺňa odporúčané hodnoty kvality povrchových vôd vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb podľa aktuálne platných zákonov	menej ako 60 % riečnych km toku Ipl'a spĺňa odporúčané hodnoty kvality povrchových vôd vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb podľa aktuálne platných zákonov

¹ Kritérium adaptované podľa Hopkins (2001) a Kucharski (2009)

² Kritérium adaptované podľa Hopkins (2001)

³ Kritérium adaptované podľa Kucharski (2009)

Hodnotiaci tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	2	3	6
	areálový trend	3	3	9
	medzidruhové interakcie	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	3	3	9
	migračný biotop	3	3	9
O	druhu	2	3	6
	hniezdného biotopu	3	3	9
	potravného biotopu	3?	3	9
Dosiahnutá hodnota spolu:				81
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				99

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
82 %		

Zhodnotenie

Druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ priaznivý a populačne a areálovo stabilný stav. V rámci toku Ipl'a v CHVÚ existujú rozdiely v hniezdnej hustote, ktoré kopírujú stav zregulovania Ipl'a a zvýšenej ochrany periodicky zaplavovaného biotopu v jeho blízkosti (Ramsarská lokalita, prírodné rezervácie). Negatívne môže v blízkej budúcnosti pôsobiť zvyšujúca sa intenzita lovu rýb rybármi a z toho plynúce rušenie hniezdiacich vtákov, ako aj eutrofizácia povrchových vôd splaškami kvôli zvyšujúcej sa (dotovanej) chemizácii a

intenzifikácii poľnohospodárskej činnosti. Zásadným negatívnym vplyvom by bola výstavba vodných diel.

1.6.3.1.8. *Definovanie priaznivého stavu datľa hnedkavého (Dendrocopos syriacus) v Chránenom vtáčom území Poiplie*

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

V období rokov 2010 – 2012 bol hniezdny výskyt registrovaný na celom území CHVÚ. Počas troch rokov bolo zistených 18 teritórií, pričom väčšina týchto teritórií bola registrovaná opakovane počas každého z rokov. Teritória sa nachádzali v alebo v blízkosti obcí: Tešmak, Ipeľské Predmostie (1 – 2 páry), Balog nad Ipľom (1 – 2 páry), Kosihy nad Ipľom, Veľká Čalomija (1 – 2 páry), Iliášov, Selešťany, Kováčovce, Peťov, Bušince, Veľká nad Ipľom, Mikušovce, Trebeľovce, Holiša a Béter. Keďže rozšírenie druhu nie je úplne zmapované, na území CHVÚ sa odhaduje 20 až 30 párov (Mojžiš a kol. 2011). Pre porovnanie, na maďarskej strane Ipľa sa pre relatívne menšie územie CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 až 2010 odhaduje hniezdna populácia 6 až 15 párov (Mojžiš a kol. 2011). Výskyt druhu vzhľadom na typ biotopu závisel od ročného obdobia. Kým počas sezóny sa registroval najmä v pobrežnom poraste pri Ipľi a na okrajoch obcí (cintoríny, sady, aleje), počas zimných mesiacov bol častejšie registrovaný v intravilánoch obcí. V porovnaní s datľom veľkým, bol datľ hnedkavý počas hniezdného obdobia registrovaný najmä v redších stromových porastoch s výskytom starých alebo odumretých stromov.

Definovanie stavu:

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobry	priemerny	nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná veľkosť	viac ako 30 hniezdných teritórií	20 až 30 teritórií	menej ako 20 teritórií
	1.2. Populačný trend	populácia vzrástla za 5 rokov o vyše 20 %	populácia za 5 rokov je stabilná s osciláciou $\pm 20\%$	populácia za 5 rokov klesla o viac ako 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	min. 1 teritórium / katastrálne územie pre viac ako 80 % katastrálnych území	min. 1 teritórium / katastrálne územie pre 50 až 80 % katastrálnych území	min. 1 teritórium / katastrálne územie pre menej ako 50 % katastrálnych území
	1.4. Areálový trend	areál sa za 5 rokov zväčšil o viac ako 5 % katastrálnych území	areál je za 5 rokov stabilný s osciláciou $\pm 5\%$ katastrálnych území	areál sa zmenšil za 5 rokov o viac ako 10 % katastrálnych území
biotop	2.1. Hniezdny biotop	každé katastrálne územie vykazuje prítomnosť starých porastov listnatých stromov, ovocných sádov, parkov, poľných remízok a brehových porastov	50 až 80 % katastrálnych území vykazuje prítomnosť starých porastov listnatých stromov, ovocných sádov, parkov, viníc, poľných remízok a brehových porastov	menej ako 50 % katastrálnych území vykazuje prítomnosť starých porastov listnatých stromov, ovocných sádov, parkov, viníc, poľných remízok a brehových porastov

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
2.2. Potravný biotop ¹	na každom katastrálnom území je prítomná plocha > 2 km ² drevinných porastov asociovaných s kultúrnou krajinou (parky, ovocné sady, záhrady, vinice, remízky)	na 50 až 80 % katastrálnych území je prítomná plocha > 2 km ² drevinných porastov asociovaných s kultúrnou krajinou (parky, ovocné sady, záhrady, vinice, remízky)	na menej ako 50 % katastrálnych území je prítomná plocha > 2 km ² drevinných porastov asociovaných s kultúrnou krajinou (parky, ovocné sady, záhrady, vinice, remízky).
ohrozenia	3.1. Populácia	na viac ako 80 % katastrálnych území nedochádza k likvidácii starých stromov počas hniezdnej sezóny	na viac ako 50 % katastrálnych území dochádza k likvidácii starých stromov počas hniezdnej sezóny a premene drevinových porastov na ornú pôdu alebo pasienky
	3.2. Biotop	na menej ako 80 % katastrálnych území sa likvidujú staré stromy v kultúrnej krajine a pobrežnom poraste	na viac ako 50 % katastrálnych území sa likvidujú staré stromy v kultúrnej krajine a pobrežnom poraste

¹ Kritérium adaptované podľa Michalczuk a Michalczuk (2006)

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	pop. hustota / veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	3	2	6
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	3	3	9
	potravný a biotop migrácie	3	2	6
O	populácia	3	3	9
	biotop	2	1	2
Dosiahnutá hodnota spolu:				48
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				57

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
84 %		

Zhodnotenie

Aj keď kvôli rozlohe potenciálneho hniezdného biotopu nie je rozšírenie druhu stále podrobne zmapované, na základe doterajšieho výskumu druh vykazuje za sledované

obdobie v CHVÚ priaznivý a populačne a areálovo stabilný stav. Hoci druh nie je cielene ohrozovaný človekom, negatívne môže v budúcnosti pôsobiť vypíľovanie starých stromov v intravilánoch obcí a kultúrnej krajine a postupná degradácia opustených alebo neošetrovaných ovocných sádov, parkov a remízok pozdĺž ciest a polí. Bez priebežnej obnovy starých alebo chorých stromov sa dá očakávať postupný pokles populačných stavov druhu, resp. presun do biotopu mimo kultúrnu krajinu. V intravilánoch (vrátane verejných priestorov) je nepriaznivý aj trend nahrádzania zlikvidovaných (zdravých alebo chorých) listnatých stromov za okrasné ihličnaté stromy.

1.6.3.1.9. Definovanie priaznivého stavu včelárika zlatého (*Merops apiaster*) v Chránenom vtáčom území Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

Počas obdobia rokov 2010 – 2012 bolo hniezdenie druhu registrované iba v strednej časti CHVÚ od Slovenských Ďarmôt po Peťov (Mojžiš a kol. 2011). V r. 2010 bol pokus o hniezdenie pozorovaný aj v jame skládky na Z okraji Ipeľského Predmostia. Hniezdenie v CHVÚ: bývalý a aktívny pieskový lom JZ od Slovenských Ďarmôt, opustený pieskový lom S od Selešťan, steny pivníc a terasy viníc V od Selešťan, terasy bývalých viníc medzi Selešťanmi a Vrbovkou, piesková jama pri bývalých kasárňach V od Vrbovky, pieskové jamy medzi Vrbovkou a Malým Kiarovom, pieskové odkryvy JV od Kováčoviec, a pieskový lom JZ od Peťova. V predmetnom období sa hniezdna početnosť pohybovala medzi 22 až 32 hniezdných párov / rok. Veľkosť hniezdných zoskupení na lokalite sa pohybovala od 1 po 7 párov (najčastejšie < 3 až 4 páry). Najväčšie zoskupenie bolo zistené v pieskovej jame JV od Kováčoviec v r. 2012 (7 párov). V posledných rokoch došlo k opusteniu tradičných hniezdných lokalít, ktoré už neposkytujú vhodné hniezdne podmienky (lom S od Selešťan, pivnice V od Selešťan, niektoré z pieskových jám JV od Kováčoviec, terasy viníc pri Selešťanoch). Druh v CHVÚ početne tiahne a v pohniezdnom období tam boli evidované významné nocoviská (> 100 jedincov; medzi Selešťanmi a Vrbovkou, PR Cúdeninský močiar). Na príľahlej maďarskej strane sa pre relatívne menšie územie CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 až 2010 odhaduje hniezdna populácia 65 až 90 párov (Mojžiš a kol. 2011).

Definovanie stavu:

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 80 hniezdných párov	40 až 80 hniezdných párov	menej ako 40 hniezdných párov
	1.2. Veľkosť kolónie	prevažuje 5 až 25 párov / kolóniu	prevažuje 5 až 10 párov / kolóniu	hniezdenie jednotlivo, resp. 2 až 4 páry / kolóniu
	1.3. Populačný trend	stúpajúci za 5 rokov o viac ako 20 %	stabilný alebo oscilujúci za 5 rokov v rozmedzí $\pm 20\%$	pokles za 5 rokov o viac ako 20 %
	1.4. Veľkosť areálu	viac ako 8 katastrálnych území	5 až 8 katastrálnych území	menej ako 5 katastrálnych území
	1.5. Areálový trend	areál sa za 5 rokov zväčšil o viac ako 2 katastrálne územia	areál je za 5 rokov stabilizovaný alebo oscilujúci v rozmedzí $\pm 20\%$ katastrálnych území	areál sa za 5 rokov zmenšil o viac ako 20 % katastrálnych území

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
biotop	2.1. Hniezdny biotop	na viac ako 80 % hniezdných lokalít sú steny udržiavané proti zarastaniu vegetáciou a zosuvu substrátu; zabezpečený manažment zabraňujúci likvidácii stien a jám v hniezdnom období	na 50 až 80 % hniezdných lokalít sú steny udržiavané proti zarastaniu vegetáciou a zosuvu substrátu; zabezpečený manažment zabraňujúci likvidácii stien a jám v hniezdnom období	na menej ako 50 % hniezdných lokalít sú steny udržiavané proti zarastaniu vegetáciou a zosuvu substrátu; zabezpečený manažment zabraňujúci likvidácii stien a jám v hniezdnom období
	2.2. Potravný biotop ¹	na viac ako 80 % hniezdných lokalít sa v okolí hniezd do 1 km nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na 50 až 80 % hniezdných lokalít sa v okolí hniezd do 1 km nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na menej ako 50 % hniezdných lokalít sa v okolí hniezd do 1 km nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	na viac ako 60 % katastrálnych území sa nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na 30 až 60 % katastrálnych území sa nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na menej ako 30 % katastrálnych území sa nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	na 90 % hniezdných lokalít nedochádza k upchávaniu hniezdných nôr a druh nie je prenasledovaný (napr. odstrelom)	na 60 až 90 % hniezdných lokalít nedochádza k upchávaniu hniezdných nôr a druh nie je prenasledovaný (napr. odstrelom)	na menej ako 60 % hniezdných lokalít nedochádza k upchávaniu hniezdných nôr a druh nie je prenasledovaný (napr. odstrelom)
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	na viac ako 90 % lokalít nedochádza počas hniezdného obdobia k zavážaniu jám odpadom a extrakcii piesku z hniezdných stien	na 60 až 90 % lokalít nedochádza počas hniezdného obdobia k zavážaniu jám odpadom a extrakcii piesku z hniezdných stien	na menej ako 60 % lokalít nedochádza počas hniezdného obdobia k zavážaniu jám odpadom a extrakcii piesku z hniezdných stien
	3.3. Stupeň ohrozenia potravného a migračného biotopu	na viac ako 80 % katastrálnych území sa nachádzajú v blízkosti vodných plôch súvislé bylinné plochy > 1 km ² bez chemického ošetrovania	na 50 až 80 % katastrálnych území sa nachádzajú v blízkosti vodných plôch súvislé bylinné plochy > 1 km ² bez chemického ošetrovania	na menej ako 50 % katastrálnych území sa nachádzajú v blízkosti vodných plôch súvislé bylinné plochy > 1 km ² bez chemického ošetrovania

¹ Kritérium adaptované podľa Cramp a Simmons (1985)

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	1	3	3
	veľkosť kolónie	1	3	3

	populačný trend	1	3	3
	veľkosť areálu	1	2	2
	areálový trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	3	3	9
	migračný biotop	3	2	6
O	populácia	3	2	6
	hniezdny biotop	1	3	3
	migračný biotop	3	2	6
Dosiadnutá hodnota spolu:				47
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				87

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		54 %

Zhodnotenie

Druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ nepriaznivý stav. Hoci na väčšine územia CHVÚ sú optimálne potravné podmienky, hlavným negatívnym dôvodom nepriaznivého stavu je degradácia a postupný zánik tradičných hniezdných lokalít, ktoré vznikli v minulosti ľudskou činnosťou. Iba systematické udržiavanie aktívnych hniezdných lokalít, prípadne vytváranie nových hniezdných príležitostí, dokáže v najbližšej budúcnosti zvrátiť nepriaznivý stav druhu v CHVÚ. Z hľadiska stavu populácie v CHVÚ je menej závažným negatívom extrakcia piesku z hniezdných lokalít a vyrušovanie hniezdných párov na hniezdiskách. Keďže miestne obyvateľstvo má k druhu na sledovanom území všeobecne pozitívny vzťah, nepredpokladá sa zásadné zhoršenie potenciálneho konfliktu (najmä kvôli včelárstvu) medzi človekom a včelárikom zlatým.

1.6.3.1.10. Definovanie priaznivého stavu výriku lesného (*Otus scops*) v Chránenom vtáčom území Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu: V CHVÚ Poiplie, patrí výrik medzi izolovane hniezdiace vzácne druhy práve vďaka nedostatku vhodných starších rozvoľnených drevinových porastov parkového typu a príľahlých nízkych trávnatých porastov. Už z minulosti tento druh sovy spomína MALESEVICS (1892) ako hniezdiča od Nitry nad Ipľom. SALAJ (1987) ho spomína z blízkeho okolia Poiplia – z jeho okrajových častí. V rokoch 1993–2001 bolo hniezdenie na Poiplí zistené v starých svetlých lesných porastoch parkového typu v oblasti Slovenských Ďarmôt a Podlužian a v starých porastoch parkového a lužného typu v oblasti Kirt'a a Peťova v rokoch 1998–2004 (MOJŽIŠ et al. 2010). Najbližšie od Poiplia bolo hniezdenie, resp. hniezdny výskyt zistené v parku Horné Semerovce, Želovce, v obci Obeckov a v starých sadoch pri Tešmaku (KRIŠTÍN, nepubl.).

Dnes je tam známe len roztrúsené a nepravidelné hniezdenie. Z rokov 2010-2013 bolo hniezdenie, resp. hniezdne teritóriá známe od obcí Vrbovka, Ipeľské Predmostie, Veľká Ves nad Ipľom, Kosihy nad Ipľom (KERESTÚR D., VÁCLAV R., in litt. , vlastné nepubl. údaje).

Druh hniezdi najčastejšie solitérne, v max. hustote 2 hniezda na 1 km². Početnosť druhu v CHVÚ je stále na hranici vyhynutia populácie (0-4 páry). Tieto páry hniezdia v nižšej hustote aj v príľahlom území Maďarska (2-4 páry), čo môže viesť v dohľadnom čase až k zániku lokálnej populácie kvôli nedostatku voľných jedincov a vhodných habitatových ník na hniezdenie.

Hlavnou skupinou biotopov druhu v CHVÚ Poiplie sú staré parky a rozvoľnené lesíky, staré sady a okraje starých sadov a záhrad v obciach a pri nich. Tam hniezdi v stromových dutinách, vzácnne i v ponúknutých búdkach. V hniezdnom teritóriu je potrebná mozaika biotopov – sad, kosené trávne porasty a pasienky. Intenzita hospodárenia a zrejme aj chemizácia ornej pôdy nezaručuje veľký dostatok potravy – veľkých druhov hmyzu (>20 mm) – svrčkov, rovnokrídlovcov, chrobákov, bystrušiek, chrústov atď., čo tiež prispieva k ohrozeniu druhu v tomto CHVÚ.

Definovanie stavu druhu výrik lesný (*Otus scops*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ > 8 teritórii za obdobie 5 rokov	V CHVÚ 4-8 teritórii- obdobie 5 rokov	V CHVÚ < 4 teritória- obdobie 5 rokov
	1.2. Populačný trend	V priebehu 5 ročného obdobia stúpla početnosť o viac ako 20 %	V priebehu 5 ročného obdobia je populácia stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do ± 20 %)	V priebehu 5 ročného obdobia poklesla početnosť populácie o viac ako 20 %
	1.3. Areálový trend	V priebehu 5 ročného obdobia sa na monitorovaných transektoch výskyt zvýšil o viac ako 20 %	V priebehu 5 ročného obdobia na monitorovaných transektoch je výskyt stabilný, prípadne mierne kolíše (do ± 20 %)	V priebehu 5 ročného obdobia sa na monitorovaných transektoch výskyt znížil o viac ako 20 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Pestrá mozaika biotopov – sady a svetlé lesíky s dostatkom starých stromov s dutinami (min. 30/10 ha), záhrady s tradičnou formou hospodárenia	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa nezmenšili o viac ako 10%. V území sa stále tradične hospodári, no začína dochádzať k vypíľovaniu starých stromov < 20%.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa zmenšili o viac ako 10%. V území sa stále menej tradične hospodári a dochádza k vypíľovaniu starých stromov > 20%.
	2.2. Potravný biotop	Pestrá ponuka sadov a starých stromov (min. 30/10 ha) zabezpečuje pestrú potravnú ponuku.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa nezmenšili o viac ako 10%. V území sa stále tradične hospodári a nepoužívajú sa pesticídy.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa zmenšili o viac ako 10%. V území sa stále menej tradične hospodári a používajú sa aj pesticídy.
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na hniezdných lokalitách nie je človekom úmyselne vyrušovaný a nedochádza k vypíľovaniu hniezdných stromov.	Na hniezdných lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdných stromov (< 20% stromov).	Na hniezdných lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdných stromov (> 20% stromov).

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
3.2. Deštrukcia hniezdných /potravných biotopov	Hniezdny biotop na lokalitách nie je ohrozený vypíľovaním hniezdných stromov, intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou, ani zanechaním pasenia a kosenia	Vypíľovanie stromov, intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasenia a kosenia sa vyskytuje na < 20 % CHVÚ	Vypíľovanie stromov, intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasenia a kosenia sa vyskytuje na > 20 % CHVÚ

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	3	6
O	druhu	1	3	3
	hniezdného a potravného biotopu	1	3	3
Dosiahnutá hodnota spolu:				30
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				63

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): **48 %**

A	B	C
100–78	77–55	54–33
%	%	%
		X

Zhodnotenie:

Podľa zadaných kritérií hodnotenia stavu populácie, biotopu a ohrozenia, zaradujem výrika lesného v CHVÚ Poiplie v zmysle celkového hodnotenia do stavu nepriaznivého „C“ s hodnotou 48 %.

Vzhľadom na doterajší vývoj a súčasný stav populácie, boli hodnotenia negatívne. V CHVÚ sú stavy výrika dlhodobo na hranici prežívania druhu. Navyše v posledných 10 rokoch zvlášť intenzívne dochádza k likvidácii starých stromov s dostatkom dutín na hniezdenie, a tiež k zmenšovaniu plôch parkov a lesíkov.

Hniezdny biotop je ohrozený hlavne intenzifikáciou hospodárenia a vypíľovaním starých hniezdných stromov a parčíkov.

Pri hodnotení potravného biotopu je zatiaľ situácia priemerná. Dostatok kobyliiek, svrčkov a veľkých druhov hmyzu je lepší ako slovenský priemer.

Priame ohrozenie posledných párov v CHVÚ vzniká aj v dôsledku nárastu početnosti a rozšírenia jeho hniezdných predátorov, najmä mačiek a kún, ktoré ohrozujú hlavne vyletujúce mláďatá.

1.6.3.1.11. Definovanie priaznivého stavu penice jarabej (Sylvia nisoria) v Chránenom vtáčom území Poiplie

V súčasnosti je populácia penice jarabej v CHVÚ Poiplie stabilná a je odhadovaná na úrovni 25-38 párov. Tento počet je síce nižší ako sa uvádzal vo vedeckom návrhu, nie je však spôsobený poklesom populácie, ale tým, že populácie penice jarabej sú v dôsledku vymedzenia hraníc pri vyhlasovaní hneď za hranicou CHVÚ.

Podobne ako pri zmenách populácie, ani pri zmenách biotopov nedošlo ku kvalitatívnym zmenám ich stavu, úbytku, alebo významnému zhoršeniu stavu, a preto je ich stav hodnotený stupňom B, ako priemerný, priaznivý stav, rovnako ako populačné kritériá, preto aj celkový priaznivý stav druhu je hodnotený stupňom B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.12. Definovanie priaznivého stavu prepelice poľnej (Coturnix coturnix) v Chránenom vtáčom území Poiplie

Aktuálny populačný trend prepelice poľnej je výrazne klesajúci (s aktuálnou populáciou na úrovni 48-83 párov), a preto celkové hodnotenie populačných kritérií v Poiplí je na stupni C – nepriaznivý stav. Podobne je hodnotená aj kvalita biotopov, kde došlo k rozoraniu trávnych porastov, zamokrených lúk a na týchto miestach sa v súčasnosti pestujú takmer výlučne nevhodné plodiny ako kukurica, repka, slnečnica, preto aj stav hniezdných a potravných biotopov je hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav a tak je stupňom C hodnotený aj celkový stav druhu.

1.6.3.1.13. Definovanie priaznivého stavu pipíšky chochlatej (Galerida cristata) v Chránenom vtáčom území Poiplie

Aktuálny stav pipíšky chochlatej sa v CHVÚ pohybuje na úrovni 24-33 párov. Jedná sa síce o nižšiu početnosť ako vo vedeckom návrhu (150), tento nižší údaj však nie je dôsledkom poklesu, ale dôsledkom vyčlenenia intravilánov a okolia hospodárskych dvorov z CHVÚ. Celkový trend populácie v CHVÚ je však stabilný (lokálne mierne rastúci), a preto sú populačné kritériá hodnotené stupňom B ako priemerný, priaznivý stav. Rovnako sú hodnotené aj potravné biotopy a hniezdne biotopy, a preto je celkový stav hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.1.14. Definovanie priaznivého stavu brehule hnedej (Riparia riparia) v Chránenom vtáčom území Poiplie

Veľkosť populácie brehule v CHVÚ Poiplie je v súčasnosti na úrovni 2-190 párov (v Lučenskej časti Poiplia nehniezdia vôbec), čo je výrazne menej ako v čase prípravy sústavy CHVÚ na Slovensku, kedy v Poiplí bola zistená veľkosť populácie na úrovni 350 párov. V dôsledku negatívneho trendu populácie a nízkej početnosti sú tak populačné kritériá hodnotené stupňom C – nepriaznivý stav. Rovnako sú hodnotené aj kritériá hniezdného biotopu a to stupňom C. Mierne lepšie sú hodnotené kritériá potravného biotopu – stupňom B, ale v dôsledku väčšej váhy populačných kritérií a kritéria potravného biotopu je celkový priaznivý stav brehule hnedej hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav.

1.6.3.1.15. Definovanie priaznivého stavu prhlaviara černošlavého (*Saxicola torquata*) v Chránenom vtáčom území Poiplie

V súčasnosti je populácia prhlaviara černošlavého v CHVÚ Poiplie stabilná a populačné kritériá sú hodnotené stupňom B ako priemerný, priaznivý stav. Rovnako sú hodnotené aj kritéria potravného a hniezdného biotopu, a preto je aj celkový priaznivý stav druhu v Poiplí hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010-2012 ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Hodnotenie celkového stavu bociana bieleho v CHVÚ Poiplie dosahuje úroveň A – dobrý, priaznivý stav. Veľkosť populácie, veľkosť areálu a hniezdna úspešnosť druhu sú na úrovni A – dobrý, priaznivý stav, avšak populačný a areálový trend sú hodnotené negatívnejšie, a to úrovňou B – priemerný, priaznivý stav.

Hniezdny a potravný biotop sú rovnako hodnotené úrovňou B – priemerný, priaznivý stav. Migračný biotop je hodnotený pozitívnejšie, úrovňou A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.2. kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*)

Celkové hodnotenie stavu kane močiarnej dosahuje stupeň B – priemerný, priaznivý stav, avšak populačný trend a hniezdny biotop sú hodnotené až stupňom C, teda nepriaznivý stav. Stupňom B – priemerný, priaznivý stav, sú hodnotené veľkosť populácie a areálový trend. Veľkosť areálu, potravný biotop a biotopy zimovania, migrácie a transl. Sú na úrovni A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.3. bučičík močiarny (*Ixobrychus minutus*)

Stav bučičíka močiarného v CHVÚ Poiplie je hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. Týmto stupňom, C – nepriaznivý stav, sú hodnotené aj jeho populačný trend a hniezdny biotop. Pozitívnejšie, stupňom B – priemerný, priaznivý stav, sú hodnotené veľkosť a hustota populácie, areálový trend a potravný biotop.

1.6.3.2.4. Strakoš kolesár (*Lanius minor*)

Stav strakoša kolesára je hodnotený negatívne, na úrovni C – nepriaznivý stav. Touto úrovňou sú hodnotené aj všetky populačné charakteristiky a takisto hniezdny biotop. Iba potravný biotop je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.5. chriašť malý (*Porzana parva*)

Chriašť malý v CHVÚ Poiplie je hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. Všetky populačné charakteristiky sú hodnotené rovnakým nepriaznivým stupňom C, iba veľkosť populácie je hodnotená stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Stupňom B – priemerný, priaznivý stav, je hodnotený aj potravný biotop. Hniezdny biotop má úroveň C – nepriaznivý stav. Migračný biotop je na najlepšie úrovni. Hodnotený je stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.6. chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*)

Celkové hodnotenie stavu chriašťa bodkovaného je na stupni A – dobrý, priaznivý stav. Týmto pozitívnym stupňom sú hodnotené aj ostatné charakteristiky (veľkosť areálu, potravný biotop a biotopy migrácie a transl.), avšak veľkosť populácie, populačný trend, areálový trend, hniezdny biotop. sú hodnotené stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.7. rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Celkové hodnotenie stavu rybárika riečného v CHVÚ Poiplie je hodnotené na úroveň A – dobrý, priaznivý stav. Z populačných charakteristík je týmto stupňom (A) hodnotený iba areálový trend, ostatné populačné charakteristiky majú úroveň B – priemerný, priaznivý stav. Potravný a migračný biotop rybárika má úroveň A – dobrý, priaznivý stav. Hniezdny biotop je hodnotený negatívnejšie, a to úrovňou B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.8. d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Stav d'atľa hnedkavého v CHVÚ Poiplie je pozitívne hodnotené na úrovni A – dobrý, priaznivý stav. Dobrý, priaznivý stav – A – dosahujú aj biotopové charakteristiky a veľkosť areálu. Ostatné populačné charakteristiky (pop. hustota / veľkosť populácie, populačný trend, areálový trend) dosahujú stupeň B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.9. včelárik zlatý (*Merops apiaster*)

Celkové hodnotenie včelárika zlatého v CHVÚ Poiplie je hodnotené negatívne, stupňom C – nepriaznivý stav. Tento stav dosahujú aj všetky populačné charakteristiky včelárika zlatého, avšak potravný a migračný biotop majú naopak, pozitívne hodnotenie A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.10. výrik lesný (*Otus scops*)

Stav výrika lesného je negatívne hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. Z toho vyplýva, že aj ostatné charakteristiky (veľkosť populácie a hniezdny biotop) sú hodnotené ako stupeň C, teda nepriaznivý stav, s výnimkou charakteristík populačný trend, areálový trend a potravný biotop. Tieto dve sú hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.11. penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

Aktuálne sú populačné a aj kritériá vzťahujúce sa k biotopu penice jarabej v CHVÚ hodnotené stupňom B a preto je na stupni B – priemerný, priaznivý stav hodnotený aj celkový stav penice jarabej.

1.6.3.2.12. prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Populačné a aj kritéria vzťahujúce sa k biotopu sú u prepelice poľnej hodnotené stupňom C a preto je aj celkový priaznivý stav klasifikovaný stupňom C – nepriaznivý stav.

1.6.3.2.13. pipíška chochlatá (*Galerida cristata*)

Aktuálne sú populačné a aj kritériá vzťahujúce sa k biotopu pipíšky chochlatej v CHVÚ hodnotené stupňom B a preto je na stupni B – priemerný, priaznivý stav klasifikovaný aj celkový stav pipíšky chochlatej.

1.6.3.2.14. brehuľa hnedá (*Riparia riparia*)

Populačné kritéria brehule hnedej sú hodnotené stupňom C – nepriaznivý stav. Rovnako v prípade kritéria hniezdného biotopu je hodnotené stupňom C – nepriaznivý stav, iba kritérium potravného biotopu je hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Celkový stav brehule hnedej v CHVÚ Poiplie je tak klasifikovaný stupňom C – nepriaznivý stav.

1.6.3.2.15. prhlaviar černoahlavý (*Saxicola torquata*)

Aktuálne sú populačné a aj kritériá vzťahujúce sa k biotopu prhlaviara černoahlavého v CHVÚ hodnotené stupňom B a preto je na stupni B – priemerný, priaznivý stav hodnotený aj celkový stav penice jarabej.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľu.

1.6.3.3.1. *bocian biely (Ciconia ciconia)*

Vzhľadom ku významu alúvia Ipľa pre udržanie celkovej populácie bociana bieleho v regióne a aj na Slovensku je cieľom udržať aktuálny stav bociana bieleho na úrovni A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.3.2. *kaňa močiarna (Circus aeruginosus)*

Cieľom programu starostlivosti o CHVÚ Poiplie je udržať stav kane močiarnej minimálne na úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.3. *bučičík močiarny (Ixobrychus minutus)*

Vzhľadom ku poklesu populácie bučičíka močiarného v CHVÚ Poiplie a je významu pre udržanie populácie v regióne by malo byť cieľom opatrení stav bučičíka zlepšie minimálne na stupeň B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.4. *Strakoš kolesár (Lanius minor)*

Rozšírenie strakoša kolesára je v súčasnosti na Slovensku ostrovčekovité. Preto je dôležité chrániť, každú z týchto populácií, aby nedošlo k postupnému zániku ostrovčekov výskytu a teda aj celej populácie na Slovensku. Vzhľadom ku významu Poiplia pre ochranu strakoša kolesára je preto potrebné vykonať také opatrenia na zlepšenie kvality biotopov v CHVÚ Poiplie, aby sa vytvorili predpoklady na zlepšenie stavu druhu do stupňa B – priemerné, priaznivý stav.

1.6.3.3.5. *chriašť malý (Porzana parva)*

V súčasnosti patrí CHVÚ Poiplie medzi najvýznamnejšie hniezdiská chriašťa malého na Slovensku napriek jeho nepriaznivému stavu v území. Preto je dôležité zlepšiť stav chriašťa malého v území aspoň na úroveň B priaznivého stavu.

1.6.3.3.6. *chriašť bodkovaný (Porzana porzana)*

V súčasnosti patrí CHVÚ Poiplie medzi najvýznamnejšie hniezdiská chriašťa bodkovaného na Slovensku. Preto je dôležité zachovať stav chriašťa bodkovaného na úrovni A ako dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.3.7. *rybárik riečny (Alcedo atthis)*

Poiplie patrí medzi významné hniezdiská rybárika riečného kvôli relatívne prirodzenému charakteru veľkej časti toku Ipľa. Preto je dôležité prostredníctvom ochrany jeho biotopov zabezpečiť udržanie priaznivého stavu rybárika na úrovni A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.3.8. *d'ateľ hnedkavý (Dendrocopos syriacus)*

V dôsledku relatívneho zachovania záhrad v obciach a okolitej nelesnej drevinovej vegetácie patrí Poiplie a jeho okolie medzi územia s veľkým významom pre ochranu tohto druhu na Slovensku. Preto je cieľom opatrení v rámci programu starostlivosti zachovať priaznivý stav tohto druhu na úrovni A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.3.9. *včelárik zlatý (Merops apiaster)*

CHVÚ Poiplie je dôležité pre ochranu včelárika zlatého na Slovensku, keďže je umiestnené blízko severného okraja jeho rozšírenia na Slovensku, resp. jeho významnejších hniezdísk. Preto by opatrenia tohto druhu mali byť realizované tak, aby došlo k zlepšeniu jeho stavu na stupeň A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.3.10. *výrik lesný (Otus scops)*

Poiplie patrí medzi niekoľko málo hniezdísk výrika lesného na Slovensku, preto by cieľom opatrení malo byť zlepšiť kvalitu hniezdných a potravných biotopov tak, aby sa vytvorili podmienky pre zlepšenie stavu výrika lesného minimálne na stupeň B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.11. *penica jarabá (Sylvia nisoria)*

Vzhľadom k tomu, že opatrenia pre ochranu druhu prispievajú k celkovému zvýšeniu biodiverzity územia je dôležité zachovať minimálne súčasnú úroveň priaznivého stavu penice jarabej na úrovni stupňa B.

1.6.3.3.12. *prepelica poľná (Coturnix coturnix)*

Opatrenia pre ochranu prepelice poľnej sú dôležité aj pre ochranu hniezdných a potravných biotopov ďalších predmetov ochrany, preto je cieľom programu starostlivosti zlepšiť priaznivý stav druhu v území minimálne na úroveň stupňa B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.13. *pipíška chochlatá (Galerida cristata)*

Vzhľadom k tomu, že opatrenia pre ochranu pipíšky prispievajú k celkovému zvýšeniu biodiverzity územia je dôležité zachovať minimálne súčasnú úroveň priaznivého stavu druhu na úrovni stupňa B.

1.6.3.3.14. *brehuľa hnedá (Riparia riparia)*

Cieľom aktuálnych opatrení vzhľadom k nepriaznivému stavu brehule hnedej a postupného zániku jej hniezdísk je zlepšiť podmienky pre jej hniezdenie tak, aby sa celkový priaznivý stav druhu zlepšil minimálne na úroveň B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.15. *přhlaviar čiernohlavý (Saxicola torquata)*

Vzhľadom k tomu, že opatrenia pre ochranu přhlaviara prispievajú k celkovému zvýšeniu biodiverzity územia je dôležité zachovať minimálne súčasnú úroveň priaznivého přhlaviara čiernohlavého na úrovni stupňa B.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. *bocian biely (Ciconia ciconia)*

Ochrana bociana bieleho a jeho hniezdísk je vo verejnosti široko akceptovaná a žiadaná vzhľadom k tomu, že bocian je vnímaný pozitívne ako symbol vidieka na Slovensku. Tieto požiadavky však často prichádzajú do konfliktu so záujmami konkrétnych obyvateľov ak je hniezdo umiestnené na streche rodinného domu, alebo na stĺpoch elektrického vedenia a dochádza z tohto dôvodu k výpadkom elektrického prúdu. Vznik takýchto konfliktov je riešiteľný prekládkou hniezd na osobitné podložky na nekonfliktných miestach. Väčším problémom môžu byť požiadavky na zachovanie lovísk, ktorými sú často mokrade a lúky, ktoré v prípade záujmu na ich odvodnení, rozoraní alebo zastavaní, nie sú niekedy riešiteľné bez vzniku konfliktov a rozhodnutia úradov, ktoré vyhovia iba jednému zo záujmov.

1.6.3.4.2. *kaňa močiarna (Circus aeruginosus)*

Kaňa močiarna patrí v CHVÚ Poiplie medzi najbežnejšie dravce, no verejnosti je tento druh neznámy a preto ani neexistuje žiadny osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Výnimočne môže dochádzať k prenasledovaniu zo strany poľovníkov, ktorí si ju mýlia s jastrabom považovaným za „škodnú“. Ochrana kane močiarnej je v príkrom rozpore so záujmami odvodniť alebo zničiť mokrade zasypávaním, celoplošným odstraňovaním porastov vodných rastlín. K vyrušovaniu kane močiarnej dochádza na lokalitách s intenzívnym rybolovom počas hniezdenia, čo môže mať za následok neúspešné hniezdenie. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona o 543/2002 Z.z.

1.6.3.4.3. bučičík močiarny (*Ixobrychus minutus*)

V prípade ochrany bučičíka močiarného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Môže nastať konflikt pri rybárskom využívaní hniezdnych lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi, alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom. Problémom by bolo následné odstraňovanie plávajúcej a litorálnej vegetácie vrátane vrbových kríkov rastúcich na okrajoch mokradí alebo zarybňovanie fytofágnyimi druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona o 543/2002 Z.z.

1.6.3.4.4. Strakoš kolesár (*Lanius minor*)

V prípade strakoša kolesára ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana strakoša kolesára môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže strakoš kolesár na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu, darí sa mu viac v mozaikovitej krajine. Niektoré spôsoby hospodárenia potrebné pre jeho udržanie sú však dnes v rozpore s týmito jeho topickými požiadavkami.

1.6.3.4.5. chriašť malý (*Porzana parva*)

V prípade ochrany chriašťa malého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Do konfliktu sa záujmy ochrany druhu môžu dostať v prípade negatívnych zásahov do hniezdnych biotopov (mokradí), ktorých dôsledkom by bolo odvodnenie, celoplošné odstránenie porastov vodných rastlín, zavážanie až likvidácia biotopov. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona o 543/2002 Z.z.

1.6.3.4.6. chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*)

V prípade ochrany chriašťa bodkovaného ako neznámeho druhu vo verejnosti bez ekonomického významu neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Rovnako aj biotopy jeho výskytu (aluviálne, podmáčané lúky, močiar) patria medzi lokality s menším ekonomickým významom. Naopak udržiavanie biotopov chriašťa bodkovaného vo vitálnom stave môže napomôcť k zvýšeniu vodozadržnej schopnosti krajiny, a tak aj nepriamo k zlepšeniu protipovodňovej ochrany. Toto je významne obzvlášť v prípade Poiplia, kde na mnohých miestach bol reguláciami zúžený prietokový profil rieky lpeľ do úzkeho koryta, napriek tomu, že Poiplie plní funkciu zátopového územia, a tak prispieva k zníženiu vrcholu povodňovej vlny na nižšie položenom úseku rieky. Našťastie však mnohé časti Poiplia dodnes ostali nezregulované a Poiplie tak aspoň čiastočne stále túto funkciu plní.

1.6.3.4.7. rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Rybárik riečny je vo verejnosti vďaka svojmu sfarbeniu dobre známy a obľúbený druh, preto ochrana tohto druhu je široko akceptovaná. Vzhľadom k spektru jeho potravy, ktorou sú drobné rybky, nie je ochrana tohto druhu ani v konflikte so záujmami rybárskeho využívania lokalít. Na druhej strane pestré sfarbenie druhu vyvoláva veľký záujem na fotografovaní tohto druhu, ktorý však môže viesť k nadmernému rušeniu a byť teda v rozpore so záujmami ochrany rybárika. Preto je v tomto prípade potrebné regulovať v okolí hniezdísk rušivé vplyvy, vrátane fotografovania.

1.6.3.4.8. d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Ďateľ hnedkavý nie je vo verejnosti známy, ale patrí medzi d'atle, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Postavenie d'atľa hnedkavého je o to významnejšie, že ide o druh synantropný, viazaný

svojim výskytom na parky a záhrady v obciach. Potreby druhu na zachovanie starých ovocných stromov s hniezdnymi dutinami sa môžu stať predmetom konfliktu s obyvateľmi, záhradkármi, majiteľmi ovocných sádov a správcami parkov, pri snahách o výruby starých stromov. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výruby. Zároveň je potrebné pri takýchto jednaniach zvyrazňovať aj iné funkcie, ktoré prináša zeleň potrebná pre prežívanie ďatľa hnedkavého a tým je tlmenie následkov extrémnych horúčav v intravilánoch a ich okolí.

1.6.3.4.9. včelárík zlatý (*Merops apiaster*)

Včelárík zlatý je pomerne známy druh u širokej verejnosti s podporou jeho ochrany. Ku konfliktom však pri zabezpečení jeho ochrany dochádza s dvomi záujmovými skupinami.

Včelárík ako predátor blanokrídleho hmyzu a často aj včiel, v blízkosti hniezdisk je včelármi neoblúbený a niekedy aj prenasledovaný. Sú známe prípady zničenia hniezdných stien a upchávania nôr. Takýmto prípadom je potrebné predchádzať šírením osvetu medzi včelármi a kontrolovaním hniezdných lokalít.

Ku konfliktom dochádza pri ochrane včelárika zlatého, ktorý má svoj hniezdny biotop v nerekvultovaných pieskovňach, kde prebieha ťažba, alebo ktoré pôsobia neesteticky a sú výrazné snahy o ich rekultiváciu. Ťažbu piesku v hniezdnej dobe je potrebné na hniezdných lokalitách vylúčiť a v opustených pieskovňach s ukončenou ťažbou je potrebné udržiavať kolmé steny, zabrániť ich zosúvaniu a zarastaniu.

1.6.3.4.10. výrik lesný (*Otus scops*)

Výrik lesný ako zriedkavý druh v CHVÚ a neznámy u verejnosti nie je priamo ohrozovaný inými záujmami o jeho využitie. Nepriamo môže byť ochrana druhu v konflikte so snahami o likvidáciu starých dutinových stromov, stromoradií, parkov, brehových porastov. Ochranu týchto stromov je potrebné zabezpečiť v súčinnosti s orgánmi ochrany prírody, ktoré sú kompetentné vydávať povolenia na výrub nelesnej drevinovej vegetácie v zmysle zákona 543/2002 Z.z.

1.6.3.4.11. penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

V prípade penice jarabej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Nepriamo však môžu vznikať konflikty pri požiadavkách na ponechanie dostatočnej rozlohy hniezdných biotopov, t.j. krovín na ornej pôde, ktorých ponechanie však zároveň znižuje dotácie pre dotknutých poľnohospodárov. Preto je v chránených vtáčích územiach potrebné pre elimináciu týchto konfliktov vhodne nastaviť režim dotácií, aby verejný záujem ochrany prírody a poľnohospodárstva neboli v konflikte. K ďalším konfliktom môže dochádzať pozdĺž ciest, odvodňovacích a hydromelioračných kanálov alebo na zarastajúcich pasienkoch pri snahách o zužitkovanie krovín na drevnú štiepku. Tieto protichodné záujmy je potrebné riešiť pri povoľovacích konaniach s orgánmi ochrany prírody.

1.6.3.4.12. prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Ochrana prepelice poľnej ako symbolu poľnohospodárskej krajiny vo verejnosti je záujmom nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ Poiplie, ale aj z dôvodu zachovania kultúrneho dedičstva. V prípade Poiplia môžu byť jej ochranou dotknuté záujmy poľnohospodárov, ktorí preferujú pri pestovaní plodiny ako kukurica, repka, slnečnica. Pre zlepšenie jej stavu v území bude potrebné aspoň čiastočne pozmeniť skladbu plodín, čo bez dostatočne vhodne nastaveného dotačného rámca môže vyvolať aj negatívne finančné dopady na poľnohospodárske subjekty. Pre úpravu tohto stavu je však možné využiť aj iné prostriedky a to napríklad tzv. „greeningové opatrenia“ v rámci PRV, preferenciu iných finančne rovnako výhodných plodín pre poľnohospodárov, alebo systémové trvanie na tom, aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu hospodárili len takí roľníci, ktorí hospodária v súlade s cieľmi ochrany prírody.

1.6.3.4.13. *pipíška chochlatá (Galerida cristata)*

V prípade ochrany pipíšky chochlatej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany.

1.6.3.4.14. *brehuľa hnedá (Riparia riparia)*

Ochrana brehuľe hnedej tým, že hniezdi často v aktívnych pieskovňach sa dostáva do konfliktu so záujmami ťažby piesku alebo v opustených pieskovňach, ktoré pôsobia neesteticky a sú výrazné snahy o ich rekultiváciu. Ťažbu piesku v hniezdnej dobe je potrebné v hniezdných lokalitách vylúčiť a v opustených pieskovňach s ukončenou ťažbou je potrebné udržiavať kolmé steny, zabrániť ich zosúvaniu a zarastaniu.

1.6.3.4.15. *pŕhlaviar čiernohlavý (Saxicola torquata)*

V prípade pŕhlaviara čiernohlavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana pŕhlaviara čiernohlavého so záujmom zachovania lúk môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva pri požiadavke o ich rozoranie, alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín, čo môže spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu. Podobne aj požiadavky na rozoranie medzí, vyťaženie alebo zoštiepkovanie remízok a krov pozdĺž ciest je v rozpore so záujmami ochrany pŕhlaviara čiernohlavého. Takéto opatrenia preto musia byť povoľované príslušnými orgánmi.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Západná časť územia CHVU sa sčasti prekrýva s územím európskeho významu SKUEV0257 Alúvium Ipeľ, územím Prírodnej rezervácie Ipeľské hony a územím Prírodnej rezervácie Ryžovisko, v oboch územiach platí piaty stupeň ochrany. V úseku približne od Ipeľského Predmostia do Šahy sa CHVU prekrýva aj s Ramsarskou lokalitou Poiplie.

V centrálnej časti sa územie CHVU prekrýva s územím európskeho významu SKUEV0053 Kiarovský močiar a územím Prírodnej rezervácie Kiarovský močiar s piatym stupňom ochrany. Severnou hranicou CHVU nadväzuje na územie európskeho významu SKUEV0052 Seleštianska stráň, ktoré sa sčasti kryje s Prírodnou rezerváciou Seleštianska stráň so štvrtým stupňom ochrany.

Vo východnej časti územia CHVU dochádza k parciálnemu prekryvu s územím európskeho významu SKUEV0365 Dálovský Močiar a zároveň územím Prírodnej rezervácie Dálovský Močiar, kde platí piaty stupeň ochrany. Najvýchodnejšie je situovaný prekryv s územím Chráneného areálu Volavčia kolónia so štvrtým stupňom ochrany.

V území CHVU mimo prekryvu s európskou a národnou sieťou chránených území platí prvý stupeň ochrany.

V sieti územného systému ekologickej stability sa územie CHVU prekrýva s biocentrom nadregionálneho významu Poiplie a nadregionálnym hydricko-terestrickým biokoridorom Vodný tok Ipeľ. V území sa nachádzajú aj biocentrá regionálnej úrovne (Kiarovský močiar – Hradište, Volavčia kolónia).

Okrem aktuálnych predmetov ochrany v CHVÚ pravidelne v poslednej dekáde dosahujú početnosť presahujúce 1 % limity príslušnej biogeografickej populácie aj iné druhy. Príkladom je hus bieločelá. Preto je potrebné zvážiť pri prípadnom prehodnocovaní vyhlášky jej zaradenie medzi predmety ochrany, prípadne aj u iných druhov, ktorých početnosť sa aktuálne pohybuje na vysokých úrovniach a môže limity pre zaradenie medzi predmety ochrany dosiahnuť.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

Lesný pôdny fond je obhospodarovaný podľa Programov Starostlivosti o Lesy (PSL). V nasledujúcej tabuľke je prehľad platných PSL.

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera PSL (LHP) v CHVÚ
NOVÁ VES	2012 - 2021	10,08
ŠAHY	2011 - 2020	3,66
Spolu		13,74

Rozdiel oproti výmere LPF v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSL (LHP).

Zastúpenia kategórií lesa sú v nasledovnej tabuľke.

Kategória lesa	Písmeno kategórie ha	Kategória ha	%
H		12,42	91,86
O	a	0,43	3,18
	d	0,67	4,96
	spolu	1,10	8,14
U			
Spolu		13,52	100

Zastúpenie drevín v porastoch CHVU je v nasledujúcej tabuľke.

Drevina	TI	AG	CR	JP
%	66	31	2	1

Veková štruktúra je v nasledujúcej tabuľke.

Vek v rokoch	1-20	21-40	41-60	61-80
Zastúpenie v %	60,9	27,1	8,8	3,2

Porastová mapa je súčasťou príloh.

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory

2.1. Historický kontext

Súčasnú prírodnú hodnotu CHVÚ Poiplie sú predovšetkým dôsledkom dlhodobého využívania územia, keď lúky v okolí rieky Ipeľ boli takmer každoročne zatápané počas vyšších vodných stavov a neboli tak vhodné na intenzívne poľnohospodárske využívanie. Lúky tak boli stáročia využívané predovšetkým ako pasienky (Mojžiš et al. 2011). Ešte v päťdesiatych rokoch minulého storočia tak väčšina slovenského úseku rieky Ipeľ pozostávala zo širokého alúvia meandrujúceho Ipeľa a napríklad medzi Mikušovcami a Veľkou nad Ipeľom šírka takéhoto alúvia dosahovala niekoľko kilometrov. Neskôr však došlo k regulácii úsekov rieky Ipeľa, ktoré netvorili hranicu (napríklad pri Šahách a pri Lučenci), čo otvorilo cestu dnešnej intenzifikácii hospodárenia a rozorávaniu trávnych porastov a lúk. Poloha rieky Ipeľ na hranici s Maďarskom však viaceré úseky uchránila pred reguláciou, čoho výsledkom je aj zachovanie širokého inundačného pásma na viacerých miestach.

Vysoké prírodné hodnoty územia boli dôvodom aj pre vyhlásenie viacerých chránených území na Poiplí. Prvou z nich bolo vyhlásenie PR Kiarovský močiar v r. 1988, v r. 1992 bol vyhlásený chránený areál Volavčia kolónia pri Rapovciach, nasledovala PR Seleštianska stráž (1997), PR Ipeľské hony (1998), PR Dálovský močiar (1999), PR Hradište (1999), PR Ryžovisko (2000), PR Cúdenický močiar (2009). V r. 1998 boli najcennejšie časti územia vyhlásené za Ramsarskú lokalitu Poiplie, ktorá na maďarskej strane nadväzuje na obdobnú lokalitu Ipoly völgy.

Napriek týmto prírodným hodnotám a vyhláseným chráneným územiám sa nie všetky územia darí primerane chrániť. Dôvodom je v niektorých lokalitách absentujúci manažment a v iných (hlavne v časti Poiplia pri Lučenci) intenzívne poľnohospodárstvo v poslednom desaťročí vedúce k rozorávaniu trávnych porastov.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

Na území CHVÚ Poiplie sa 5667,75 ha poľnohospodárskej pôdy využíva ako orná pôda. Na ploche 1134,67 ha sa nachádzajú trvalé trávnaté porasty využívané hlavne na kosenie a pasenie. Záhrady a vinice sa nachádzajú na výmere 1,80 ha. Pôda na ktorej obhospodarovanie nie je bližšie špecifikované a zatiaľ nie je poľnohospodársky využívaná, sa nachádza na výmere 6,89 ha.

Lesné hospodárstvo

Porasty v CHVÚ sú tvorené nepôvodnými drevinami AG a topoľa šľachteného. V jednom poraste je prímes pôvodných drevín CR, JP. Vzhľadom na ich fragmentálne rozmiestnenie v rámci CHVÚ a malú výmeru nemajú výrazný vplyv na charakter územia. Pri starších porastoch vzhľadom na vzácnosť tohto biotopu v území je však treba zväziť postupnosť ich obnovy.

Rekreácia a šport

Územie je súčasťou Ipeľského regiónu cestovného ruchu, ktorý nepatrí medzi významnejšie v rámci SR. Rekreácia sa orientuje na kúpeľníctvo a pobyt pri termálnych vodách (Dudince, Dolná Strehová), poznávací turizmus (pamiatková rezervácia Šahy, Filákov a i.). Vlastné územie CHVÚ nemá významnejšiu rekreačnú vybavenosť ani využitie s výnimkou vodnej turistiky a športového rybolovu na toku Ipeľ, pri Šahách je kemping a chaty, vo východnej časti sú štrkoviská s potenciálnou živelnou rekreáciou.

Ťažba nerastných surovín

Do územia CHVU nezasahuje určené ani navrhované prieskumné územie, chránené ložiskové územie ani dobývacie priestory výhradných ložísk.

V najvýchodnejšej časti územia sa nachádzajú viaceré ložiská nevyhradených nerastov – štrkopieskov a pieskov. Ťažba bola ukončená v ložiskách Trebeľovce – Láza, Holica a Veľká nad Ipľom – Lúčky. Ložiská s rozvinutou ťažbou sa nachádzajú južne od Mikušoviec - ložisko Mikušovce (Štrkopiesky Mikušovce s.r.o. Lučenec) a v oblasti Veľkej nad Ipľom - ložiská Panické Dravce, Veľká nad Ipľom a Veľká nad Ipľom – východ (Ipeľské štrkopiesky, s.r.o. Lučenec).

Poľovníctvo a rybárstvo

Na území CHVÚ Poiplie je evidovaných 15 poľovných revírov. Územie CHVÚ sa nachádza v poľovnej oblasti S IX. Tuhár a S VIII. Hontiansko-veľkokrtíšska. Územie CHVÚ je súčasťou Rybárskych revírov Ipeľ č.3, Ipeľ č.4, Ipeľ č.5, Ipeľ č.6. Charakter vody je kaprový.

Využitie vody

Územie CHVU nezasahuje do chránenej vodohospodárskej oblasti. Vo východnej časti územia sú situované ochranné pásma vodárenských zdrojov pri obciach Kalonda, Rapovce, Mikušovce. V území sa nachádzajú vodné plochy vytvorené povrchovou ťažbou štrkopieskov (Veľká nad Ipľom, Trebeľovce, Holiša).

Ďalšie využitie

V území CHVU nie sú evidované prevádzkované skládky odpadov ani bývalé záťaže tohto druhu. Do východnej časti CHVU zasahujú ochranné pásma neverejného civilného letiska Lučenec a letiska pre letecké práce Prša. Územím severne od CHVU je plánovaná výstavba rýchlostnej cesty R7 Bratislava – Lučenec a západne od CHVU úsek rýchlostnej cesty R3 Zvolen – Šahy – hranica s Maďarskom, oba úseky sú t. č. v príprave. Východnou časťou územia prechádza tranzitný plynovod s vymedzeným ochranným pásmom, podľa územného plánu VÚC je plánovaná aj nová vetva, ktorá križuje územie CHVU pri Slovenských Darnotách.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Kultúrne pamiatky a objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva sú viazané na obce po obvode CHVU, priamo v území sa nenachádzajú. V území sa neevidujú pútnické miesta, kultúrne a náboženské aktivity, ktoré by mohli mať dopad na predmet ochrany.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

Návrh zásad opatrení vychádza z hodnotení priaznivých stavov predmetných druhov v CHVÚ Poiplie vyhotoveného ŠOP SR na základe dát z monitoringu vtáctva v rokoch 2010-2015 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení.

2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé druhy v CHVÚ Poiplie

Návrh zásad opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom k tomu, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, preto je potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre jednotlivé formy využitia územia pre prehľadnosť dotknutých ekonomických záujmov. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) pre celé CHVÚ však musí vychádzať z nárokov jednotlivých druhov, preto tu tieto nároky z pohľadu potrebných opatrení uvádzame v plnom rozsahu.

2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre druh bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Na udržanie stavu bociana bieleho na úrovni A – dobrý, priaznivý stav, je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Chrániť a priebežne udržiavať hniezda (odstraňovať nevhodný materiál, odľahčovať / zlepšovať statiku, prekladať či inak riešiť problémové hniezda), stavať hniezdne podložky (napr. pri PR Dálovský močiar, pri obci Trenč, medzi Selešťanmi a Vrbovkou).
- Zamedziť likvidácii a poškodzovaniu mokrad'ových biotopov (najmä rozorávaním trvalých trávnych porastov, TTP, a pravidelne zaplavovaných polí; TTP medzi Šahami a Tešmakom, polia medzi Veľkou Čalomijou a Kosihami nad Ipľom, polia JV od Selešťan, polia pod Prielohom, polia v okolí Trenča).
- Zvážiť prípadnú renaturalizáciu mokradí a TTP na pravidelne zaplavovaných poliach.
- Podporovať tradičné spôsoby a intenzitu poľnohospodárskeho využívania pozemkov (pasenie a kosenie TTP, výsadba krmovín, malobloková orná pôda), napr. prostredníctvom projektov pozemkových úprav.
- Zvážiť reguláciu aktivít v blízkosti hniezd a prípadne ich premiestnenie (napr. výstavba športového ihriska pri hniezde v Mikušovciach). Vylúčiť leteckú aplikáciu chemických látok v blízkosti vodných a mokrad'ových biotopov a vylúčiť aplikáciu rodenticídov na loviskách bocianov bielych.
- Zabezpečiť pravidelné monitorovanie známych hniezdných stanovišť: prílety na hniezdo (marec – apríl), priebeh hniezdenia, hniezdna úspešnosť (počet vyletených mláďat, straty na znáškach / mláďatách, ich príčiny). Popularizáciou medzi domácim obyvateľstvom motivovať k dobrovoľníckej ochrane druhu a monitorovaniu hniezd a hniezdnej úspešnosti.
- Zabezpečiť monitorovanie úhynov na kolíznych úsekoch vzdušných elektrovdov, najmä v období po vyvedení mláďat a jesennej migrácie, ako aj monitorovanie aplikácie chemických látok určených proti hlodavcom na poliach.

2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre druh kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*)

Na udržanie stavu populácie kane močiarna na úrovni B – priemerný, priaznivý stav, je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Z dlhodobého hľadiska kľúčový hniezdny biotop, ktorým sú prirodzené močiare, resp. mokrade, je pre kaňu močiarnu v súčasnosti počas väčšiny rokov suboptimálny. Prakticky všetky potenciálne vhodné prirodzené močiarna biotopy sú izolované od vodných tokov (PR Kiarovský močiar, PR Ipľské hony, PR Dálovský močiar, močiar pri Tešmaku) a ich okolie je aktívne odvodňované. Dôsledkom je, že výška hladiny vody na týchto lokalitách je primárne závislá od množstva zrážok a počas hniezdnej sezóny výrazne kolíše. Pre tieto lokality je v súčasnej situácii relevantná iba umelá regulácia výšky vodného stĺpca.
- V krátkodobom až strednodobom horizonte je potrebné zvážiť najmä prepojenie lokalít s tokom Ipľa a vybudovanie stavidla minimálne pre PR Kiarov a PR Ipľské hony a prípadne pre PR Dálovský močiar. Tieto opatrenia by boli lokálne prospešné pre celý močiarny ekosystém, vrátane ďalších kritériových druhov vtákov (najmä *Ixobrychus minutus* a *Porzana parva*).
- Aj kvôli nadmernému vysušaniu močiarov počas vegetačnej sezóny je na väčšine lokalít zreteľná sukcesia drevinnej vegetácie. Pre obnovu týchto lokalít je potrebné odstránenie zapojeného krovinného a vrbového porastu zasahujúceho v čoraz väčšej miere do porastov trstiny (akútne opatrenie pre PR Dálovský močiar, v menšej miere pre močiar pri Tešmaku, PR Ipľské hony a PR Kiarovský močiar).
- Keďže významná časť populácie (c. 20 %) druhu hniezdi na Poiplí na močiari Béter, ktorý patrí do VVÚ, avšak nie do CHVÚ, pre legislatívne účinnejšie usmernenie

vodohospodárskej činnosti a ochrany druhu na tejto lokalite je potrebné zväziť zahrnutie močiaru do CHVÚ Poiplie.

- Na štrkoviskách a rybníkoch (Veľká nad Ipľom) sa v čase hniezdenia (od 1.4. do 31.7.) neodporúča prudko meniť hladinu vôd (± 15 cm).
- Po vykonaní príslušného monitoringu vplyvu ľudskej aktivity na hniezdnu úspešnosť druhu treba náležite regulovať ľudskú aktivitu v rybármi a rekreatmi hojne navštevovaných štrkoviskách a rybníkoch (Veľká nad Ipľom), aby nedochádzalo k nadmernému rušeniu, zanechaniu hniezdenia a prípadnému neúmyselnému fyzickému ničeniu hniezd. Je žiadúce, aby bolo miestne obyvateľstvo (školy, obecné úrady, rybársky zväz) informované o význame a zraniteľnosti biotopu a vtáčích druhov na daných lokalitách.
- Odporúča sa podpora extenzívneho obhospodarovania polí a lúk v CHVÚ, pretože tieto predstavujú dôležitý potravný biotop a jeho nízka kontaminácia je žiaduca nielen pre tento kritériový druh.
- Zabezpečiť pravidelný (každoročný) monitoring hniezdného výskytu druhu. Dôležitý je pre tento druh aj monitoring (min. raz za štyri roky) hniezdnej úspešnosti párov, pretože páry na niektorých kľúčových lokalitách (močiar pri Tešmaku, PR Ipeľské hony) dlhodobo vykazujú veľmi nízku úspešnosť (R. Václav, vlastné pozorovania) a ochrana druhu a najmä biotopu na takýchto lokalitách si vyžaduje vyššiu pozornosť

2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre druh bučačik močiarny (*Ixobrychus minutus*)

Na zlepšenie stavu bučačika močiarného na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Z dlhodobého hľadiska kľúčový biotop, ktorým sú prirodzené močiare, resp. mokrade, je pre druh v súčasnosti počas väčšiny rokov v CHVÚ suboptimálny až nevhodný na hniezdenie. Prakticky všetky potenciálne vhodné prirodzené močiarné biotopy sú izolované od vodných tokov (PR Kiarovský močiar, PR Ipeľské hony, PR Ryžovisko, močiar pri Tešmaku) a ich okolie je aktívne odvodňované. Ako dôsledok je výška hladiny vody na týchto lokalitách primárne limitovaná množstvom zrážok a počas hniezdnej sezóny výrazne kolíše. Pre zachovanie, resp. návrat, druhu na tieto lokality je v takejto situácii nutné zabezpečiť umelú reguláciu a stabilizáciu výšky vodného stĺpca počas hniezdnej doby. V krátkodobom až strednodobom horizonte je potrebné zväziť najmä prepojenie lokalít s tokom Ipľa a vybudovanie stavidla minimálne pre PR Kiarovský močiar a PR Ipeľské hony.
- Keďže významná časť populácie druhu hniezdi na Poiplí na močiaru Béter, ktorý patrí do VVÚ, avšak nie do CHVÚ, pre legislatívne účinnejšie usmernenie vodohospodárskej činnosti a ochrany druhu na tejto lokalite je potrebné zväziť zahrnutie močiaru Béter do CHVÚ Poiplie a zrealizovať aj na tejto lokalite opatrenia vedúce k stabilizácii výšky vodného stĺpca počas hniezdnej doby druhu.
- Po vykonaní monitoringu vplyvu ľudskej aktivity na hniezdnu úspešnosť druhu treba zväziť reguláciu ľudskej aktivity v rybármi a rekreatmi hojne navštevovaných štrkoviskách a rybníkoch (Veľká nad Ipľom, Rapovce, prípadne Holiša), aby nedochádzalo k nadmernému rušeniu a prípadnému neúmyselnému fyzickému ničeniu hniezd. V tomto smere je žiadúce, aby bolo miestne obyvateľstvo (školy, obecné úrady, rybársky zväz) informované o význame a zraniteľnosti biotopu na daných lokalitách.
- Zabezpečenie monitoringu (min. raz za dva roky) hniezdného a migračného výskytu druhu. V prípade lokality Béter sa zistilo, že pre potvrdenie hniezdenia druhu v močiarnom biotope je potrebný dôkladný monitoring, ktorý okrem vizuálnych a akustických metód vyžaduje aj dodatkové metódy, akými sú napr. odchyty do nárazových sietí alebo použitie fotopascí.

- Zabezpečenie monitoringu kvality stojacich povrchových vôd, najmä pre lokality, ktoré sú v okamžitej blízkosti poľnohospodárskych družstiev a polí (PR Ipeľské hony, PR Kiarovský močiar, močiar pri Tešmaku).

2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre druh strakoš kolesár (*Lanius minor*)

Na zlepšenie stavu strakoša kolesára na stupeň B priaznivého stavu v CHVÚ je z manažmentových opatrení potrebné:

- zachovanie tradičného hospodárenia, ponechávanie tradičných hniezdnych stromov a alejí. Veľký význam má postupná náhradná výsadba nových stromov a alejí, sadených vo väčšej veľkosti (vyšších ako 5 m), mozaikovitá výsadba hospodárskych rastlín a maloplošných sadov ovocných stromov (0,5 – 1 ha). Dôležitá je aj ochrana pred predátormi (straka, vrana, mačky, kuny). Všeobecné zníženie používania insekticídov ako aj ďalších pesticídov, zapríčiňujúcich stratu druhového spektra hmyzu a ich živných rastlín je v území vítaná. Druh by si zaslúžil aj samostatný program starostlivosti o biotopy a populácie.
- Aktívna podpora (formou finančnej alebo inej odmeny) eliminácie predátorov (straka, vrana, kuny) by bola vítaná.

2.3.1.5. Návrh zásad a opatrení pre druh chriašť malý (*Porzana parva*)

Na zlepšenie stavu chriašťa malého na stupeň B priaznivého stavu v CHVÚ Poiplie je potrebných viacero manažmentových opatrení:

- Kľúčový hniezdny biotop, ktorým sú prirodzené močiare so stabilizovanou vodnou hladinou, rozsiahlejšou plochou trstiny a mozaikou zavodnených a bahnitých plôch, je pre chriašťa malého v súčasnosti v CHVÚ počas väčšiny rokov nedostupný. Prakticky všetky potenciálne vhodné prirodzené močiarné biotopy sú izolované od vodných tokov (PR Kiarovský močiar, PR Ipeľské hony, močiar pri Tešmaku) a ich okolie je aktívne odvodňované. Dôsledkom je, že výška hladiny vody na týchto lokalitách je primárne závislá od množstva zrážok a počas hniezdnej sezóny výrazne kolíše. Pre ochranu tohto druhu, ktorý je svojimi habitatovými nárokmi spomedzi kritériových vodných druhov vtákov CHVÚ najnáročnejší, je v súčasnej situácii relevantná iba umelá stabilizácia a regulácia výšky vodného stĺpca. V krátkodobom horizonte je nutné zvážiť prepojenie lokalít s tokom Ipľa a vybudovanie stavidla minimálne pre PR Kiarov, PR Ipeľské hony, a močiar pri Tešmaku. Tieto opatrenia by boli lokálne všeobecne prospešné pre celý močiarny ekosystém a špeciálne okrem chriašťa malého aj pre ďalšie dva kritériové druhy vtákov CHVÚ (*Ixobrychus minutus* a *Circus aeruginosus*).
- Paralelne s opatrením zabezpečujúcim prítomnosť vody v močiároch počas hniezdneho obdobia a stabilizáciu jej hladiny je potrebné zvážiť aj prečistenie koryta najdôležitejších močiarov (PR Kiarovský močiar, PR Ipeľské hony, močiar pri Tešmaku).
- Aj kvôli nadmernému vysušeniu močiarov počas vegetačnej sezóny je na väčšine lokalít zreteľná sukcesia drevinnej vegetácie, ktorá postupuje na úkor trstinového porastu. Je preto potrebné zabezpečiť odstránenie hustého krovinného a vrbového porastu zasahujúceho v čoraz väčšej miere do porastu trstiny (močiar a jazierko Martonka pri Tešmaku, PR Ipeľské hony, PR Kiarovský močiar).
- Keďže významná časť populácie (c. 33 %) druhu hniezdi na Poiplí na močiari Béter, ktorý patrí do VVÚ, avšak nie do CHVÚ, pre legislatívne účinnejšie usmernenie vodohospodárskej činnosti na tejto lokalite je potrebné zvážiť zahrnutie močiaru do CHVÚ Poiplie a zabezpečiť manažmentové opatrenia ako pre PR Kiarov, PR Ipeľské hony a močiar pri Tešmaku.

- Zabezpečenie monitoringu druhu a využitie všetkých neinvazívnych spôsobov registrácie hniezdneho výskytu a hniezdenia druhu (akustický monitoring diktafónmi, fotopasce, odchyt do nárazových sietí v pohniezdnej dobe).
- Zabezpečiť monitoring výskytu predátorov na močiaroch, keďže väčšina močiarov sa nachádza na kraji obcí (mačky) a polí (diviaky, líšky) a následne prijať opatrenia na zabezpečenie ochrany hniezdných stanovišť (napr. prehĺbenie koryta močiarov na jeho okrajoch alebo vytvorenie ostrovčekov s bylinnou vegetáciou obkolesených plochou s vyšším vodným stĺpcom).

2.3.1.6. Návrh zásad a opatrení pre druh chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*)

Na udržanie stavu chriašťa bodkovaného na úrovni A – dobrý, priaznivý stav, je potrebné realizovať manažmentové opatrenia:

- V období od 1.5. do 30.7. príslušného kalendárneho roka zákaz kosenia a úprav mokraďových lúk (týka sa najmä PR Cúdeninský močiar, PR Ryžovisko, Surdocké lúky, lúky J a JZ od Tešmaku, mokraď Pažiť pri Vrbovke, lúky JV a V od Kováčoviec, mokraď medzi Kirtou a Čelármí, mokraď SV od Bušiniec), a bylinných porastov medzi-hrádzových priestorov a okolia melioračných kanálov.
- V období od 1.5 do 30.7. príslušného kalendárneho roka zákaz alebo priestorová regulácia pasenia dobytká v podmosených častiach lúk a a mokradí vyššie zmienených lokalít (najmä v PR Cúdeninský močiar, PR Ryžovisko a lúkach pri Tešmaku, na ktorých sa pasie).
- Žiadača je revitalizácia mokraďových lúk na pravidelne zaplavovaných poliach (napr. pole SV od obce Trenč, pole medzi Šahami a Tešmakom) a odstránenie vysokej drevinovej vegetácie v lúčnom biotope v okolí močiarov a mokradí s pokročilou sukcesiou (PR Dálovský močiar).
- Zabezpečenie pravidelného monitoringu a špecializovaného mapovania druhu. Mapovanie druhu si vyžaduje viacero návštev počas sezóny, pretože obdobie hniezdenia je u tohto druhu silne viazané na aktuálne poveternostné podmienky a hniezdny sezónny vrchol / vrcholy môžu medzi rokmi značne variovať. Vzhľadom na skrytý spôsob života je hniezdny úspech druhu v CHVÚ prakticky neznámy a momentálne nie je ani možné odhadnúť ako počet tokajúcich samcov odráža početnosť hniezdiacich samíc. Špecializované metódy mapovania teritórií sú žiadúce najmä pre kľúčové lokality medzi Ipeľským Predmostím a Tešmakom. Základný akustický monitoring druhu je potrebné zintenzívniť najmä vo východnej časti CHVÚ.

2.3.1.7. Návrh zásad a opatrení pre druh rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Na udržanie stavu rybárika riečného v CHVÚ Poiplie na úrovni A – dobrý, priaznivý stav, je potrebné realizovať manažmentové opatrenia:

- Eliminovať prípadnú ďalšiu reguláciu toku Ipeľa a naopak zväziť renaturalizáciu toku, prioritne v inundujúcich úsekoch, a zvýšiť počet meandrujúcich úsekov.
- Eliminovať výstavbu vodných diel a protipovodňových úprav koryta na rieke Ipeľ, pri ktorých by dochádzalo k deštrukcii prirodzených hlinitých brehov, odstráneniu pobrežnej vegetácie, ako aj k negatívnym zásahom do zloženia a početnosti rýb.
- Eliminovať kontinuálne výruby alebo deštrukciu (napr. pasením dobytká) stromov a krov v pobrežnej vegetácii, ktorá fyzicky stabilizuje breh a vytvára podmienky na lov pre rybárika, ale naopak zväziť selektívne odstránenie, resp. presvetlenie, hustej krovinatej pobrežnej vegetácie.
- Keďže druh hniezdi aj v stenách, ktoré vznikajú pri ťažbe piesku alebo štrku (napr. lokality Veľká nad Ipeľom, Peťov, Kováčovce, Vrbovka), je potrebné zamedziť deštrukcii hniezd ťažobnou aktivitou počas hniezdnej sezóny.

- Keďže v suboptimálnych podmienkach (úseky s regulovaným tokom, záplavové roky) druh hniezdi aj v opustených štrkoviskách a pieskovniach, treba pravidelne (min. každý štvrtý rok) upravovať (zošikmiť) brehy a steny štrkovísk a pieskovní.
- Treba zvážiť reguláciu rekreačnej rybárskej činnosti (ponechanie zón kľudu) najmä v tých úsekoch toku, kde je síce optimálny biotop (vhodné steny), ale druh tam kvôli vyrušovaniu nehniezdi.
- Zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdného a mimohniezdného výskytu druhu, biotopových podmienok hniezdenia, výskytu a početnosti rýb, znečistenia vodných plôch, ale i rekreačnej ľudskej aktivity na známych hniezdných lokalitách.

2.3.1.8. Návrh zásad a opatrení pre druh ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Na udržanie stavu ďatľa hnedkavému v CHVÚ Poiplie na úrovni A – dobrý, priaznivý stav, je potrebné realizovať manažmentové opatrenia:

- Udržiavanie riedkych porastov alejí, ostrovčekov pobrežného stromového porastu rieky Ipel' ako aj pri kanáloch a štrkoviskách, ponechanie starých stromov (najmä topole, jaseň, ovocné stromy) v pobrežnom poraste a stromoradiach pozdĺž ciest a polí. Neodstraňovanie starých alebo odumretých solitérov v medzihrádzovom priestore a na miestach, kde neohrozujú bezpečnosť ľudí.
- Aktívne vysádzanie skupiniek stromov v potenciálne vhodnom hniezdnom biotope (kraje obcí v blízkosti ovocných sádov, záhrad, parkov a pobrežného porastu), ale i na aktuálnych hniezdných stanovištiach v intravilánoch, kde v blízkej budúcnosti hrozí strata hniezdných príležitostí (napr. v dôsledku hromadného vypíľovania stromoradií ako vo Veľkej Čalomiji alebo Kosihách nad Ip'om alebo v dôsledku vysokého veku a zlého zdravotného stavu existujúceho porastu).
- Zabezpečiť pravidelné (min. raz za štyri roky) monitorovanie a špecializované mapovanie výskytu tohto druhu, ktorý môže unikáť pozornosti a jeho populačná hustota môže byť podhodnotená.
- Zabezpečiť monitorovanie kvality aktuálneho a potenciálneho hniezdného biotopu, aby sa predišlo k výrubom na známych hniezdných lokalitách počas hniezdnej doby a aby v prípade poškodenia biotopu došlo v budúcnosti k náprave (priebežné vysádzanie stromov).

2.3.1.9. Návrh zásad a opatrení pre druh včelárik zlatý (*Merops apiaster*)

Na zlepšenie stavu včelárika zlatého na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečiť revitalizáciu bývalých lomov (lom S od Seleštan, lom Z od Slovenských Ďarmôt, a lom JV od Kováčoviec). Revitalizácia si bude v súčasnom stave sukcesie vegetácie vyžadovať na týchto lokalitách odstránenie hustej krovinovej a drevinnej vegetácie (najmä jamy JV od Kováčoviec) a úpravu zerodovaných stien. Úspešnosť týchto opatrení je vysoká, pretože v okolí týchto stanovišť druh ešte hniezdi.
- V období od 1.5. do 30.7. príslušného kalendárneho roku zabezpečiť ochranu hniezdných stanovišť na lokalitách, kde sa aktívne ťaží. Ide najmä o aktívny lom Z od Slovenských Ďarmôt (Z okraj bývalého PD) a lom JZ od Peťova, kde sa v posledných rokoch intenzívne ťažilo, ako aj v menších pieskových lomoch, resp. jamách, V od Vrbovky (malý lom využívaný obyvateľmi obce aj počas hniezdnej doby) a jamách JV od Kováčoviec (využívané miestnymi obyvateľmi a obcou aj počas hniezdnej doby). V r. 2011 a 2012 sa ťažbou zničili hniezda včelárikov, ale i brehúľ, v aktívnom lome pri Slovenských Ďarmotách (tam aj v r. 2013) a pri Peťove (v r. 2013 brehule lom pri Peťove opustili a v celom lome hniezdil iba 1 pár včelárikov).
- Žiaduca je aj úprava terás opustených viníc medzi Seleštanmi a Vrbovkou, kde sa druh opakovane snaží hniezdiť v suboptimálnych podmienkach (pri norách líšok,

vyjazdených krajniciach poľných ciest, v nízkych stenách). Ide najmä o zošíknenie a prehĺbenie existujúcich terasovitých stien a prípadné odstránenie krovinej vegetácie.

- Zabezpečiť pravidelný (min. raz za 2 roky) monitoring hniezdneho výskytu a ľudských aktivít (ťažba, prípadne upchávanie dier) na známych hniezdných lokalitách druhu. V tejto súvislosti je žiadúce informovanie miestneho obyvateľstva o príčinách zvýšenej ochrany druhu, zabezpečenia kľudu a eliminácii extrakcie piesku z hniezdných lokalít najmä v období od 1.5. do 30.7. príslušného kalendárneho roku. Keďže mláďatá nemusia byť vyletené ešte ani na začiatku augusta (pozorovania z r. 2012 a 2013 na troch lokalitách), obdobie ochrany hniezdných stanovišť pred ťažbou je potrebné v prípade potreby predĺžiť.
- Zabezpečiť pravidelné udržiavanie upravených hniezdných stien proti zarastaniu vegetáciou a zosuvom eróziou. Je žiadúce, aby sa pri týchto aktivitách zúčastnili aj dobrovoľníci z radov miestneho obyvateľstva alebo prípadne obyvatelia v rámci verejno-prospešných prác. Vzhľadom na atraktivitu druhu môže popularizácia ekológie a ochrany včelárika na školách a obecných úradoch pomôcť pri ochrane ale i mapovaní aj pri ďalších druhoch CHVÚ (napr. výrik lesný a bocian biely).

2.3.1.10. Návrh zásad a opatrení pre druh výrik lesný (*Otus scops*)

Na zlepšenie stavu výrika lesného v CHVÚ Poiplie na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- tvorba jeho hlavných hniezdných a potravných biotopov, starých parkových porastov a príľahlých lúčnych habitatov,
- zachovanie tradičného obhospodarovania sadov a pasienkov na lokalitách jeho výskytu,
- vytváranie a udržiavanie vhodnej mozaikovitej štruktúry krajiny s nízkobylinnými a kosenými lúkami a skupinkami starých dutých stromov je nevyhnutnou podmienkou dlhoročnej hniezdnej prítomnosti druhu,
- vyvesovanie bezpečných búdok v niekdajších alebo potenciálnych hniezdných lokalitách,
- ponechávanie starých a tradičných hniezdných stromov s dostatkom dutín, v parkoch, sadoch i alejach,
- postupná náhradná výsadba nových stromov,
- mozaikovitá výsadba hospodárskych rastlín a maloplošných sadov ovocných stromov (0,5 – 1 ha),
- ochrana pred predátormi (mačky, kuny),
- všeobecné zníženie používania insekticídov ako aj ďalších pesticídov, zapríčiňujúcich stratu druhového spektra hmyzu a ich živných rastlín.

2.3.1.11. Návrh zásad a opatrení pre druh penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

Na udržanie súčasnej populácie penice jarabej a priaznivého stavu na stupni B je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zachovanie extenzívneho spôsobu využívania lúk a trávnatých porastov s rozptýlenou krovitou vegetáciou.
- Nepovoľovanie zmeny užívania pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku.
- Preferovanie extenzívne pasenie hospodárskych zvierat hlavne kombinovaná pasva (napr. oviec a dobytky so stádom s veľkosťou primeranou únosnosťou pasienka. Maximálne 0,5 – 1 VDJ / ha).
- Pri rekultiváciách pasienkov je potrebné ponechať kroviny na min. 15 % plochy z celkovej výmery v mozaikovej štruktúre. Činnosti vykonávať mimo hniezdneho obdobia.

- Obmedzenie používania pesticídov v hniezdnom období.
- Zamedzenie vypaľovaniu trávy v jarnom období.
- Pravidelné monitorovanie známych hniezdných lokalít na vybraných extenzívne využívaných krovínových pasienkoch a lúkach

2.3.1.12. Návrh zásad a opatrení pre druh prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Na zvýšenie súčasnej populácie prepelice poľnej a zlepšenie stavu minimálne na úroveň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít
- navrhovať náhradné riešenia
- V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných
- V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov
- Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity
- Zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov
- V prípade ďalšieho poklesu populácií využiť cieľenú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky

2.3.1.13. Návrh zásad a opatrení pre druh pipíška chochlatá (*Galerida cristata*)

Na udržanie súčasnej populácie pipíšky chochlatej a jej priaznivého stavu minimálne na stupni B je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zachovanie extenzívneho spôsobu využívania lúk a trávnatých porastov s rozptýlenou krovitou vegetáciou.
- Nepovoľovanie zmeny užívania pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku.
- Obmedzenie používania pesticídov v hniezdnom období.
- Zamedzenie vypaľovaniu trávy v jarnom
- Pravidelné monitorovanie známych hniezdných lokalít

2.3.1.14. Návrh zásad a opatrení pre druh brehuľa hnedá (*Riparia riparia*)

Na zvýšenie súčasnej populácie brehuľe hnedej a zlepšenie jej priaznivého stavu minimálne na stupeň B je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zachovanie vhodných biotopov, teda kolmých stien brehov (prirodzených aj umelých
- Usmerňovanie aktivít v blízkosti biotopov výskytu brehule hnedej, v čase hniezdenia dbať na hniezdne nory, predchádzať ich zasypaniu
- Vytváranie nových hniezdných možností upravovaním stien brehov
- Zmapovanie všetkých hniezdných biotopov brehule hnedej a zabezpečenie dostatočného monitoringu populácie
- Šírenie environmentálnej osvetly

2.3.1.15. Návrh zásad a opatrení pre druh pŕhlaviar černoŕlavý (*Saxicola torquata*)

Na udržanie súčasnej populácie pŕhlaviara černoŕlavého a jeho priaznivého stavu minimálne na úrovni B je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- pokračovať v mapovaní a monitoringu výskytových
- monitorovať a kontrolovať realizovanie rekultivácií na poľnohospodárskej pôde

- monitorovať aplikácie chemických prípravkov v boji so škodlivými činiteľmi na poľnohospodárskej pôde
- monitorovať a kontrolovať vývoz poľnohospodárskych splaškov- hnojovice pozdĺž ciest
- spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov (Pozemkové spoločenstvá, Poľnohospodárske družstvá, Slovenská správa ciest) pri zabezpečovaní ochrany prhľaviara černoahlavého a jeho výskytových lokalít: usmernenie aplikácie metód obhospodarovania vyhovujúceho ekologickým a biologickým nárokom prhľaviara černoahlavého (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poli, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky- hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poli, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia, pri tvorbe a realizácii Agroenvironmentálnych programov.

2.3.2. Návrh zásad a opatrení pre CHVÚ Poiplie

2.3.2.1. Poľnohospodárstvo

Nakoľko ide o CHVÚ, kde tvorí 62 % orná pôda a 26 % trvalé trávnaté porasty, predmetné druhy žijú väčšinou v tomto type krajiny. Preto je najväčšie množstvo zásad a opatrení zameraných práve v rámci poľnohospodárstva, ktorého stav v území je rozhodujúcim faktorom prežívania a prosperovania kritériových druhov. Preto by využívanie územia na poľnohospodárske účely malo zohľadniť následné zásady a opatrenia:

- zabezpečiť extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov
- vylúčiť mulčovanie v období od 1.3. do 31.8., v prípade zamokrených lúk a pasienkov minimalizovať mulčovanie počas celého roka
- vylúčiť rozoranie existujúcich trávnych porastov
- výrazne zvýšiť podiel trvalých trávnych porastov, najmä lúk, pasienkov, lucernovísk, realizovať reštitučné programy zamerané na obnovu pôvodných biotopov. Je vhodné aby súhrnný podiel TTP reálne využívaných ako trávne porasty v území neklesol v priebehu realizáciu programu starostlivosti pod 2000 ha
- podporovať chov hospodárskych zvierat avšak v období od 1.5 do 30.7. príslušného kalendárneho roka priestorovo usmerniť alebo úplne vylúčiť pasenie dobytká v najcennejších častiach podmosených častí lúk a mokradí (najmä pri lúkach pri Tešmaku, na ktorých sa pasie)
- pri rekultiváciách pasienkov je potrebné ponechať kroviny na min. 15 % plochy z celkovej výmery v mozaikovej štruktúre. Činnosti vykonávať mimo hniezdneho obdobia
- podporiť zachovanie pôvodných druhov solitérnych drevín a krovitých formácií na TTP (min. 1ex. s obvodom kmeňa nad 80 cm/ha, min. 25 m²/ha krovitých formácií, disperzia roztrúsená)
- podpora drobného mozaikovitého usporiadania poľných kultúr, snaha o vysokú diverzitu vegetačných štruktúr v krajine
- v maximálne možnej miere obmedziť používanie insekticídov a pesticídov v poľnohospodárstve na poliach v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov pre zachovanie dostatočnej potravinovej ponuky, ak to nie je možné, tak pri aplikácii na ornej pôde zabezpečiť odborný kvalifikovaný dozor a použiť len chemické prípravky, ktoré nie sú na zozname zakázaných prípravkov pre chránené vtáčie územia
- lokálne ponechávanie úhorov vo forme pásov popri kultúrach poľnohospod. plodín, ktoré predmety ochrany využívajú pri love potravy a v pohniezdnom období. Každý

poľnohospodár, ktorý obhospodaruje minimálne 50 ha, by tak mal každoročne ponechať minimálne 2 % z využívanej plochy (tieto opatrenia je možné zahrnúť do „greeningových opatrení“ v rámci zavádzania plôch oblastí ekologického záujmu podľa aktuálneho rámca PRV)

- v období po žatve obilnín a repky časť strnísk nezaorať hneď po žatve ani až v neskoršom období. Je potrebné ponechať ich takto nepoorané aspoň v letných mesiacoch (júl až august), pokiaľ to nie je možné dlhšie
- zachovanie mokradí na území, zabrániť ich poškodzovaniu (najmä rozorávaním trvalých trávnych porastov na zamokrených lokalitách, TTP, a pravidelne zaplavovaných polí; TTP medzi Šahami a Tešmakom, polia medzi Veľkou Čalomijou a Kosihami nad Ipľom, polia JV od Selešťan, polia pod Prielohom, polia v okolí Trenča)
- revitalizácia mokradových lúk na pravidelne zaplavovaných poliach (napr. pole SV od obce Trenč, pole medzi Šahami a Tešmakom) a odstránenie vysokej drevinovej a krovinnej vegetácie v lúčnom biotope v okolí močiarov a mokradí s pokročilou sukcesiou (PR Dálovský močiar a prípadné iné)
- zabezpečiť revitalizáciu mokradí a riečnych ramien, v prípade potreby technickými opatreniami (výstavba stavidiel a pod.)
- monitoring výskytu invázných šeliem a iných predátorov v okolí mokradí, keďže väčšina mokradí sa nachádza na okrajoch obcí (mačky) a polí (diviaky, líšky) a následne prijať opatrenia na zabezpečenie ochrany hniezdných stanovišť (napr. prehĺbenie koryta močiarov na jeho okrajoch alebo vytvorenie ostrovčekov s bylinnou vegetáciou obkolesených plochou s vyšším vodným stĺpcom)
- na všetkých pozemkoch vo vlastníctve a správe štátu (SPF, resp. Slovenská republika) v CHVÚ zabezpečiť prioritne hospodárenie v súlade s nárokmi predmetu ochrany
- zabrániť záberom poľnohospodárskej pôdy výstavbou infraštruktúry a usmerniť ich výstavbu mimo potravných biotopov druhu v rámci intravilánov obcí
- zabezpečiť v prípade záujmu vlastníkov výmenu súkromných pozemkov umiestnených v CHVÚ za štátne umiestnené mimo CHVÚ a sceliť drobné pozemky vlastnené štátom v rámci CHVÚ do väčších blokov prostredníctvom zámen
- na všetkých plochách poľnohospodárskej pôdy zabezpečovať environmentálne prijateľné postupy pri žatve poľnohospodárskych kultúr vždy postupovať smerom od stredu k okrajom, alebo od jednej strany pozemku k druhej strane pozemku, pri kosbe a žatve používať výstražné zariadenia
- zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí a zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia), zabezpečiť ponechávanie odumierajúcich a odumretých drevín v poľnohospodárskej krajine
- náhradná výsadba nových stromov a alejí, sadených vo väčšej veľkosti (vyšších ako 5 m), mozaikovitá výsadba hospodárskych rastlín a maloplošných sádov ovocných stromov (0,5 – 1 ha)
- úprava terás opustených viníc medzi Selešťanmi a Vrbovkou (zošíkmenie a prehĺbenie existujúcich terasovitých stien a prípadné odstránenie krovinnej vegetácie) za účelom zlepšenia hniezdných podmienok pre včeláriky zlaté
- zabezpečiť pravidelný monitoring populácií využívajúcich plochy spadajúce pod ornú pôdu a trvalé trávnaté porasty, špeciálne ich hniezdisk
- zabezpečiť monitoring veľkosti populácie predmetov ochrany a v prípade potreby fyzickú kontrolu hniezd v otvorenej krajine so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat
- zabezpečiť každoročnú údržbu a opravu hniezdných búdok situovaných do otvorenej krajiny

- zabezpečiť inštaláciu ochranných zábran na konštrukciách 22 kV elektrických vedení nachádzajúcich sa v otvorenej krajine
- realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity
- vylúčiť pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na pasienkoch, TTP a mokradiach

2.3.2.2. Lesné hospodárstvo

V CHVÚ je rozloha lesných pozemkov len 0,18 %, preto nepredkladáme žiadne zásady ani opatrenia dôležité z pohľadu predmetov ochrany. Dôležité je však zachovanie malých lesov a skupín stromov, s dôrazom na ponechanie stromov s vekom nad 80 rokov v porastoch.

2.3.2.3 Rekreácia a šport

Rekreácia a šport predstavujú pre predmety ochrany len okrajové nebezpečenstvo v porovnaní s ohrozeniami vyplývajúcimi z intenzifikácie poľnohospodárstva. V zásade rekreácia šport nie je vylúčený, len ak by dochádzalo k zmenšovaniu rozlohy vhodných biotopov alebo k fragmentácii územia a rušeniu vtáctva (hlavne v hniezdnom období), napr. na lokalite Veľká nad Ipľom:

- dôsledne posúdiť investičné zámery pre rozvoj rekreácie a športu z pohľadu ich dopadu na predmet ochrany. Vylúčiť zámery prispievajúce k zvýšeniu miery fragmentácie CHVU, podporiť zámery, ktoré sú umiestnené na okraji dnes zastavaného územia bez negatívneho dopadu na predmet ochrany
- zámery zasahujúce do potravných a hniezdných biotopov predmetov ochrany posudzovať kumulatívne s inými zámermi už zrealizovanými alebo plánovanými v tomto území tak, aby nedošlo k prekročeniu únosnosti územia, kedy už dôjde k nezvratnému zhoršeniu podmienok pre zachovanie predmetov ochrany v priaznivom stave v území

2.3.2.4. Poľovníctvo a rybárstvo

Podobne ako v prípade rekreácie a športu sú v súčasnosti poľovníctvo a rybárstvo menej negatívne pôsobiaci faktor v porovnaní s poľnohospodárstvom vo vzťahu k predmetom ochrany, avšak je potrebné dbať na dodržanie správnej miery aktivity v tejto oblasti. Poľovníctvo a rybárstvo môže významne prispieť k dosiahnutiu cieľov ochrany územia, a preto je potrebné pri jeho výkone dodržiavať nasledovné opatrenia:

- zvážiť reguláciu rekreačnej rybárskej činnosti (ponechanie zón kľudu) najmä v tých úsekoch toku, kde je síce optimálny biotop (vhodné stený), ale rybárík riečny tam kvôli vyrušovaniu nehniezdi.
- zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdného a mimohniezdného výskytu rybárika riečného a brehule hnedej, biotopových podmienok hniezdenia, výskytu a početnosti rýb, znečistenia vodných plôch, ale i rekreačnej ľudskej aktivity na známych hniezdných lokalitách týchto druhov
- zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné rampy na prístupových komunikáciách do cennejších častí CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu motorovými vozidlami do CHVÚ v oblastiach s vyšším stupňom ochrany
- v prípade plánov a projektov na výstavbu rybochovných zariadení dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany, nerealizovať ich výstavbu na hniezdiskách

predmetov ochrany, realizovať ich iba ak sa nepreukáže významne negatívny vplyv na predmety ochrany za podmienok realizácie zmierňujúcich opatrení

- na významných hniezdiskách a zhromaždiskách vtáctva obmedziť alebo úplne vylúčiť plašenie a odstrel kormoránov veľkých (napr. v PR Ryžovisko)

2.3.2.5. Ťažba nerastných surovín

- v období od 1.5. do 15.8. príslušného kalendárneho roku zabezpečiť ochranu hniezdných stanovišť včelárikov na lokalitách, kde sa aktívne ťaží (najmä aktívny lom západne od Slovenských Ďarmôt (západný okraj bývalého PD) a lom juhozápadne od Peťova, menšie pieskové lomy, resp. jamy, východne od Vrbovky (malý lom využívaný obyvateľmi obce aj počas hniezdnej doby) a jamy juhovýchodne od Kováčoviec. Na týchto lokalitách je potrebné vylúčiť nelegálnu ťažbu a legálne prebiehajúcu ťažbu usmerniť tak, aby sa ťažba úplne vyhla v hniezdnom období lokalitám s hniezdnymi norami
- pri ťažbe piesku alebo štrku (napr. lokality Veľká nad Ipľom, Veľké Dálovce, Panické Dravce, Mikušovce, Peťov, Kováčovce, Vrbovka) potrebné zamedziť deštrukcii hniezd ťažobnou aktivitou počas hniezdnej sezóny
- zabezpečiť revitalizáciu hniezdných stien v bývalých lomoch (lom severe od Seleštan, lom západne od Slovenských Ďarmôt, a lom juhovýchodne od Kováčoviec), teda odstránenie hustej krovinovej a drevinnej vegetácie (najmä jamy juhovýchodne od Kováčoviec) a úprava zerodovaných stien a odstránenie úsypových kužeľov pod stenami
- pravidelný (min. raz za 2 roky) monitoring hniezdného výskytu a ľudských aktivít (ťažba, prípadne upchávanie dier) na známych hniezdných lokalitách veľárika
- je potrebné dôsledne posúdiť nové zámery na rozvoj ťažby nerastných surovín a vylúčiť ich v prípade, že je preukázaný negatívny dopad na predmet ochrany, resp. dochádza nimi k fragmentácii územia. Nové zámery na ťažbu nerastných surovín je potrebné posudzovať kumulatívne s už existujúcimi zámermi a ich negatívnym vplyvom na predmety ochrany a dopadom na vysušenie krajiny
- v prípade realizácie nových projektov ťažby nerastných surovín, ktoré je možné po posúdení dopadov na predmet ochrany realizovať je potrebné dôsledne trvať na vypracovaní a dodržaní zmierňujúcich opatrení
- podmieňovať realizáciu nových projektov, resp. otvárania nových štrkovísk, ponechaním po ukončení ťažby aspoň ich časti, samovoľnej sukcesii alebo vhodnými zásahmi (zosvahovaním brehov, vytvorením plytčín) upraviť biotop pre potreby kritériových druhov (*Ixobrychus minutus*, *Porzana sp.*, *Anas querquedula*, *Alcedo atthis*)
- ťažbu a rekultiváciu ťažobných priestorov realizovať tak aby sa nezhoršili hniezdne podmienky pre ostatné druhy vtáctva a aj podmienky pre zhromažďovanie migrujúcich a zimujúcich krdľov a nedochádzalo tak k celkovému úbytku biodiverzity v území
- vypracovať štúdiu únosnosti územia, ktorá zdefiniuje limity pre otváranie nových ťažobných priestorov vo vzťahu ku predmetom ochrany

2.3.2.6. Využitie vody

Vodná plocha v CHVÚ Poiplie zaberá 4,5 %. Viaceré druhy z kritériových v tomto CHVÚ využívajú tieto a prilahlé územia, preto je potrebné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- zabezpečiť prepojenie vybraných lokalít s tokom Ipľa, zachovanie pravidelného režimu záplav na týchto lokalitách a vybudovanie, resp. údržbu stavidiel na reguláciu vodnej hladiny minimálne pre PR Kiarov a PR Ipeľské hony a prípadne pre PR Dálovský močiar a iných lokalitách kde to je potrebné pre revitalizáciu mokradí
- eliminovať prípadnú ďalšiu reguláciu toku Ipľa a naopak zväziť renaturalizáciu toku, prioritne v inundujúcich úsekoch, a zvýšiť počet meandrujúcich úsekov.
- vzhľadom na populáciu chriašťa malého zabezpečiť zmenu hraníc CHVÚ a zahrnutie močiaru Béter pri Lučenci do CHVÚ, ktorý dnes patrí do VVÚ, avšak nie do CHVÚ
- na štrkoviskách a rybníkoch v čase hniezdenia (od 1.4. do 31.7.) nemeniť prudko hladinu vôd (± 15 cm), obdobne v prípade výstavby stavidiel zabezpečiť stabilnú hladinu aj na lokalitách s realizovanou revitalizáciou mokradí
- eliminovať výstavbu vodných diel a protipovodňových úprav koryta na rieke Ipeľ, pri ktorých by dochádzalo k deštrukcii prirodzených hlinitých brehov, odstráneniu pobrežnej vegetácie, ako aj k negatívnym zásahom do zloženia a početnosti rýb
- udržiavanie riedkych porastov alejí, ostrovčekov pobrežného stromového porastu rieky Ipeľ ako aj pri kanáloch a štrkoviskách, ponechanie starých stromov (najmä topole, jaseň, ovocné stromy) v pobrežnom poraste, eliminovať kontinuálne výrubu alebo deštrukciu (napr. pasením dobytká) stromov a krov v pobrežnej vegetácii, ktorá fyzicky stabilizuje breh a vytvára podmienky na lov pre rybáriku, ale naopak zväziť selektívne odstránenie, resp. presvetlenie, hustej krovinatej pobrežnej vegetácie.
- neodstraňovanie starých alebo odumretých solitérov v medzihrádzovom priestore a na miestach, kde neohrozujú bezpečnosť ľudí
- ochrana všetkých existujúcich hniezdných stien rybárika a brehule, mapovanie nových hniezdných lokalít a prípadné vytváranie/úprava brehových stien s ohľadom na hniezdne nároky brehule a rybárika
- v prípade akéhokoľvek využitia vody priamo v území a bezprostrednom okolí na iný účel ako pre potreby obcí priamo v CHVÚ alebo na ich hranici je potrebné zväziť a posúdiť prípadný dosah na predmet ochrany.

2.3.2.7. Ďalšie využitie

Pre obnovenie alebo zachovanie priaznivých stavov predmetných druhov je okrem vyššie popísaného nutné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- zabezpečovať inštaláciu nových hniezd, hniezdných podložíek a búdok tak, aby bola zabezpečená dostatočná ponuka hniezd
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách VN, znižujúcim riziká nárazov do el. vedení
- zhodnotiť adresnosť obmedzení vo vzťahu k predmetom ochrany vyplývajúcich z vyhlášky č. 20/2008 Z.z. a v prípade potreby ju prehodnotiť, rovnako prehodnotiť zoznam predmetov ochrany a zväziť doplnenie tých predmetov ochrany, ktoré dnes spĺňajú kritéria na zaradenie (hus bieločelá – migrujúce a zimujúce populácie)

2.3.2.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

V súčasnosti sa CHVÚ pre potreby prezentovania kultúrneho dedičstva a náboženských aktivít nevyužíva, predstavujú len potenciálne riziko pri možných budúcich zámeroch. Ak by sa takéto zámery objavili je potrebné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- v spolupráci so ŠOP SR usmerniť potenciálne zámery, aby nedochádzalo k ohrozeniu predmetov ochrany CHVÚ

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

3.1.1. Dlhodobé ciele na dosiahnutie priaznivého stavu:

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov *Ixobrychus minutus*, *Lanius minor*, *Porzana parva*, *Otus scops*, *Coturnix coturnix* a *Riparia riparia* na priemerný.
2. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhu *Merops apiaster* na dobrý.
3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Ciconia ciconia*, *Circus aeruginosus*, *Porzana porzana*, *Alcedo atthis*, *Dendrocopus syriacus*, *Sylvia nisoria*, *Galerida cristata* a *Saxicola torquata*.
4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Poiplie a upraviť hranice CHVÚ Poiplie odčlenením urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov a zachovalých mokradí.
5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútrotným prírodným faktorom, ktorý môže negatívne vplývať na populácie výberových druhov a dlhodobé ciele č. 1–3 sú predovšetkým **extrémny počasie a nedostatok potravy**. Extrémny počasie (náhle výkyvy teplôt, dlhé obdobie so zrážkami spojené s povodňami alebo naopak extrémne suché a horúce počasie) môžu prispieť k negatívnym vplyvom na populácie výberových druhov. Náhle výkyvy teplôt môžu prispieť k nižšej hniezdnej úspešnosti výberových druhov v území, alebo úmrtiu adultných jedincov. Týka sa to napr. bociana bieleho, bučiacika. Tento faktor sa však opakuje len v odstupe niekoľkých rokov, preto dostatočne veľké populácie výberových druhov sa dokážu s týmito stratami vyrovnáť. Dlhé obdobia so zrážkami spojené s povodňami môžu prispieť k malej hniezdnej úspešnosti, zničeniu hniezd alebo úplne znemožniť hniezdenie druhom, ktoré sú viazané skôr na xerothermné biotopy ako napr. prepelica poľná, pipíška chochlatá, prípadne rybárikovi a brehuli hniezdiacim v zemných norách v kolmých brehoch lpl'a, resp. jeho inundácii. Naopak extrémne suché a horúce počasie spôsobujúce vysychanie mokradí a vlhkých lúk spôsobuje negatívne zmeny týchto biotopov, ktoré sa môžu stať nevhodnými pre druhy kaňa močiarna, bučiacik močiarny, chriašť malý, chrapkáč poľný, bocian biely.

Vnútrotné človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov 1–5 môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

Na populácie výberových druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ môže limitujúco vplývať **intenzívne poľnohospodárstvo**. V tomto ohľadne je dôležité predovšetkým **odvodňovanie, opúšťanie pôdy, rozorávanie TTP a používanie chemikálií**. Tento faktor limituje populáciu všetkých druhov poľnohospodárskej krajiny a loviace druhy (všetky výberové druhy okrem rybárika riečneho a ďatľa hnedkavého) v území aj dnes a to hlavne v dôsledku chemizácie, rozorávania okrajov ciest, medzí, okrajov vetrolamov a absencie TTP

všeobecne, ktoré zapríčiňujú stratu hniezdnych a potravných biotopov, nedostatok vhodnej potravy (hmyz, drobné zemné cicavce) v CHVÚ Poiplie. Tento problém je obzvlášť výrazne v časti Poiplia v okrese Lučenec. Je otázne či bez zmeny dnešných praktík v poľnohospodárstve sú dlhodobé v CHVÚ udržateľné populácie druhov ako prepelica poľná, strakoš kolesár a výrik lesný. Preto intenzívne poľnohospodárstvo môže značne limitovať aj splnenie dlhodobých cieľov č. 1–3. Pre eliminovanie tohto rizika je potrebné zmeniť praktiky hospodárenia a to vytvorením častí územia s menej intenzívnym hospodárením, t.j. so založením nových trávnych porastov, pasienkov (na nich sysľovísk). Tieto opatrenia by sa mali vykonať aspoň na pozemkoch, ktoré sú dnes vo vlastníctve štátu (napr. SPF).

Naopak v niektorých poľnohospodársky menej zaujímavých územiach dochádza k opusteniu pôdy a jej postupnej sukcesie s rovnako negatívnymi následkami na kvalitu biotopov vyhovujúcich predmetom ochrane. Problematickým do budúcnosti môže byť aj výstavba solárnych parkov na TTP alebo zamokrených lúkach, ktorá tiež môže limitovať splnenie vyššie uvedených cieľov a rovnako problematickým môže byť aj prípadné odvodnenie ďalších mokradí, vodohospodárske úpravy ale aj pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na TTP, alebo zamokrených lokalitách.

Pre realizáciu ochranných opatrení je dôležité zachovanie podpory verejnosti pre ochranu prírody ako takú. Podpora verejnosti môže značne variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície v celkovom vnímaní bežných ľudí dostanú iné aspekty života spoločnosti (sociálno-ekonomické) ako ochrana prírody. V takejto situácii by bolo ťažšie hľadať podporu verejnosti na presadzovanie efektívnejšej ochrany prírody a minimalizovať tak dopad slabšej podpory verejnosti pre ochranu prírody. Na druhej strane zvyšujúca sa životná úroveň a prisun investícií a iných ekonomických záujmov do územia spôsobuje silnejší tlak na využívanie územia, ktorý je veľmi často v protiklade so záujmami ochrany prírody. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (potreba zachovania mokradí, vodozádržná schopnosť Poiplia). V prípade Poiplia je okrem vodozádržnej schopnosti potrebné poukazovať na celkovú potrebu zachovať kultúrne a prírodné dedičstvo a aj na potrebu ochrany drevín (pre ďatľa hnedkavého), ktoré zlepšujú mikroklimatické podmienky v letných mesiacoch v obciach ležiacich v najteplejších častiach Slovenska. Druhy napr. prepelica poľná alebo bocian biely je potrebné zachovať ako kultúrne a prírodné dedičstvo charakteristické pre nížinné poľnohospodárske oblasti Slovenska, ale aj celej Európy. Poiplie je vďaka rozsahu zachovalého inundačného územia nie celkom bežným zjavom v rámci strednej Európy, čo ďalej zvyšuje hodnoty územia ako výnimočnej krajinej štruktúry.

Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda sklbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov.

Vonkajšie prírodné faktory

Dlhodobé ciele 1–3 môže limitovať a modifikovať aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Jedná sa v prípade významnejšieho vplyvu o tie isté faktory (extrémny počasie a nedostatok potravy) ako v prípade vnútorných prírodných faktorov. V tomto prípade však treba zohľadniť aj možný vplyv na loviská druhov (bociany, kane močiarny, bučiačik močiarny) umiestnené mimo samotného CHVÚ. Na všetky druhy môžu vplývať faktory počas ich pobytu mimo

územia CHVÚ v mimohniezdnom období. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Poiplie pre prípad, ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

Medzi tieto faktory patria napr. extrémny počasie na migračných trasách a zimoviskách. V prípade druhov ako bocian biely, prepelica poľná, prhlaviar čierohlavý, penica jarabá, strakoše, včelárík zlatý nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu globálna zmena klímy. Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Poiplia môže mať zmena klímy fatálny dôsledok na dosiahnutie cieľu 1-3 v prípade ak dôjde k poklesu úhrnu zrážok (obzvlášť v zimnom období) a pravidelné povodne sa prestanú vyskytovať v súčasnom pravidelnom rytme. Preschnutie dnes zamokrených častí územia by sa negatívne dotklo väčšiny predmetov ochrany a zintenzívnilo by tlak na intenzívnejšie využívanie týchto častí územia.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viaceré antropické faktory s pôvodom mimo územia CHVÚ Poiplie môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov starostlivosti o CHVÚ.

Stavba nových investičných zámerov za hranicami CHVÚ predstavuje riziko pre dosiahnutie cieľov 1–3. Takýmto rizikom je napríklad zastavanie poľnohospodárskej pôdy, ktorá slúži ako hniezdne a potravné biotopy. Rizikom je tak stavba veľkých, priemyselných areálov, solárnych alebo veterných elektrární. Na predchádzanie takýchto rizík je nutné využívať nástroje, ktoré poskytuje EIA a Smernica o biotopoch a Smernica o vtákoch, zámery riadne posúdiť a povoliť ich až v prípade, že sa nepreukáže negatívny dopad na predmet ochrany. Takisto je potrebné už v územnoplánovacej dokumentácii nastaviť vhodne výber území, ktoré slúžia na rozvoj uvedených a podobných činností a to tak, aby nedochádzalo k zbytočnej fragmentácii poľnohospodárskej pôdy v okolí chránených území a aby sa takýto rozvoj sústreďoval do okolia oblastí, ktoré sú už dnes zastavané.

V prípade cieľov 1, 2 a 3 hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania.

Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom ku nestabilnej politickej situácii v týchto krajinách sa nedá očakávať zmena legislatívy na ochranu vtáctva v týchto štátoch ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Preto jediným efektívnym opatrením je potreba zabezpečenia podmienok na hniezdenie a doplnkovo môže prispieť k plneniu cieľov dožadovanie plnenia medzinárodných dohovorov (RAMSAR, AEWA a iné).

Na naplnenie cieľov 1, 2, 3 a 4 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá ekonomická a sociálna situácia v Európe. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť mokradí, pričom mokrade sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov *Ixobrychus minutus*, *Lanius minor*, *Porzana parva*, *Otus scops*, *Coturnix coturnix* a *Riparia riparia* na priemerný.

1.1. Zvýšiť a udržať populáciu bučičika močiarného *Ixobrychus minutus* na priemernej úrovni aspoň 8 párov.

1.2. Zvýšiť rozsah litorálnych porastov na štrkoviskách o 50 %

1.3. Zvýšiť a udržať početnosť strakoša kolesára *Lanius minor* nad úrovňou 15 párov.

1.4. Zvýšiť a udržať početnosť chriašťa malého *Porzana parva* na priemernej úrovni aspoň 4 páry.

1.5. Zvýšiť a udržať populáciu výrika lesného *Otus scops* na úrovni vyššej ako 4 páry.

1.6. Zvýšiť populáciu prepelice poľnej *Coturnix coturnix* aspoň o 20 % v priebehu desaťročnej periódy.

1.7. Zvýšiť a udržať populáciu brehule riečnej *Riparia riparia* aspoň na úrovni 300 párov.

2. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhu *Merops apiaster* na dobrý.

2.1. Zvýšiť a udržať populáciu včelárika zlatého *Merops apiaster* na úrovni vyššej ako 80 párov.

3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Ciconia ciconia*, *Circus aeruginosus*, *Porzana porzana*, *Alcedo atthis*, *Dendrocopos syriacus*, *Sylvia nisoria*, *Galerida cristata* a *Saxicola torquata*.

3.1. Udržať populáciu bociana bieleho *Ciconia ciconia* na úrovni vyššej ako 50 párov.

3.2. Udržať populáciu kane močiarnej *Circus aeruginosus* na priemernej úrovni 8 párov

3.3. Udržať populáciu chriašťa bodkovaného *Porzana porzana* aspoň na priemernej úrovni 20 párov

3.4. Udržať populáciu rybárika riečného *Alcedo atthis* aspoň na priemernej úrovni 33 párov.

3.5. Udržať populáciu d'atľa hnedkavého *Dendrocopos syriacus* aspoň na priemernej úrovni 25 párov.

3.6. Udržať stabilný trend populácie penice jarabej *Sylvia nisoria* v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.

3.7. Udržať stabilný trend populácie pipišky chochlatej *Galerida cristata* v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.

3.8. Udržať stabilný trend populácie príhľaviara čiernohlavého *Saxicola torquata* v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.

4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Poiplie a upraviť hranice CHVÚ Poiplie odčlenením urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov a zachovalých mokradí.

4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 20/2008 Z. z. s cieľom zhodnotenia adresnosti obmedzení a vymedzenia hraníc územia a aktualizácii obmedzení vo vzťahu k cieľom ochrany.

4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy

5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníckmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a dobudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Poiplie.

5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSL je súčasťou Všeobecnej časti PSL pre jednotlivé Lesné celky (LC). V nasledujúcej tabuľke sú uvedené základné rozhodnutia a ciele hospodárenia pre porasty v CHVÚ.

Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára (OLH). Vzhľadom na drevinovú skladbu je hlavným hospodárskym spôsobom holorub.

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia

Obl	Podbl	Č.	Kl	Tl	So	Pk	Po	It	Zhslt	Hslt	Hspt	Sop	Zr	Dchu	Pho	Speci	Zop	Ot	Model	Rd	Zrd	Od	Dz	Dn	Cv	RVDr	Fh	
09			H	N					11	109	78	2					1	05091	40		10	3	3	2	AG 40	MH		
Cieľové drev. zloženie: AG 70-100, os 0-30																												
Obnovné drev. zloženie: AG 60-100, os 0-40																												
JPRL: 525D00																												
10			H	V	b				19	135	77	5		PR			1	01931	100		98				2	TS 100		
Cieľové drev. zloženie: TD 60-90, ol 10-40																												
Obnovné drev. zloženie: TD 60-100, ol 0-40																												
JPRL: 507A00, 507B00																												
10				H	N				15	108	78	1				1	91023	50	20	5		7		2	AG 50	MH		
Cieľové drev. zloženie: AG 75-80, cl 20-25																												
Obnovné drev. zloženie: AG 75-80, cl 20-25																												
JPRL: 47A10, 47A20, 47B00, 47C00, 47D00																												
10				H	V				29	323	77	1				2	03533	40	20	5		7		2	TS 40	VP		
Cieľové drev. zloženie: Ts 70-80, JL 20-30, os 0-5																												
Obnovné drev. zloženie: Ts 70-80, jl 15-20, os 5-10																												
JPRL: 1057_00																												
10				O	V	a			01	101	78	1				3	00893	70	20	10		5		1	AG 70	MP		
Cieľové drev. zloženie: AG 100-100																												
Obnovné drev. zloženie: AG 100-100																												
JPRL: 1A00																												
10				O	V	d			04	108	78	1		v		2	14853	70	20	5		7		1	AG 70	MH		
Cieľové drev. zloženie: AG 100-100																												
Obnovné drev. zloženie: AG 100-100																												
JPRL: 48_00, 49A00																												

Legenda

Obl - lesná oblasť

Podbl - lesná podoblasť

Č. - časť lesnej podoblasti

Kl - kategória lesa

Tl - tvar lesa

So - spôsob obhospodarovania

Pk - písmeno kategórie

Po - pásmo ohrozenia

It - imisný typ

Zhslt - združený hospodársky súbor lesných typov

Hslt - hospodársky súbor lesných typov

Hspt - hospodársky súbor porastových typov

Sop - stupeň ohrozenia porastu

Zr - zóna rekreácia

Dchu - druh chráneného územia

Pho - pásmo hygienickej ochrany

Speci - špecifikum

Zop - zóna ochrany prírody

Ot - ochranársky typ

Model - číslo modelu rámcového plánovania

Rd - rubná doba

Zrd - zmena rubnej doby

Od - obnovná doba

Dz - doba zabezpečenia

Dn - doba návratu

Cv - cieľová výstavba

RVDr - rubný vek pre drevinu

Fh - forma hospodárskeho spôsobu

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť a udržať populáciu bučičika močiarného <i>Ixobrychus minutus</i> na priemernej úrovni aspoň 8 párov.			
1.1.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
1.1.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	SP
1.1.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	CHVÚ	VP
1.1.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch prostredníctvom technických opatrení	CHVÚ	VP
1.1.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov štrkovísk)	CHVÚ	VP
1.1.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov bučičika a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	CHVÚ	NP
1.1.7.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	VP
1.1.8.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	SP
1.1.9.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	SP
1.1.10.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	CHVÚ	SP
1.1.11.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.2. Zvýšiť rozsah litorálnych porastov na štrkoviskách o 50 %.			
1.2.1.	Zabezpečiť ochranu existujúcich litorálnych porastov na štrkoviskách	CHVÚ	VP
1.2.2.	Pri otváraní nových štrkovísk zabezpečiť podmienkami rozhodnutia už dopredu časť plôch pre vytvorenie plytčín a litorálnej vegetácie	CHVÚ	VP
1.2.3.	Dôsledne posúdiť otváranie nových ťažobných jám a v prípade, že ovplyvnia negatívne vodný režim na okolitých lúkach alebo vodných plochách a predmety ochrany, vylúčiť ich realizáciu	CHVÚ	VP
1.2.4	Na existujúcich štrkoviskách a vodných plochách rozšíriť existujúce litorálne porasty	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.3. Zvýšiť a udržať početnosť strakoša kolesára Lanius minor nad úrovňou 15 párov.			
1.3.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
1.3.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
1.3.3.	Spolupracovať s vlastníkami a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať a rozširovať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	CHVÚ	VP
1.3.4.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	CHVÚ	SP
1.3.5.	Zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch	CHVÚ	VP
1.3.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	CHVÚ	VP
1.3.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	CHVÚ	VP
1.3.8.	Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	CHVÚ	VP
1.3.9.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu preferovať hospodárenie zohľadňujúce ciele ochrany prírody v CHVÚ	CHVÚ	VP
1.3.10.	Podporovať chov hospodárskych zvierat a ich voľné pasenie v krajine	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.3.11.	Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov o krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	CHVÚ	SP
1.3.12.	Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov	CHVÚ	SP
1.3.13.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 1.4. Zvýšiť a udržať početnosť chriašťa malého Porzana parva na priemernej úrovni aspoň 4 páry.			
1.4.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
1.4.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	SP
1.4.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	CHVÚ	VP
1.4.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chriašťa malého aj prostredníctvom technických opatrení	CHVÚ	VP
1.4.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	CHVÚ	VP
1.4.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	CHVÚ	SP
1.4.7.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	VP
1.4.8.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	CHVÚ	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.4.9.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie od 1.4. –15.8.	CHVÚ	SP
1.4.10.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 1.5. Zvýšiť a udržať populáciu výrika lesného Otus scops na úrovni vyššej ako 4 páry.			
1.5.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
1.5.2.	Zamedziť výrubom starých stromov v stromoradiach, vetrolamoch, poľných lesíkoch, parkoch, záhradách a solitérnych dutinových stromov v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov	CHVÚ	VP
1.5.3.	Popri vodných tokoch zachovať súvislé pobrežné porasty, zachovať tu dreviny hrubšie ako 30 cm	CHVÚ	VP
1.5.4.	Realizovať výsadbu pre druh vhodnej nelesnej drevinovej vegetácie v krajine (stromoradia, vetrolamy, remízky, poľné lesíky ovocné sady s druhmi vyšších stromov atď.)	CHVÚ	SP
1.5.5.	Zabezpečiť extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov na potenciálnych hniezdných biotopoch	CHVÚ	VP
1.5.6.	Zamedziť nadmernému zarastaniu lúk a xerothermných biotopov náletovými drevinami	CHVÚ	VP
1.5.7.	Zachovať staré ovocné sady, záhrady a parky aj v intravilánoch sídel	CHVÚ	VP
1.5.7.	Na lokalitách vhodných ako hniezdny a potravný biotop, ale bez dostatku vhodných hniezdných dutín a tiež v blízkosti poľnohospodárskych dvorov s chovom zvierat a záhradkárskeho osád, viníc a parkov podporiť hniezdenie druhu vyvesením vhodného typu hniezdných búdok	CHVÚ	VP
1.5.9.	Vylúčiť používanie insekticídov v poľnohospodárstve v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov s výskytom výrika	CHVÚ	VP
1.5.10.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.6. Zvýšiť populáciu prepelice poľnej Coturnix coturnix aspoň o 20 % v priebehu desaťročnej periódy.			
1.6.1.	Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	VP
1.6.2.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad odstránenie zárastu krovín)	CHVÚ	VP
1.6.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.6.4.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	CHVÚ	VP
1.6.5.	Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia	CHVÚ	VP
1.6.6.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	CHVÚ	VP
1.6.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	CHVÚ	VP
1.6.8.	Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.7. Zvýšiť a udržať populáciu brehule riečnej <i>Riparia riparia</i> aspoň na úrovni 300 párov.			
1.7.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
1.7.2.	Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	CHVÚ	VP
1.7.3.	Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred priletom vtákov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	CHVÚ	VP
1.7.4.	Vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny	CHVÚ	SP
1.7.5.	Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	CHVÚ	VP
1.7.6.	Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby priamo na miestach kolónií a v bezprostrednom okolí v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií brehuľí hnedých	CHVÚ	VP
1.7.7.	Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 2.1. Zvýšiť a udržať populáciu včelárika zlatého <i>Merops apiaster</i> na úrovni vyššej ako 80 párov.			
2.1.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.1.2.	Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	CHVÚ	VP
2.1.3.	Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred príchodom včelárikov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdneho obdobia	CHVÚ	VP
2.1.4.	Vytvoriť nové hniezdne steny v dĺžke aspoň 200 metrov a obnovovať zaniknuté kolmé steny	CHVÚ	VP
2.1.5.	Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	CHVÚ	VP
2.1.6.	Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach (aspoň priamo na a v okolí kolónií) po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniesdenie kolónií včelárikov zlatých	CHVÚ	VP
2.1.7.	Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP
2.1.8.	Cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať riziko jeho prenasledovania	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 3.1. Udržať populáciu bociana bieleho <i>Ciconia ciconia</i> na úrovni vyššej ako 50 párov.			
3.1.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.1.2.	Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch	CHVÚ	VP
3.1.3.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	VP
3.1.4.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	CHVÚ	VP
3.1.5.	Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	CHVÚ	VP
3.1.6.	V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov	CHVÚ	VP
3.1.7.	Usmerňovať zásahy do mokradí a vlhkých luk ako potravných biotopov bociana bieleho, ktoré nesúvisia so zabezpečením starostlivosti o iné výberové druhy CHVÚ, s cieľom udržať tieto biotopy v dobrom stave	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.1.8.	Zamedziť rozorávaniu TTP, ich premene na iný druh pozemku, zabrániť opusteniu pôdy. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	CHVÚ	VP
3.1.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	SP
3.1.10.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
3.1.11.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	CHVÚ	VP
3.1.12.	Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	CHVÚ	VP
3.1.13.	Revitalizovať vybrané odvodnené a zazemnené mokrade	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.2. Udržať populáciu kane močiarnej <i>Circus aeruginosus</i> na priemernej úrovni 8 párov			
3.2.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.2.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	VP
3.2.3.	Zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	CHVÚ	VP
3.2.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch kane močiarnej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť dostatočnú vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
3.2.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, odstraňovanie kríkov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	CHVÚ	SP
3.2.6.	V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	CHVÚ	SP
3.2.7.	Revitalizáciu alebo manažment biotopov kane močiarnej vykonávať len v mimohniezdnom období (od 16.8. do 31.3)	CHVÚ	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.2.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív rodenticídov a chemických látok v blízkosti biotopov kane močiarnej, komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk	CHVÚ	VP
3.2.9.	Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	CHVÚ	VP
3.2.10.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení PRV na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	CHVÚ	VP
3.2.11.	Nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucerkovísk, slúžiacich ako nocoviská kaní (od 1.5. do 30.10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich vtákov	CHVÚ	SP
3.2.12.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP, zabráňovať prevodu TTP na ornú pôdu, zachovať vhodnú štruktúru krajiny	CHVÚ	VP
3.2.13.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	VP
3.2.14.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	VP
3.2.15.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami druhu v čase od 1.8. do 30.10.	CHVÚ	VP
3.2.16.	Usmerniť výkon rybárskeho práva na hniezdiskách kane močiarnej v čase hniezdenia (od 1.4. do 31.7.)	CHVÚ	VP
3.2.17.	Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
3.2.18.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.3. Udržať populáciu chriašťa bodkovaného Porzana porzana aspoň na priemernej úrovni 20 párov			
3.3.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.3.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.3.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov, zamokrených TTP	CHVÚ	VP
3.3.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chriašťa bodkovaného aj prostredníctvom technických opatrení	CHVÚ	VP
3.3.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	CHVÚ	VP
3.3.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	CHVÚ	SP
3.3.7.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	VP
3.3.8.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	CHVÚ	SP
3.3.9.	Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP
3.3.10.	Zabrániť rozorávaniu TTP a aluviálnych lúk a zabezpečiť aby rozloha TTP v CHVÚ v priebehu realizácie programu starostlivosti neklesla pod 2000 ha	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.4. Udržať populáciu rybárika riečneho Alcedo atthis aspoň na priemernej úrovni 20 párov			
3.4.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdných lokalít	CHVÚ	VP
3.4.2.	Monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie	CHVÚ	VP
3.4.3.	Monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ), vypúšťaním močovky	CHVÚ	VP
3.4.4.	Monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít	CHVÚ	SP
3.4.5.	V nutných prípadoch upravovať hniezadne steny, vytvárať nové hniezadne možnosti rybárika riečneho	CHVÚ	SP
3.4.6.	Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdných stien lomovým kameňom alebo prehlbovanie koryta)	CHVÚ	SP
3.4.7.	Organizovať výchovno vzdelávacie podujatia - prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika	CHVÚ	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 3.5. Udržať populáciu d'atľa hnedkavého <i>Dendrocopos syriacus</i> aspoň na priemernej úrovni 25 párov.			
3.5.1.	Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	VP
3.5.2.	Zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	CHVÚ	VP
3.5.3.	Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	CHVÚ	VP
3.5.4.	Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.6. Udržať stabilný trend populácie penice jarabej <i>Sylvia nisoria</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.			
3.6.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.6.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
3.6.3.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	CHVÚ	VP
3.6.4.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	CHVÚ	VP
3.6.5.	Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cieleňý manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	CHVÚ	SP
3.6.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	CHVÚ	VP
3.6.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaní lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.6.8.	Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov o krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	CHVÚ	VP
3.6.9.	Odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (<i>Robinia pseudoacacia</i> , <i>Phalopia sp.</i> , <i>Ailanthus altissima</i>)	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.7. Udržať stabilný trend populácie pipišky chochlatej <i>Galerida cristata</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.			
3.7.1.	Zbezpečenie monitoringu hniezdnej populácie v CHVÚ	CHVÚ	VP
3.7.2.	Udržať minimálne súčasnú rozlohu TTP v území	CHVÚ	VP
3.7.3.	Usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	CHVÚ	VP
3.7.4.	Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdneho obdobia	CHVÚ	VP
3.7.5.	Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov)	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 3.8. Udržať stabilný trend populácie pŕhlaviara čiernohlavého <i>Saxicola torquata</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.			
3.8.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.8.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
3.8.3.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	CHVÚ	VP
3.8.4.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	CHVÚ	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.8.5.	Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cieleň manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	CHVÚ	SP
3.8.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	CHVÚ	VP
3.8.7	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaní lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 20/2008 Z. z. s cieľom zhodnotenia adresnosti obmedzení a vymedzenia hraníc územia a aktualizácii obmedzení vo vzťahu k cieľom ochrany.			
4.1.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 20/2008 Z.z. a platnou legislatívou	CHVÚ	VP
4.1.2.	Zhodnotiť potreby úpravy hraníc CHVÚ vo vzťahu k cieľom ochrany	CHVÚ	VP
4.1.3.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 20/2008 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy.			
4.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	CHVÚ	VP
4.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Poiplie naráža na legislatívne prekážky (napríklad potreba ponechať 15 % NDV na TTP pri rekultiváciách)	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a dobudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Poiplie.			
5.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ Poiplie	CHVÚ	VP
5.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zväžiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	CHVÚ	VP
5.1.3.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	CHVÚ	VP
5.1.4.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	CHVÚ	VP
5.1.5.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	CHVÚ a okolie	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
5.1.6.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií.	CHVÚ	VP
5.1.7.	Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.			
5.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVU	CHVÚ	VP
5.2.2.	Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárstva a jeho hniezdných lokalít	EFP4, EFP6	VP
5.2.3.	Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabráňujúcimi kolíziám vtáctva	CHVÚ	VP
5.2.4.	V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	CHVÚ	VP
5.2.5.	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	CHVÚ	VP
5.2.6.	V prípade potreby zameniť pozemky súkromných vlastníkov umiestnených v územiach s vysokým obmedzením z titulu ochrany prírody za štátne pozemky na lokalitách s nižším stupňom obmedzení alebo bez nich	CHVÚ	SP
5.2.7.	Na poľnohospodárskych pozemkoch vo vlastníctve štátu preferovať ich využívanie poľnohospodármi dodržiujúcimi zásady ochrany prírody	CHVÚ	VP

Realizačné projekty navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-01 Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. v energetickom sektore
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	60000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje technické zábrany ako na stĺpy elektrického vedenia, tak na samotné vedenia (v prípade potreby), vysokozdvožné plošiny, rebríky,

	techniku pre práce vo výškach a ostatné potrebné vybavenie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po skončení stavby nového vedenia, resp. po ošetrení existujúceho vedenia systémom zábran proti zosadaniu, resp. kolízii s vtáctvom.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhľadka č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-02 Revitalizácia mokradí v CHVÚ Poiplie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	Kiarovský močiar, Dálovský močiar, aluviálne lúky pri Vrbovke a iné lokality
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017 – 2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne, Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	1200000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje potrebné zariadenie na stavbu stavidiel, zemné práce, obnovu zdevastovaných mokradí za použitia techniky, organizácia ochrany prírody zabezpečuje potrebné vybavenie pre prípravu výkupu pozemkov na miestach revitalizovaných mokradí (PC, miestnosť v prípade potreby organizácie stretnutia).
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po ukončení projektu.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhľadka č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-03 Manažment biotopov pre hniezdenie vtáctva na hniezdiskách penice jarabej
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ vybrané lokality
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník pozemku, resp. jeho užívateľ
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	120000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na výrobu a údržbu neobhospodarovaných plôch, na odstránenie vegetácie, na kosenie lúk.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každý rok po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhľadka č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-04 Likvidácia čiernych skládok na lokalitách výskytu predmetov ochrany v CHVÚ Poiplie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	Predovšetkým hniezdiská včelárika a brehule
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník či správca územia
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	10000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Terénne mechanizmy (bagre, buldozéry, nakladače a nákladné vozidlá).
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2021.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-05 Obnova hniezdných stien včelárika zlatého, brehule hnedej a rybárika riečného
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020, a priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník či správca územia či rybárske združenia
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	360000 € (60000 € na iniciálne zlepšenie stavu a následne 10000 € / rok na udržiavanie stavu)
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál dodávateľa (ručné náradie, lopaty, krompáče), v prípade väčších zásahov mechanizácia. Pre potreby organizácie ochrany prírody ďalekohľad, GPS, ručné náradie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2021.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z projektu, neskôr záverečná správa z každoročného monitoringu hniezdísk a potrebných zásahov.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-06 Podpora trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v Lučeneckej časti CHVÚ Poiplie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastníci

	a užívateľa pozemkov
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	480000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál a zariadenia potrebné pre údržbu trávnych porastov na 100 ha na kľúčových lokalitách výskytu kritériových druhov. Takisto podpora pre vlastníkov na služby potrebné pre údržbu týchto TTP
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení kalendárneho roku
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

Monitoring bioty územia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-007 Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Poiplie a jeho hniezdnej úspešnosti
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ bezprostredné okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	210000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, GPS, diktafóny, pohonné hmoty, potreby na krúžkovanie a odchyt vtáctva.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-008 Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v CHVÚ Poiplie prostredníctvom stráže prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	249600 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, bločky, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafóny.

12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-009 Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Poiplie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Prijemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastníka a správca pozemku
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	120000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dataprojektor a technika na tlač propagačných a vzdelávacích materiálov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúldanie protichodných záujmov

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-010 Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, štúdií, posúdenia dopadu na CHVÚ, nákup potrebných údajov (napríklad GIS vrstiev a pod.), zahrnuté len zvýšené finančné nároky oproti súčasnosti
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po ukončení hodnotenia každého projektu samostatne.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z hodnotenia každého zámeru samostatne.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-011 Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Poiplie
2. Príslušný operatívny cieľ	

3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov pre rozhodnutia úradov, terénna obuv, oblečenie, pokutové bločky, zápisníky, fotoaparát, ďalekohľady. Zahrnuté len zvýšené finančné nároky oproti súčasnosti.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-012 Podpora pestrej poľnohospodárskej krajiny v CHVÚ Poiplie a organizovanie workshopov pre predstavenie možností platieb a príspevkov pre podporu vhodných foriem poľnohospodárstva
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	66000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, pozvánok, dataprojektor, plátno na prezentáciu a priestory na realizáciu workshopov a stretnutí.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-013 Prehodnotenie vymedzenia hraníc a zákazov v rámci vyhlášky CHVÚ Poiplie č. 20/2008 Z.z. a prijatie úprav vyhlášky
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie projektu ochrany, dataprojektor pre prerokovanie návrhu s dotknutými a GIS vrstvy potrebné pre daný projekt ochrany a ďalšie materiály a údaje potrebné pre vypracovanie podkladov pre projekt ochrany.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov	R. 2021

plnenia úloh	
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Nariadenie vlády.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-014 Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Poiplie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR a MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	20000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie štúdií, podkladové dáta potrebné pre expertov podieľajúcich sa na štúdiách pre ŠOP SR.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečné správy, prípadne zmeny legislatívy.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-015 Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkami a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Poiplie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, pozvánok, dataprojektor, plátno na prezentáciu a priestory na realizáciu workshopov a stretnutí.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 20/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU021-016 Zámenny ¹ pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Poiplie
-------------------------	--

¹ V prípade potreby a záujmu je potrebné v dôsledku obmedzení vyplývajúcich z ochrany prírody rátať aj s inými formami náhrady podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov a to za nájom pozemku,

2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody a príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	45000 € Náklady na zamestnancov, externistov pripravujúcich zámenné zmluvy, na zameranie pozemkov a administratívne poplatky.
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov, pozvánok, dokumentácie k zámenným zmluvám a pozemkom a zariadenia pre geometrické vymeranie zamieňaných pozemkov a vypracovanie potrebnej dokumentácie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 206/2008 Z.z.

výkup pozemkov, zmluvnú starostlivosť alebo finančnú náhradu. Tieto sú premietnutné do celkových nákladov programu starostlivosti v prípade, že ide o jednorazové zásahy (vyžadovaný manažment na zlepšenie stavu). V prípade ak ide o opakovanú potrebu finančných prostriedkov nie sú premietnutné do celkových nákladov návrhu programu starostlivosti nakoľko v rôznej miere s prostriedkami pre podporu vhodného hospodárenia pre vtáctvo rátajú rôzne finančné schémy. Tieto schémy sa pravidelne aktualizujú a ich finančné rámce do roku 2045 nie sú známe. Finančnú náročnosť týchto opatrení vo vzťahu k obmedzeniam tak bude potrebné pravidelne aktualizovať vo vzťahu k platným schémam podpory (napríklad PRV) a takisto vo vzťahu k výsledkom opatrení 4.2.1. a 4.2.2.

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2016 – 2031)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU021-01	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU021-02	Revitalizácia mokradí v CHVÚ Poiplie	0	400000	400000	400000	400000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU021-03	Manažment biotopov pre hniezdenie vtáctva na hniezdiskách penice jarabej	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000
SKCHVU021-04	Likvidácia čiernych skládok na lokalitách výskytu predmetov ochrany v CHVÚ Poiplie	0	2500	2500	2500	2500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU021-05	Obnova hniezdných stien včelárika zlatého, brehule hnedej a rybárika riečneho	10000	25000	25000	25000	25000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
SKCHVU021-06	Podpora trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v Lučeneckej časti CHVÚ Poiplie	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000
SKCHVU021-07	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Poiplie a jeho hniezdnej úspešnosti	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000
SKCHVU021-08	Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v CHVÚ Poiplie prostredníctvom stráže prírody	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320
SKCHVU021-09	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Poiplie	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000
SKCHVU021-10	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU021-11	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Poiplie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU021-12	Podpora pestrej poľnohospodárskej krajiny v CHVÚ Poiplie a organizovanie workshopov pre predstavenie možností platieb a príspevkov pre podporu vhodných foriem poľnohospodárstva	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200
SKCHVU021-13	Prehodnotenie vymedzenia hraníc a zákazov v rámci vyhlášky CHVÚ Poiplie č. 20/2008 Z.z. a prijatie úprav vyhlášky	0	3750	3750	3750	3750	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU021-14	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Poiplie	0	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU021-15	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Poiplie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU021-16	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Poiplie	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
	Spolu (€)	57520	483770	483770	483770	483770	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2032 – 2045)

Kód projektu	Názov projektu	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Spolu (€)
		(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	
SKCHVU021-01	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	60000
SKCHVU021-02	Revitalizácia mokradí v CHVÚ Poiplie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1600000
SKCHVU021-03	Manažment biotopov pre hniezdenie vtáctva na hniezdiskách penice jarabej	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	120000
SKCHVU021-04	Likvidácia čiernych skládok na lokalitách výskytu predmetov ochrany v CHVÚ Poiplie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10000
SKCHVU021-05	Obnova hniezdných stien včelárika zlatého, brehule hnedej a rybárika riečneho	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	360000
SKCHVU021-06	Podpora trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v Lučeneckej časti CHVÚ Poiplie	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	480000
SKCHVU021-07	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Poiplie a jeho hniezdnej úspešnosti	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	7000	210000
SKCHVU021-08	Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v CHVÚ Poiplie prostredníctvom stráže prírody	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	249600
SKCHVU021-09	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Poiplie	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	120000
SKCHVU021-10	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	15000
SKCHVU021-11	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Poiplie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
SKCHVU021-12	Podpora pestrej poľnohospodárskej krajiny v CHVÚ Poiplie a organizovanie workshopov pre predstavenie možností platieb a príspevkov pre podporu vhodných foriem poľnohospodárstva	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	66000
SKCHVU021-13	Prehodnotenie vymedzenia hraníc a zákazov v rámci vyhlášky CHVÚ Poiplie č. 20/2008 Z.z. a prijatie úprav vyhlášky	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15000
SKCHVU021-14	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Poiplie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20000
SKCHVU021-15	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkami a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Poiplie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
SKCHVU021-16	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Poiplie	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	45000
	Spolu (€)	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	57520	3430600

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

Logická matica vyhodnocovania programu starostlivosti

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Dlhodobé ciele			
1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov <i>Ixobrychus minutus</i> , <i>Lanius minor</i> , <i>Porzana parva</i> , <i>Otus scops</i> , <i>Coturnix coturnix</i> a <i>Riparia riparia</i> na priemerný.	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhu <i>Merops apiaster</i> na dobrý.	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov <i>Ciconia ciconia</i> , <i>Circus aeruginosus</i> , <i>Porzana porzana</i> , <i>Alcedo atthis</i> , <i>Dendrocopus syriacus</i> , <i>Sylvia nisoria</i> , <i>Galerida cristata</i> a <i>Saxicola torquata</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Poiplie a upraviť hranice CHVÚ Poiplie odčlenením urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov a zachovalých mokradí.	Schválená úprava vyhlášky v prípade potreby	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa (ak sú zákazy adresné, ak sú upravené predmety ochrany, ak sú adekvátne upravené hranice) / Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany, ak nie sú adekvátne upravené hranice)
5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
Operatívne ciele			
1.1. Zvýšiť a udržať populáciu bučiacika močiarného <i>Ixobrychus minutus</i> na priemernej úrovni aspoň 8 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.2. Zvýšiť rozsah litorálnych porastov na štrkoviskách o 50 %	Rozloha vhodných a nevhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.3. Zvýšiť a udržať početnosť strakoša kolesára <i>Lanius minor</i> nad úrovňou 15 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.4. Zvýšiť a udržať početnosť chriašťa malého <i>Porzana parva</i> na priemernej úrovni aspoň 4 páry.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.5. Zvýšiť a udržať populáciu výrika lesného <i>Otus scops</i> na úrovni vyššej ako 4 páry.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.6. Zvýšiť populáciu prepelice poľnej <i>Coturnix coturnix</i> aspoň o 20 % v priebehu desaťročnej periódy.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.7. Zvýšiť a udržať populáciu brehule riečnej <i>Riparia riparia</i> aspoň na úrovni 300 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.1. Zvýšiť a udržať populáciu včelárika zlatého <i>Merops apiaster</i> na úrovni vyššej ako 80 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.1. Udržať populáciu bociana bieleho	Počet párov	Každoročné	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
<i>Ciconia ciconia</i> na úrovni vyššej ako 50 párov.		zhodnotenie po hniezdnej sezóne	
3.2. Udržať populáciu kane močiarna <i>Circus aeruginosus</i> na priemernej úrovni 8 párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.3. Udržať populáciu chriašťa bodkovaného <i>Porzana porzana</i> aspoň na priemernej úrovni 20 párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.4. Udržať populáciu rybárika riečného <i>Alcedo atthis</i> aspoň na priemernej úrovni 33 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.5. Udržať populáciu ďatľa hnedkavého <i>Dendrocopos syriacus</i> aspoň na priemernej úrovni 25 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.6. Udržať stabilný trend populácie penice jarabej <i>Sylvia nisoria</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.7. Udržať stabilný trend populácie pipišky chochlatej <i>Galerida cristata</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.8. Udržať stabilný trend populácie pŕhľaviara čiernohlavého <i>Saxicola torquata</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 20/2008 Z. z. s cieľom zhodnotenia adresnosti obmedzení a vymedzenia hraníc územia a aktualizácii obmedzení vo vzťahu k cieľom ochrany.	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa (ak sú zákazy v zmene pre predmety ochrany adresné, ak sú upravené predmety ochrany)/ Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany)
4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy	Vyhotovená štúdia, prípadne úpravy legislatívy	Dodaná štúdia analyzujúca legislatívne limity ochrany predmetov ochrany. Legislatívne úpravy v prospech predmetov ochrany	Plní sa (ak je vypracovaná štúdia a ak sú potrebné úpravy legislatívy, ak sú prijaté) / Neplní sa (ak nie je vypracovaná štúdia alebo ak nie sú prijaté potrebné úpravy legislatívy)
5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a dobudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Poiplie.	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
Opatrenia			
1.1.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.2. Realizovať pravidelný monitoring	Rozloha vhodných	Každoročné	Plní sa (ak sú

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	biotopov	zhodnotenie po hniezdnej sezóne	dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch prostredníctvom technických opatrení	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov štrkovísk)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.1.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov bučičika a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.7. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.8. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.9. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rížka stagnuje alebo rastie)
1.1.10. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.11. Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.2.1. Zabezpečiť ochranu existujúcich litorálnych porastov na štrkoviskách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.2. Pri otváraaní nových štrkovísk zabezpečiť podmienkami rozhodnutia už	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
dopredu časť plôch pre vytvorenie plytčín a litorálnej vegetácie		úradov, organizácie OP	
1.2.3. Dôsledne posúdiť otváranie nových ťažobných jám a v prípade, že ovplyvnia negatívne vodný režim na okolitých lúkach alebo vodných plochách a predmety ochrany, vylúčiť ich realizáciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.4. Na existujúcich štrkoviskách a vodných plochách rozšíriť existujúce litorálne porasty	Rozloha rozšírených biotopov	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.3.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.3. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať a rozširovať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
1.3.4. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	Rozloha zmanažovaného biotopu	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.3.5. Zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaníu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.8. Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	Rozloha vytvorených TTP	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.3.9. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu preferovať hospodárenie zohľadňujúce ciele ochrany prírody v CHVÚ	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.10. Podporovať chov hospodárskych zvierat a ich voľné pasenie v krajine	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
		organizácie OP	
1.3.11. Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov o krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojivá, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.12. Revitalizovať a zabezpečiť výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov	Počet vysadených sadeníc	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.3.13. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.4.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.4.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.4.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chriašťa malého aj prostredníctvom technických opatrení	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokraďí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokraďí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.4.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať	Rozloha zrevitalizovaných mokraďí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí			
1.4.7. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.4.8. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.9. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.10. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.5.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.5.2. Zamedziť výrubom starých stromov v stromoradiach, vetrolamoch, poľných lesíkoch, parkoch, záhradách a solitérnych dutinových stromov v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.3. Popri vodných tokoch zachovať súvislé pobrežné porasty, zachovať tu dreviny hrubšie ako 30 cm	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.4. Realizovať výsadbu pre druh vhodnej nelesnej drevinovej vegetácie v krajine (stromoradia, vetrolamy, remízky, poľné lesíky ovocné sady s druhmi vyšších stromov atď.)	Počet vysadených sadeníc	Správy z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
1.5.5. Zabezpečiť extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov na potenciálnych hniezdných biotopoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.6. Zamedziť nadmernému zarastaniu lúk a xerothermných biotopov náletovými drevinami	Rozloha zmanažovaného biotopu	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.5.7. Zachovať staré ovocné sady, záhrady a parky aj v intravilánoch sídel	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.8. Na lokalitách vhodných ako hniezdny a potravný biotop, ale bez dostatku vhodných hniezdných dutín a tiež v blízkosti poľnohospodárskych dvorov s chovom zvierat a záhradkárskeho osád, viníc a parkov podporiť hniezdenie druhu vyvesením vhodného typu hniezdných búdok	Počet vyvesených búdok	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.5.9. Vylúčiť používanie insekticídov v poľnohospodárstve v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov s výskytom výrika	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.10. Realizovať ekovýchovné aktivity	Počet návštevníkov	Monitoring	Plní sa (ak rastie) /

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	návštevníkov raz ročne	Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.6.1. Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.6.2. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad odstránenie zárastu krovín)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.6.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.6.4. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.6.5. Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia	Počet oslovených farmárov	Prezenčné listiny, fotografie zo stretnutí	Plní sa / neplní sa
1.6.6. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.6.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaníu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.6.8. Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	Rozloha vytvorených TTP	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.7.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.7.2. Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.7.3. Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred priletom vtákov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	Dĺžka zmanažovaných stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.7.4. Vytvárať nové hniezdne príležitosti	Dĺžka zmanažovaných	Správa	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
a obnovovať zaniknuté kolmé steny	stien	z realizačného projektu	
1.7.5. Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.7.6. Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby priamo na miestach kolónií a v bezprostrednom okolí v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií brehuľí hnedých	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.7.7. Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.1.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.1.2. Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.3. Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred príchodom včelárikov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	Dĺžka zmanažovaných stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.1.4. Vytvoriť nové hniezdne steny v dĺžke aspoň 200 metrov a obnovovať zaniknuté kolmé steny	Dĺžka zmanažovaných stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.1.5. Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.6. Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach (aspoň priamo na a v okolí kolónií) po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií včelárikov zlatých	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.7. Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.1.8. Cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať riziko jeho prenasledovania	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny, fotografie zo stretnutí	Plní sa / neplní sa
3.1.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.1.2. Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch	Počet upravených a preložených hniezd	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.1.3. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rížka stagnuje alebo rastie)
3.1.4. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.5. Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	Počet poskytnutých podložiek	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.1.6. V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.7. Usmerňovať zásahy do mokradí a vlhkých luk ako potravných biotopov bociana bieleho, ktoré nesúvisia so zabezpečením starostlivosti o iné výberové druhy CHVÚ, s cieľom udržať tieto biotopy v dobrom stave	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.8. Zamedziť rozorávaniu TTP, ich premene na iný druh pozemku, zabrániť opusteniu pôdy. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.9. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.1.10. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.1.11. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.12. Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	Rozloha vytvorených TTP	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.1.13. Revitalizovať vybrané odvodnené a zazemnené mokrade	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.2.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			dostupné údaje)
3.2.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2.3. Zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch kane močiarnej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť dostatočnú vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, odstraňovanie kríkov, prehĺbovanie zazemnených mokraďí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokraďí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.2.6. V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.7. Revitalizáciu alebo manažment biotopov kane močiarnej vykonávať len v mimohniezdnom období (od 16.8. do 31.3)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív rodenticídov a chemických látok v blízkosti biotopov kane močiarnej, komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokraďí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.9. Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.10. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení PRV na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokraďí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.2.11. Nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucerkovísk, slúžiacich ako nocoviská kaní (od 1.5. do 30.10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
vtákov			
3.2.12. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP, zabráňovať prevodu TTP na ornú pôdu, zachovať vhodnú štruktúru krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.13. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.14. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdžka stagnuje alebo rastie)
3.2.15. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami druhu v čase od 1.8. do 30.10.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.16. Usmerniť výkon rybárskeho práva na hniezdiskách kane močiarnej v čase hniezdenia (od 1.4. do 31.7.)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.17. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.2.18. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.3.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.3.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov, zamokrených TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chriašťa bodkovaného aj prostredníctvom technických opatrení	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
potencionálne hniezdiská, vykonávať cieľový manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)			
3.3.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.7. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.8. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.9. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.3.10. Zabrániť rozorávaniu TTP a aluviálnych lúk a zabezpečiť aby rozloha TTP v CHVÚ v priebehu realizácie programu starostlivosti neklesla pod 2000 ha	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdných lokalít	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.4.2. Monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.4.3. Monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ), vypúšťaním močovky	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.4. Monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.5. V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezde možnosti rybárika riečneho	Dĺžka zmanažovaných stien	Správy z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.4.6. Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdných stien lomovým kameňom alebo prehľbovanie koryta)	Dĺžka zmanažovaných stien	Správy z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.4.7. Organizovať výchovno vzdelávacie	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
podujatia - prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika		fotografie zo stretnutí	
3.5.1. Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.5.2. Zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.3. Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.4. Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.6.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.3. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.4. Spolupracovať s vlastníkami a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.6.5. Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cieľný manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaníu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
3.6.8. Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov o krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.9. Odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (<i>Robinia pseudoacacia</i> , <i>Phalopia sp.</i> , <i>Ailanthus altissima</i>)	Rozloha odstránených porastov	Správy z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.7.1. Zabezpečenie monitoringu hniezdnej populácie v CHVÚ	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.7.2. Udržať minimálne súčasnú rozlohu TTP v území	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.3. Usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.4. Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdneho obdobia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.5. Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.8.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.8.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.8.3. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho TTP, na lukach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho TTP)			
3.8.4. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.8.5. Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cielený manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.8.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.8.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaní lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
4.1.1. Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 20/2008 Z.z. a platnou legislatívou	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.1.2. Zhodnotiť potreby úpravy hraníc CHVÚ vo vzťahu k cieľom ochrany	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.1.3. Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 20/2008 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Medzibrodžie	Schválená úprava vyhlášky v prípade potreby, inak štúdia	Zakázané činnosti novej právnej úpravy alebo zhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
4.2.1. Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.2.2. Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Poiplie naráža na legislatívne prekážky (napríklad potreba ponechať 15 % NDV na TTP pri rekultiváciách)	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
5.1.1. Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ Poiplie	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
5.1.2. Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
5.1.3. Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	Počet vybudovaných prvkov infraštruktúry pre pozorovanie vtáctva	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
5.1.4. Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.1.5. Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchovné aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.1.6. Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií.	Počet vydaných titulov publikácií	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.1.7. Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.1. Realizovať informačné aktivity pre farmárov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.2. Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít	Počet dobrovoľníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.3. Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabraňujúcimi kolíziám vtáctva	Počet preložených hniezd	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.2.4. V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	Počet odstránených stavieb	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.2.5. Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	Počet farmárov a vlastníkov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
5.2.6. V prípade potreby zameniť pozemky súkromných vlastníkov umiestnených v územiach s vysokým obmedzením z titulu ochrany prírody za štátne pozemky na lokalitách s nižším stupňom obmedzení alebo bez nich	Počet zámenných zmluv	Zámenné zmluvy	Plní sa / neplní sa
5.2.7. Na poľnohospodárskych pozemkoch vo vlastníctve štátu preferovať ich využívanie poľnohospodármi dodržiavajúcimi zásady ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

6.2. Mapa vlastnícko – užívateľských vzťahov

6.3. Mapa využitia územia.

6.4. Porastová mapa